ЈАНОВСКИ
JANOVSKI

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН
SLAVE NIKOLOVSKI - KATIN

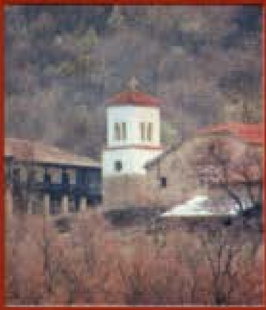
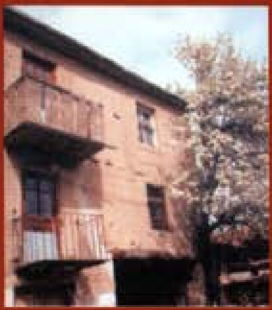
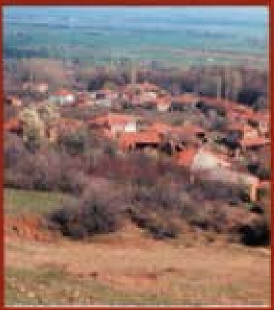
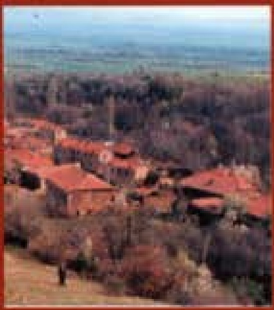
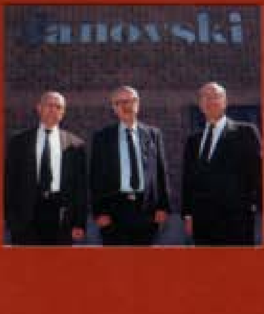

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН на македоската и на меѓународната културна и научна јавност и е познат по бројните публицистички и научни трудови посветени, главно, на животот на Македонците во светот, но и на низа други аспекти поврзани со дијаспората, како и со културата, литературата, јазикот, религијата, науката, историјата .....

Во неговиот творечки опус посебно внимание заслужуваат книгите: **Македонски холокауст, Македонски вознес, Печалбарски копнеж, Во Австралија како дома, Македонскиот иселенички печат, Македонските православни цркви во Австралија, Канада и САД, Македонски иселенички паноптикум, Иселенички поетски хоризонти, Македонците во САД и во Канада, Монографиите за Атанас Близнаков и Андреа Бранов .**

Потоа е познат и со неговите десетина лексикографски изданија, како и со преводите на романот **Александар Македонски** (од англиски на македонски), **Странците за Македонија и Македонците и Монографијата за селото Неволјани - Леринско** (од македонски на англиски).

Славе Катин е добитник на голем број признанија, меѓу кои на наградата **„Крсте П. Мисирков"** на Здружението на новинарите на Македонија од областа на журналистиката.

ЈАНОВСКИ

JANOVSKI

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН
SLAVÈ NIKOLOVSKI – KATIN

СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

THE JANOVSKI FAMILY

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „МАКЕДОНСКА ИСКРА“ – СКОПЈЕ

Едиција: КАТИН
Edition: KATIN

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН

СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

SLAVÈ NIKOLOVSKI – KATIN

THE JANOVSKI FAMILY

Превод на англиски јазик:
Весна Стевковска

Translated into English by:
Vesna Stevkovska

Рецензенти:
Алексо Јановски
Протаставрофор Јован Босеовски

Reviewers:
Alekso Janovski
Very reverend Jovan Boseovski

Изданието е финансирано од семејството Јановски

The edition has been sponsored by the Janovski family

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН

СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

(МОНОГРАФИЈА)

МАКЕДОНСКА ИСКРА

СКОПЈЕ, 2002

SLAVÈ NIKOLOVSKI – KATIN

THE J A N O V S K I FAMILY

(MONOGRAPH)

SKOPJE, 2002

ГЛАСОТ НА СУДБИНАТА

Книгата е документ за потеклото, животот и судбината на семејството Јановци, во Македонија и во Канада. Таа опфаќа три генерации: постарата (родителите), средната (браќата) и најмладата (нивните потомци). Монографијата, главно, е наменета за идните нивни генерации, кои се раѓаат, растат и се формираат во Канада, со цел да не ги заборават сопствените корени. Затоа овде се опфатени два века, целиот дваесетти и почетокот на дваесет и првиот век и историјата на семејството Јановци со дадените координати во просторот и времето што таа го опфаќа.

Извори на податоците за книгата се браќата Петре, Марко и Васил, нивните роднини и пријатели, особено нивниот роднина Алексо Јановски, како и бројната историска литература.

Можеби оваа книга, кога ќе дојде во рацете на идните канадски потомци на Јановци, ќе го поттикне нивниот интерес за племето стројни и горди Македонци растурени по светот.

THE SOUND OF DESTINY

This book is a document on the origin, life, and destiny of the Janovski family in Macedonia and Canada. It looks at three generations: the elder (the parents), the middle (the brothers) and the youngest (their descendants). The monograph is mainly intended for their future generations, born, growing, and developing in Canada, so they will not forget their own origins. For this reason it covers two centuries, the whole of the twentieth and beginning of the twenty-first century, and the history of the Janovski family with the given coordinates in space and time which it encompasses.

The brothers Petre, Marko, and Vasil, their friends and relatives, their relative Alekso Janovski in particular, as well as numerous other historical literature, were the main source of information for the book.

Perhaps, when this book comes into the hands of the future Canadian descendants of the Janovski family, it will arouse their interest in the tribe of handsome and

Можеби таа ќе ги мотивира и ќе ги стимулира тие да дојдат во Македонија, да застанат за миг пред портите на убавите куќи на нивните предци во Велушина, но и да се подразмислат за вистинското значење на една порака на старите Римјани: ubi bene, ubi patria (каде што ми е убаво, таму ми е татковината).

Можеби оваа монографија барем малку ќе ги потсети луѓето дека не треба да робуваат на историските околности и дека понекогаш и самите тие треба да ја земат сопствената судбина во свои раце!

Како што тоа го направија браќата Јановски!

Славе Николовски – Катин

proud Macedonians dispersed throughout the world. Perhaps it will motivate and stimulate them to come to Macedonia, to stand for a moment before the gates of the beautiful houses of their ancestors in Velushina, and to consider the true meaning of an Ancient Roman saying: ubi bene, ubi patria (where it is good for me, there is my fatherland).

Perhaps this monograph will remind people at least a little that they should not be slave to historical circumstances, and that sometimes they themselves should take their destiny in their own hands!

Like the Janovski brothers did!

Slavè Nikolovski – Katin

МАКЕДОНИЈА – ТАТКОВИНАТА НА СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

MACEDONIA –
THE FATHERLAND OF THE JANOVSKI FAMILY

Браќата Марко, Петар и Васил пред нивната фабрика
Marko, Petar, and Vasil, the brothers, in front of their factory

Родната куќа на браќата Јановски во Велушина
The house of the brothers Janovski in Velusina

Дел од селото Велушина
Part of the village of Velushina

Браќата Петар и Марко
Petar and Marko, the brothers

Предниот дел на фабриката Јановски
Front part of the Janovski factory

Ѓорѓи, Васил, Марко и Петар Јановски
Georgi, Vasil, Marko, and Petar Janovski

Куќата на Јановци во Велушина
The Janovski family's house in Velushina

Куќата на Петар и Софка Јановски во Торонто
Petar and Sofka's house in Toronto

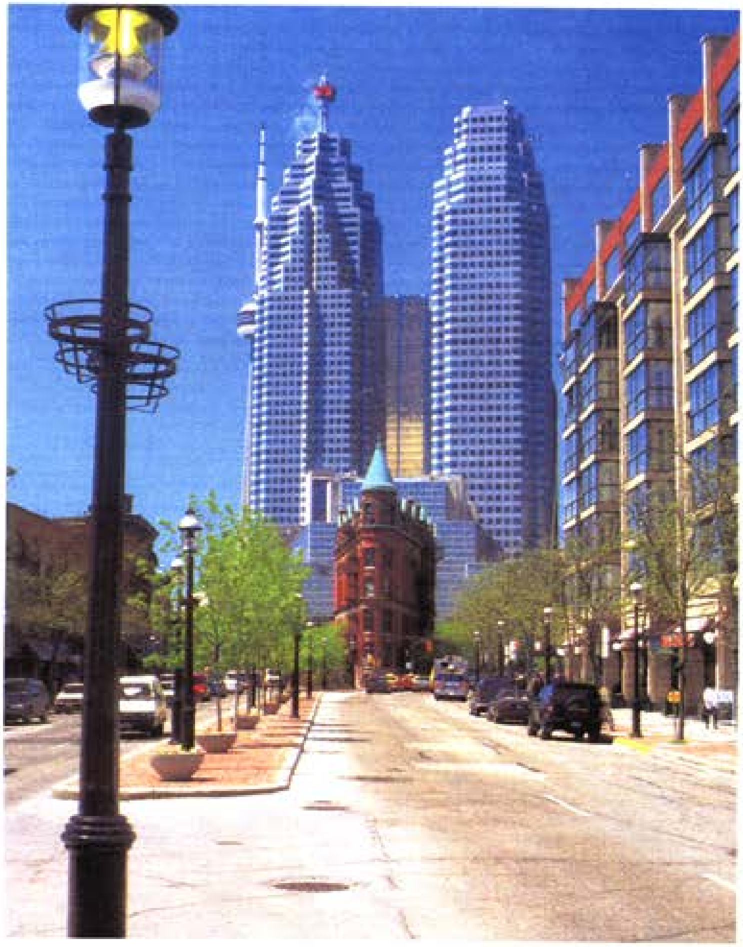

Торонто, светски центар
Toronto, a world center

Охрид, македонско светилиште
Ohrid, a Macedonian holy place

Македонска резба
A Macedonian wood carving

Свети Кирил и Методиј
Солунски
Sts. Cyril and Methodius of Salonica

Македонска православна црква Св. Пантелејмон во Охрид
Macedonian Orthodox Church St. Pantelejmon - Ohrid

Делегација на МПЦ на прием кај Папата во Рим
A delegation of the MOC eceived by the Pope in Rome

Патувањата на Апостол Павле низ Македонија
Apostle Paul's travels throughout Macedonia

МАКЕДОНИЈА БИБЛИСКА ЗЕМЈА
MACEDONIA - A BIBLICAL LAND

Ова е книга за семејството Јановци од Велушина, Македонија. Ако некој историчар бара оригинална македонска фамилија, со сите карактеристики на национален, културен и верски план, подобар избор од Јановци, веројатно, нема да најде. Зашто историјата и генезата на ова македонско семејство фактички е дел од историјата на Македонија, со сите нејзини голготи низ вековите. Сликата за ова семејство е лика и прилика за оваа наша земја страдалничка. Поради тоа и не случајно во Библијата и други древни документи Македонија се споменува како библиска земја. Сите што ја опишале нејзината постара и понова историја се фасцинирани од неа. Затоа со право се вели дека Македонија е земја на премрежја, но и земја на убавини, со природа каква што само Господ може да создаде. Велушина е најдобар пример за тоа.

Фактот дека Македонецот, и покрај сите обиди за негова асимилација на овие простори, се одржал и опстојувал покажува дека овој народ, како библиски, успеал да се спротивстави и да ги издржи сите освојувања,

This is a book about the Janovski family from Velushina, Macedonia. If any historian is seeking an original Macedonian family, possessing all of the national, cultural, and religious characteristics, he will probably not find a better choice than the Janovski's. The history and genesis of this Macedonian family is in fact part of the history of Macedonia with all of its Golgotha throughout the centuries. The picture of this family is an epitome of this suffering land of ours. It is for this reason, and it is no coincidence, that in the Bible and other ancient documents Macedonia is mentioned as a Biblical land. All who have described its ancient and modern history have been fascinated by it. Thus, Macedonia has rightfully been referred to as a land of suffering, but also a land of beauty with a nature that only God could have created.

Despite the numerous attempts for their assimilation in this region, it is a fact that the Macedonians have always survived and continued. This shows that this people, as a Biblical one, managed to confront and endure every conquest, oppression and negation. Why -

угнетувања и негирања. Зошто? Затоа што Македонија е единствената земја со подолга и постара историја од кој било народ во светот. Нејзиниот корен се античките Македонци, а нејзините водачи Филип и Александар Македонски. Од нивното време, преку владеењето на Рим и Византија, но и преку големите миграции на Словените на Југ, отоманскиот и другите периоди, Македонија секогаш била меѓник и крстопат на различните цивилизации, култури, јазици и религии на разни нивоа. Непобитен е фактот дека Европа, која беше потоната во мрак, ја осветлуваше факелот на македонската култура, Охридскиот универзитет на Климента и неговите ученици, како претставници на најстарата цивилизација на континентот.

Од сите изнесени причини, во текот на овој долг и богат временски период, само два народа имаат право да се наречат Македонци: античките и сегашните Македонци, кои денес живеат на просторот на етничка Македонија, но и на сите континенти. Македонија како географски регион зазема дел од Балканскиот Полуостров, кој на север се граничи со Шар Планина, Скопска Црна Гора, Козјак, Осоговските и Рилските Планини. На исток се протега до западниот дел на Родопите и до реката Места, а на југ

Because Macedonia is a unique country with the longest and oldest history of all the peoples in the world. Its roots are the Ancient Macedonians; its leaders were Philip and Alexander the Great. As early as their time, through the rule of Rome and Byzantium, as through the great migrations of the Slavs southward, the Ottoman and other periods, Macedonia has always been a milestone and crossroads to various civilizations, cultures, languages and religions at different levels. It is an indisputable fact that Europe, which was drowned in darkness, was lightened by the torch of Macedonian culture, by Clement's university in Ohrid and his disciples as representatives of the oldest civilization on the continent.

For the reasons mentioned, throughout this long and rich period of time, only two peoples have the right to call themselves Macedonians: the Ancient and the Modern Macedonians who now live in the region of ethnic Macedonia and every other continent as well. As a geographical region Macedonia covers part of the Balkan Peninsula, which borders to the north on Mt. Shar, Skopska Tsrna Gora, Kozyak, and the Osogovski and Rilski Mountains. To the east it stretches to the western part of the Rodopi Mountains and to the River

до Егејското Море и реката Бистрица. На запад се граничи со планините Кораб, Јабланица, Мокра и Пинд. Вкупната нејзина територија изнесува 67.741 квадратни километри, од кои 25.441 квадратни километри зафаќа денес Република Македонија, 31.153 квадратни километри Егејска и 8.147 квадратни километри Пиринска Македонија. Тие се наоѓаат во рамките на Грција и Бугарија, а еден помал дел во Албанија. На целиот македонски простор, во почетокот на XX век, некаде пред Илинденското востание, според некои странски историски извори, живееле преку 7 милиони Македонци.

Македонија е и радост и тага и сон и јаве за браќата Васил, Марко и Петре Јановски. Во разговорите со нив слушнав многу вистини, што тие ги помнат од детството. Така, најстариот од браќата, Васил, рече: „Географската положба на Македонија ја прави земјата да биде раскрсница помеѓу Истокот и Западот. Поради тоа, не случајно, сите воени експедиции морале да минат преку неа, но и трговските врски, заедно со различните култури и влијанија. Тоа значи дека секој камен, секоја грутка црна земја, секоја река и планина, зборуваат за бурната историја на Македонија, која и денес сè уште во себе крие многу тајни од минатото".

Mesta. To the south it stretches down to the Aegean Sea and the River Bistrica. To the west it borders on the Korab, Yablanica, Mokra, and Pind Mountains. It covers a total area of 67,741 km^2 of which 25,441 km^2 now belong to the Republic of Macedonia, 31,153 km^2 belong to Aegean Macedonia, and 8,147 km^2 belong to the Pirin part of Macedonia. These are found within the boundaries of Greece and Bulgaria, with one small part in Albania. According to certain foreign historical sources, at the beginning of the 20th Century, some time prior to the Ilinden Uprising, more than 7 million Macedonians lived in the total Macedonian region.

Macedonia is joy and sadness, dream and reality for the brothers Vasil, Marko, and Petre Janovski. In conversations with them I heard many truths which they remember from their childhood. Hence, it is no coincidence that the eldest of the brothers, Vasil will say that: "the geographical position of Macedonia makes the country be a crossroads between the East and the West. Due to this, it was again no coincidence that every military expedition had to pass through it, as did trade routes together with the various cultures and influences. This means that every stone, every lump of black earth, every river and mountain, speak of the stormy history of Macedonia,

„Уште од античките времиња со името Македонија се викаше провинцијата околу Пела, која беше прогласена за престолнина на Античкото македонско царство, што го опфаќало просторот меѓу денешното Пазарско Езеро и долниот тек на реката Вардар. Но, со проширувањето на границите на царството, растела и областа наречена Македонија, која се здобила и со воено-културен и административен статус", додава Марко Јановски, сеќавајќи се на она што го учел во училиштето.

И продолжува: „Централната позиција на Македонија на Балканот овозможила вкрстување на најважните патишта меѓу Европа и Блискиот Исток, но и поврзаност меѓу државите во овој регион, како што се Грција, Бугарија, Србија и Албанија, кои воделе жилава битка за приграбување на Македонија. Не само отвореноста кон Егејското Море и реките Вардар и Струма, туку и фактот што низ нашата земја минувал магистралниот пат Виа Игнација, ја правеле Македонија исклучително стратешко подрачје за освојување на нови простори или за доминација во економијата", вели Петре Јановски, покажувајќи дека македонската историја не му е туѓа тема. „– Не случајно и денес преку неа минува и патната и железничката мрежа", нагласува тој.

which even today still hides in itself many secrets of the past."

Remembering what he learnt at school, Marko Janovski adds: "As early as ancient times the name Macedonia referred to the province surrounding Pella, which was proclaimed Capital of the Ancient Macedonian Empire, which covered the area between the present day Lake Pazarsko and the lower course of the River Vardar. However, as the boundaries of the empire spread, so did the region referred to as Macedonia, which also gained a military-cultural and administrative status."

He then continues to add: "Macedonia's central position in the Balkans enabled crossing of the most important paths between Europe and the Near East, at the same time connecting the countries of this region, such as Greece, Bulgaria, Serbia, and Albania, which fought fierce battles to take over Macedonia. Not only its openness to the Aegean Sea and the Vardar and Struma Rivers, but the fact, too that the main road of Via Egnatia passed through our country, all made Macedonia an exceptionally strategic region for conquering new areas or economic dominance" Petre Janovski tells us, further proving that Macedonian history is no foreign topic to him. "It is no coincidence that the road and rail network passes through it even today," he emphasizes.

ЕПОХАЛНИ НАСТАНИ

Еден од најкрупните настани што се случил на овие македонски простори е првата азбука на св. Кирил Солунски, историски значајна за сите словенски народи. Таа и првите преводи на богослужбените книги на старословенски јазик, го означија периодот кога во редот на владејачките јазици: латинскиот, грчкиот и еврејскиот, се најде и македонскиот, односно старословенскиот, со неговото писмо. Оттогаш Господовото писмо почна да се шири и на нашиот јазик, а луѓето почнаа да пишуваат и да читаат книги напишани на сесловенската македонска азбука и јазик.

Овој настан, несомнено, е од епохално значење за македонскиот народ. Прво, затоа што браќата Кирил и Методиј беа од Солун, Македонија, и второ, што првите книги напишани на сесловенскиот јазик, беа на јазикот на Македонците. Очигледно, Кирил и Методиј не можеле да употребат ни еден друг јазик освен овој на Македонците, кои живееја во нивниот град Солун.

Вториот епохален настан за Македонците се случил во почетокот на XI век, кога македонскиот цар Самуил својата престолнина ја преселил од Преспа во Охрид. Потврда за тоа се остатоците од неговата тврдина што ги гледаме и денес, како сведоштво

EPOCHAL EVENTS

One of the greatest events that took place in this Macedonian region is the first alphabet made by St. Cyril of Salonika, historically significant for every Slavic nation. This alphabet and the first translations of religious books to the ancient Slavic tongue marked the period when the Macedonian, i.e. the Old Slavic and its alphabet found itself among the dominant languages: Latin, Greek, and Jewish. Since then God's word began spreading in our language as well, and the people began writing and reading books written in the Slavic Macedonian alphabet and language.

Without doubt, this event is of epochal significance for the Macedonian people. First, because the brothers Cyril and Methodius came from Salonika, Macedonia, and second because the first books written in the Slavic tongue were written in the language of the Macedonians. Obviously, Cyril and Methodius could not have used any language other than that of the Macedonians, who lived in their birth place Salonika.

The second epochal event for the Macedonians took place at the beginning of the 11th Century, when the Macedonian Tsar Samuel moved his Capital from Prespa to Ohrid. The

на тоа наше славно минато. Тука остана и седиштето на Охридската архиепископија, сè до нејзиното укинување во 1767 година. Инаку, со прогласувањето на Патријаршијата, царот Самуил, од првиот охридски патријарх бил прогласен за император.

Сè до доаѓањето на османлиите на овие наши простори во XIV век, Македонија бил во подем. Сведоштво за тоа се бројните средновековни цркви и манастири, особено во Охридско-преспанско-битолскиот регион, кои денес се наоѓаат во ризницата на европската и светската култура.

Во почетокот османлиите не ја укинале афтокефалноста на Охридската архиепископија, туку покажале толерантност кон христијанската вера. По освојувањето на Охрид во 1408 година, цела Македонија се нашла под јаремот на Османлиската империја. Но, и покрај тоа, османлиите, не само што не ја ограничиле независноста на Охридската архиепископија, туку, со цел да ја ослабат Патријаршијата во Константинопол, ѝ ја зголемиле моќта. Меѓутоа, експанзијата на феудалниот систем во Турција, објективно значела слабеење на Охридската архиепископија.

Македонскиот народ и неговата црква, во тешката ситуација во која се нашле, биле под постојан притисок на Патријар-

remains of his fortress we still see today as witness of our famous past confirm this. The seat of the Ohrid Archbishopric also remained here until its closure in 1767. Otherwise, as the Patriarchate was proclaimed, the first Ohrid patriarch also declared Tsar Samuel emperor.

Macedonia continued to develop until the arrival of the Turks to this region in the 14th Century. Witness to this are the numerous churches and monasteries from the Middle Ages, particularly in the Ohrid Prespa and Bitola regions, which are now found in the treasury of European and world culture.

At first the Turks did not abolish Autocephaly of the Ohrid Archbishopric, but rather showed tolerance toward the Christian religion. Following the conquest of Ohrid in 1408 the whole of Macedonia found itself under the rule of the Turkish Empire. Despite this, not only did the Turks not limit the independence of the Ohrid Archbishopric, but instead they increased its power with the aim of weakening the Patriarchate in Constantinople. However, the expansion of the feudal system in Turkey objectively meant weakening of the Ohrid archbishopric.

With the difficult state they found themselves in, the Macedonian people and their church were under

шијата од Константинопол и од католичката пропаганда во Рим. Патријаршијата применувала разни методи со цел да го елинизира македонскиот народ и да ја уништи неговата црква, во лицето на Охридската архиепископија. За таа цел, не се бирале средства и методи Патријаршијата да се наметне врз тогашните црковни власти. Така, во 1767 година се укинува Охридската архиепископија, со што се нанесува голема штета на македонското христијанско население.

constant pressure from the Patriarchate in Constantinople and the Catholic propaganda in Rome. The Patriarchate applied various methods with the aim of Hellenizing the Macedonian people and destroying their church within the Ohrid Archbishopric. Therefore, every possible effort was made to impose the Patriarchate upon the church authorities of the time. Hence, the Ohrid Archbishopric was closed in 1767 thus doing great damage to the Macedonian Christian population.

НОВИ ПОДЈАРМУВАЊА

„Иако Балканските војни (1912 – 1913) значеа некакво ослободување на Македонија од османлиското ропство, тие фактички ѝ донесоа ново подјармување. Уследи нејзина трагична поделба од страна на Грција, Бугарија и Србија, а подоцна и од Албанија, поради што следат уште погруби услови и дискриминација врз македонскиот народ. Не само што е негирана македонската нација, туку е забранета и употребата на македонскиот јазик, особено во Егејска Македонија, каде се применуваа строги казни за оние кои се осмелуваа да го зборуваат македонскиот мајчин јазик. Во Србија, која подоцна ќе прерасне во Кралство на Србите,

NEW SUBJUGATIONS

"Although the Balkan wars (1912 - 1913) meant a kind of liberation of Macedonia from Turkish rule, they in fact brought about a new kind of subjugation. It was followed by a tragic partition by Greece, Bulgaria, and Serbia, and later by Albania, which led to even worse conditions and discrimination of the Macedonian people. Not only was the Macedonian nation negated, but they were also forbidden to use the Macedonian language, especially in Aegean Macedonia, where there was strict punishment for anyone who dared to speak the Macedonian mother language. Macedonia was also colonized by Serbia, which was

Хрватите и Словенците. Македонија беше колонизирана. Пак на Македонците им е негиран националниот идентитет, а нивниот јазик потиснат. Слична беше нивната судбина и во Бугарија, во Пиринска Македонија", коментираа браќата Јановски, покажувајќи главно познавање на македонската историја.

Само преку активно учество во фашистичката борба за време на Втората светска војна, Македонците стекнаа слобода и социјални права, но само во еден дел од својата територија, во Вардарска Македонија. Таа се конституира во почетокот како Народна Република Македонија, подоцна како Социјалистичка Република, во рамките на Југославија, а од 1991 година, како самостојна, независна и суверена држава – Република Македонија.

Втората светска војна овозможи Македонците да се здобијат со суверена држава, со национални институции и културна комуникација со светот. Македонскиот јазик стана официјален јазик на Република Македонија, познат и признат во светски рамки. Се изучува на многу универзитети во светот и придонесува за ширење на вредностите на македонската култура и нивно вклучување во ризницата на светската култура.

later to become the Kingdom of the Serbs, Croats, and Slovenes under the Yugoslav Monarchy. Once again the Macedonians were negated their national identity, and their language suppressed. They shared a similar destiny in Bulgaria, in Pirin Macedonia," the Janovski brothers commented, illustrating considerable knowledge of Macedonian history.

It was only through their active participation in fascist battle during the Second World War that Macedonians gained freedom and social rights, and only in one part of its territory, in Vardar Macedonia. First it was constituted as the National Republic of Macedonia, which later became the Socialist Republic within the framework of Yugoslavia, and in 1991 became the independent and sovereign state of the Republic of Macedonia.

The Second World War enabled the Macedonians to gain their own sovereign state with national institutions and cultural communication with the world. The Macedonian tongue became the official language of the Republic of Macedonia, renowned and recognized globally. It is studied at numerous universities throughout the world and contributes to the expansion of the values of Macedonian culture and their becoming a part of the treasury of world culture.

БИТОЛА
БАБАМ
БИТОЛА

BITOLA
BABAM
BITOLA

Широк сокак
The Shirok Sokak Street

Гимназијата „Ј.Б.Тито"
"J.B.Tito" High School

Ректоратот на Универзитетот Св. Климент Охридски
Rectorate of the University of St. Clement of Ohrid

Мозаик од Хераклеа
Mozaic at Heraclea

Пелистер, скијачки центар
The Pelister Skiing Center

Музејската соба на
Кемал Ататурк
Museum Room of
Kemal Ataturk

Совет на општината Битола
Counsil of Muncipality Bitola

Зградата на собранието на Битола
The Bitola Municipality building

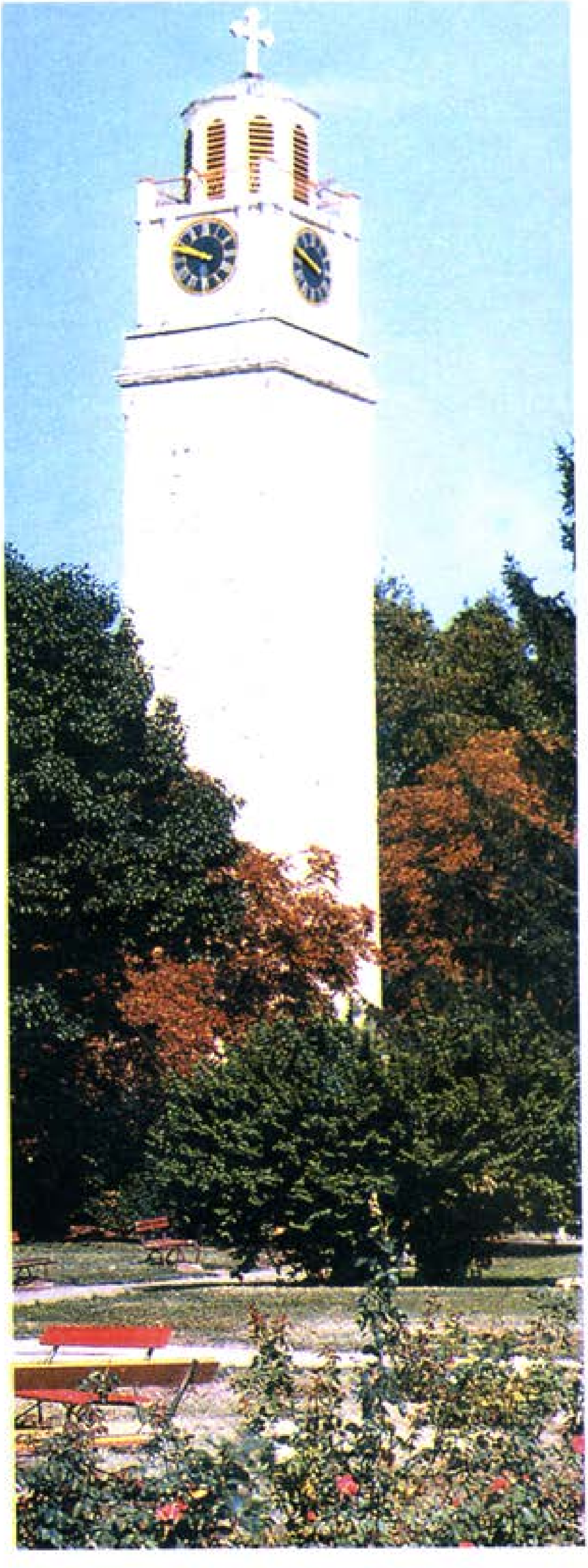

Саат кулата
The Clock Tower

БИТОЛСКИ КООРДИНАТИ
COORDINATES OF BITOLA

Родното село Велушина на семејството Јановски се наоѓа во атарот на Битола, вториот град по големина во државата. До создавањето на македонската држава по Втората светска војна, тој бил развиен политички и културен центар на Македонија, познат како „градот на конзулите". Тој се наоѓа меѓу планината Пелистер, Пелагониската рамнина и двата брега на реката Драгор. На неговата јужна периферија се наоѓаат остатоците од градот Хераклеја Линкестис, основан во четвртиот век пред новата ера од македонскиот крал Филип Втори, како важен стратешки пункт. Откако Рим ја освоил Македонија во 148 година пред новата ера, градот Хераклеја Линкестис доживеал извесен просперитет што, пред сè, се должело на изградената магистрала Виа Игнација, која минувала покрај градот. Во ранохристијанскиот период (IV век) Хераклеја Линкестис била епископско седиште.

Во почетокот на VII век на подрачјето на Битола и Битолско се населиле Словени од племето Брсјаци и бидејќи Хераклеја веќе не функционирала, тие создале

The village Velushina, the birth place of the Janovski family, is located in the vicinity of Bitola, the second largest city in the country. Prior to the establishment of the Macedonian state following the Second World War, Bitola was a highly developed political and cultural centre of Macedonia, known as the "city of the consuls." It spreads between Mt. Pelister, the Pelagonia valley, and the two banks of the River Dragor. Its southern outskirts reveal the remnants of city of Heraclea Linkestis, founded in the 4th Century BC by the Macedonian King Philip II, as an important strategic location. After Rome conquered Macedonia in 148 BC, the city of Heraclea Linkestis underwent certain prosperity which was mainly due to the main road of Via Egnatia, which passed by the city. During the Early Christian Period (4th C) Heraclea Linkestis was an Episcopal seat.

At the beginning of the 7th Century the Bitola area and its surroundings was settled by Slavs from the Brsjaci tribe. Since Heraclea no longer functioned, they established their own settlement which they

своја населба што ја именувале Битол (БИТО), која Византијците ја нарекувале Бутелион или Пелагонија. Создавањето на македонската средновековна држава на чело со царот Самуил (X – XI век) благопријатно се одразило на развојот на градот, кој имал и тврдина за заштита од непријателски напади. Но, и покрај тоа, населението на Битола и Битолско често страдало од нападите на крстоносците и други војски што војувале на ова подрачје (XII – XIII век).

Извесно време Битола била во составот на српската држава (XIV век), а потоа од крајот на XIV век, па сѐ до 1912 година, под турска власт. Неколку векови муслиманското население во градот претставувало мнозинство, додека селата останале со македонско словенско население. Тогаш на Битола ѝ било дадено и ново име – Манастир. Во градот биле изградени повеќе муслимански објекти. Во XVI век во Битола се населила уште една нова етничка група – Евреите, кои дошле од Португалија и Шпанија, прогонувани од инквизицијата.

Во настојувањата за еманципација од Грчката патријаршија, македонското граѓанство во Битола создало своја посебна општина, училишта на народен јазик, цркви, со богослужба на македонски. Но, набрзо сите придобивки на Македонците

named Bitol (BITO) which the Byzantines referred to as Butelion or Pelagonia. The founding of the Macedonian state of the middle Ages headed by Tsar Samuel (10 - 11th C) had a favorable effect on the development of the city, which even had a fortress for protection from enemy attacks. Despite this, the population of Bitola and its surroundings frequently suffered the attacks of the Cross Bearers and other armies which fought in this region (12 - 13th C).

For a while Bitola was part of the Serbian State (14th C) and continued under Turkish rule from the end of the 14th Century until 1912. For several centuries the Muslim population in the city represented a majority, while the villages remained with a Macedonian Slavic population. Bitola was then given the new name of Manastir. Numerous Muslim structures were built in the city. In the 16th Century Bitola was settled by a new ethnic group - Jews who came from Portugal and Spain, persecuted by the Inquisition.

In their efforts for emancipation from the Greek Patriarchate, the Macedonian population of Bitola established their own municipality, schools in their national tongue, churches, and church service in Macedonian. However, very soon all of the benefits of the Macedonians

биле узурпирани од Бугарската егзархија. Така, во Битола, покрај грчката, се јавила и бугарска, а подоцна и српска, романска и други пропаганди. Сите тие работеле за однародување на битолското македонско население. Во тој период во Битола се судрувале интересите и на Големите сили, кои акредитирале свои дипломатски претставници (Англија, Русија, Австро-Унгарија, Србија, Грција, Романија и др.). Наспроти нивните пропаганди, македонски интелектуалци во 1893 година формирале своја Македонска револуционерна организација (МРО), чија цел била преку востание, македонскиот народ да добие автономија.

ИСТОРИСКИ ТУРБОЛЕНЦИИ

Во истражувањето на вистината и историскиот развој на семејството Јановци од непроценлива вредност се разговорите и податоците што ми ги даде Алексо Јановски. Како што рече еден од браќата Јановски во Торонто, Алексо е столб и најповеќе знае и памети за семејството Јановци. Но, тој памети и за Битола, каде живее. Така во разговорот ми рече дека: „Априлската војна во 1941 година ја донесе катастрофата на Кралството Југославија. Тогаш Битола и Битолско паднаа под бугарска фашистичка окупација. Окупаторот покрај војската

were usurped by the Bulgarian Exarchate. Thus, in addition to the Greek, the Bulgarian, and later Serbian, Romanian and other propaganda also appeared. Each worked towards denial of the nationality of the Macedonian population of Bitola. In Bitola this was also a time of conflict of interests between the great powers, which had accredited their own diplomatic representatives (England, Russia, Austria - Hungary, Serbia, Greece, Romania, and others.) Despite their propaganda, in 1893 Macedonian intellectuals established their own Macedonian Revolutionary Organization (MRO), whose aim was that through uprising the Macedonia people would get autonomy.

HISTORICAL TURBULENCES

In my researching of the roots, branch, and fruits of the truth and historical development of the Janovski family, the conversations and information given to me by Alekso Janovski are of priceless value. As one of the Janovski brothers in Toronto said, Alekso is the branch and he knows and remembers the most about the Janovski family. He also remembers about Bitola, where he lives. Hence, in our conversation he told me that: "The April war of 1941 brought about the catastrophe of the Kingdom of Yugoslavia. Bitola and its surroundings then fell under

донесе и огромен административен, полициски, просветен, црковен и друг апарат, со цел да го денационализира и асимилира македонското население. Уште на самиот почеток на окупацијата избувнаа демонстрации, штрајкови и друг вид на отпор. На 11 март 1943 година во Битола окупаторот изврши голем злостор. Тој ден 3013 Евреи, кои сочинуваа 10% од на-селението на Битола, беа депортирани и ликвидирани во германскиот логор Треблинка во Полска. Отпорот на народот, предводен од Главниот штаб на Народноослободителната војска на Македонија, добиваше во својот интензитет. Седмата македонска бригада, популарно наречена „Битолска", во борбите кај Градешница, Мариово, Кајмакчалан, Драгош и на други места, успешно ја уништуваше живата сила на окупаторот. Бригадата го оневозможуваше и слободното повлекување на германската армиска група „Е" што се извлекуваше од Грција", се сеќава на тие години Алексо Јановски, кој во тоа време бил момче од над десетгодишна возраст.

„На нашето подрачје, по ослободувањето, во селата постоеја уште неколку општини кои беа во составот на Битолската околија. Подоцна околијата беше укината и од 1963 година, во битолското подрачје остана само сегашната Битолска општина со

the Bulgarian fascist occupation. In addition to the forces, the occupier also brought huge administrative, police, educational, church, and other personnel with the aim of denationalizing and assimilating the Macedonian population. At the very beginning of the occupation demonstrations, strikes, and other kinds of resistance broke out. On 11th March, 1943 the occupier committed a great crime in Bitola. On that day 3013 Jews, who had comprised 10% of the Bitola population, were deported and executed in the German camp at Treblinka in Poland. The people's resistance, headed by the headquarters of National Liberation Army of Macedonia continued to grow in intensity. The seventh Macedonian brigade, more commonly known as "Bitolska" successfully destroyed the occupier's live forces in their battles at Gradeshnica, Mariovo, Kaimakchalan, Dragosh, and other places. The brigade also disabled the German army group "E" to retreat freely out of Greece," Alekso Janovski remembers those years when he was just a little boy a little more than ten years old.

"Following the liberation, in the villages in our region there were a few other councils which were included in the Bitola municipality. Later this municipality was cancelled and from 1963 onwards the Bitola region

површина од 1798 квадратни километри, најголема во Република Македонија", се сеќава на тоа Алексо. Бројот на населението во општината, според пописот од 1981 година, изнесувал 136.612 жители, од кои преку 90% Македонци, а другите 10% биле од малцинствата. Од вкупниот број на жителите 48,4% отпаѓа на активното население. Од нив 50,5% или 34.548 жители биле вработени во општествениот сектор, 31,6% во земјоделието, 2,5% во приватниот сектор, а 15,4% привремено невработени или вработени во странство. Развиениот школски систем во Општината овозможил да се зголеми квалификационата структура на вработените, а со тоа и бројот на нововработените да расте со динамика од 1.200 до 1.500 годишно.

„Со мелиорациите во Пелагонискиот регион и со изградбата на Хидромелиоративниот систем „Стрежево" се создадоа можности за поинтензивно земјоделско и сточарско производство. Така Битола во тој период стана крупен производител на земјоделски производи, а особено на пченица, шеќерна репка, овошје и крмни култури", се сеќаваат браќата Петре, Марко и Васил на информациите што до напуштањето на земјата ги слушале од роднините или пријателите. Но, Битола има и развиена традиција во сите области на културата, науката и

only consisted of what is now the Bitola municipality covering an area of 1798 km^2 and is the biggest in the Republic of Macedonia," Alekso remembers. According to the 1981 census the population of the municipality was 136,612 of which more than 90% were Macedonians, and the other 10%were the minorities. Of the total population 48.4% were active population. Of these 50.5% or 34,548 residents were employed in the social sector, 31,6% in agriculture, 2.5% in the private sector, and 15.4% were temporarily employed or employed abroad. The well developed system of education in the municipality enabled an increase in the qualification structure of those employed, and at the same time a growth in the number of newly employed from 1,200 to 1,500 persons per annum.

"The land-reclamation measures in the Pelagonia region, and the construction of the hydro melioration system "Strezevo" created possibilities for a more intensive agricultural production and cattle breeding. Thus, during this period Bitola had become a large producer of agricultural products, especially corn, sugar beet, fruit, and fodder," the brothers Petre, Marko, and Vasil remember information they had heard from their friends and relatives before leaving the land. Bitola also has a rich tradition in every part of

уметноста. Во градот под Пелистер денес функционира универзитет, театар, еден од најдобрите во Републиката, друштво за наука и уметност, филмска манифестација наречена „Манакиеви средби" и други институции".

Приказната за Битола ќе ја завршиме со Пелистер, кој како природна реткост е ставен под заштита на државата. Зафаќа површина од десет илјади хектари, во рамките на кои се наоѓа 29% од вкупната македонска флора. Посебна реткост е борот молика, кој може да се најде само на оваа планина. Пелистер е познат и по убавите снежни терени погодни за скијање, на кои се изградени жичарници и ски лифтови. Посебна атракција претставува Големото и Малото Езеро, од глацијалниот период, кои се наоѓаат над Велушина на надморска височина од 2.280 метри, привлечни за туристи во секое време на годината.

culture, science, and art. The city beneath Pelister now has a university, one of the best theatres in the country, a science and arts association, the "Manakievi sredbi" or the film manifestation known as Manaki's Meetings, and other institutions.

I will finish my story about Bitola with Pelister, a natural rarity placed under protection of the state. It covers an area of ten thousand hectares, which includes 29% of the total Macedonian flora. The molika pine tree is a special rarity and can only be found on this mountain. Pelister is also well known for its beautiful snow terrains which are very good for skiing and have cable cars and ski lifts. The Golemo and Malo (Large and Small) lakes dating from the glacial period, above Velushina at 2,280m above sea level are a special attraction for tourists at every time of the year.

БИТОЛА БАБАМ БИТОЛА

Битола Бабам Битола
Таму се живот живее
Таму се јаде и пие
По битолските меани

Крепи се Буцо, крепи се
Мене ме пијан пак носат
Мене ме пијан пак носат
Од битолските меани

Мене ме пијан пак носат
По битолските сокаци

BITOLA BABAM BITOLA

Bitola Babam Bitola
There one lives a life
There one eats and drinks
At the Bitola inns.

Hold on Boutso, hold on
Again they're taking me drunk
Again they're taking me drunk
From the Bitola inns.

Again they're taking me drunk
Down the Bitola streets.

НАШИОТ РОДЕН КРАЈ

OUR
NATIVE
COUNTRY

Панорама на Велушина - Горна Маала
Panorama of Velushina - Gorna Maala

Куќата на фамилијата Јановски
The Janovski family's house

Поглед кон Пелистер
View of Pelister

Панорама на Велушина - Долна Маала
Panorama of Velushina - Dolna Maala

Локалитетот Велушка Тумба
The Velushka Tumba excavation site

Патот кон Велушина кај „Лукова Ливада"
The road which leads to Velushina at "Lukova Livada"

Старата пошта, сега Месна заедница
The old Post Office, presently the Local Community Center

Чешмата сред село
The fountation in the village

Сшарошо училишше
The old school building

Зградаша на Домош
The Hall building

Дел од селскаша река
Part of the village river

Осшашоци од воденицаша на Јановци
Ruins of the Janovski water-mill

Алексо Јановски и Славе Катин
Alekso Janovski and Slave Katin

Влезот во куќата на Јановци
Entrance of the Janovski's house

Бачило на Пелистер
Sheepfold on Mt. Pelister

Кучето на Јановци Баљо
Baljo, the Janovski's dog

РОДНОТО СЕЛО ВЕЛУШИНА
THE NATIVE VILLAGE OF VELUSHINA

Семејството Јановски потекнува од убавото потпелистерско печалбарско село Велушина, Битолско. За ова потпелистерско село се напишани бројни текстови, меѓутоа книгата „Велушина" од многупочитуваниот колега и пријател д-р Александар Стерјовски заслужува посебно внимание и респект. Според објавените податоци во монографијата „Велушина", меѓу другото, се вели дека селото Велушина се наоѓа на 10-тина километри на југ од Битола, од десната страна на патот што води преку Драгош за Егејска Македонија, во Грција. Тоа е сместено во зелениот засек што паѓа директно од планинскиот масив на Баба Планина. Селото Велушина се наоѓа на еден километар од главниот пат. Заради раскошните крошни на високите дрвја, селото останало тајновито и човек треба сосема да се доближи до него, така-речи до првите куќи па да открие дека тука е распослана развиена населба со бројни, убави по архитектура куќи. Локалниот асфалтен пат што се одвојува од главниот, врви низ средината на Долна Маала и се искачува на ридот, каде е сместен манастирот Св. Ѓорѓи.

The Janovski family comes from Velushina, a beautiful village near Bitola beneath Pelister, from which many people migrated in order to earn better. Numerous texts have been written about this village. However, the book titled "Velushina" written by my highly respected colleague and friend Dr. Aleksandar Sterjovski deserves special attention and respect. According to data published in the "Velushina" monograph, among other things we also learn that the village of Velushina is located about 10km southward of Bitola, on the right side of the road that leads through Dragosh to Aegean Macedonia in Greece. It is located in the green section that stretches directly from the mountain massif of Mt. Baba. The village of Velushina is found at a distance of one kilometer from the main road. Because of its tall, thick trees the village remained almost a secret and one needs to come almost right up to the first houses to discover the highly developed settlement with numerous houses and beautiful architecture that hides beneath the trees. The local asphalt road that breaks off from the main road leads through the middle of Dolna Maala or the lower part, and continues to the top of the

Инаку ова значајно светилиште на Македонската православна црква се забележува и од патот и од полето. Овој пат велушинци го викаат Широкиот пат, за разлика од оној што врви покрај црквата Св. Богородица и кој е под калдрма и наречен Улица. Се тврди дека Улицата е дел од главната римска магистрала Виа Игнација, која се смета дека токму тука врвела. Улицата е во употреба, особено за оние што посакуваат директно да стигнат до црквата, без да влезат во селото. Таа, всушност, е втора сообраќајница што поаѓа и од главниот пат за селото.

Селото Велушина се наоѓа на 720 метри надморска височина. Според местоположбата, климата и градбата на куќите тоа е типично планинско село. Низ него врви Стара Река, која подолу, во Породин и во полето е позната како Велушка Река. Таа извира од планината Баба и често обилува со големо количество вода. Затоа, во невреме прави големи штети. Така, во 1932 год. била предизвикана една од најтешките поплави што ја памети селото кога постоела опасност да биде уништена црквата Св. Богородица.

При посетата на селото, на сред село, во Месната канцеларија и во разговор со неколку од селаните слушнав дека во мина-

hill where we find the St. George monastery. This significant shrine of the Macedonian Orthodox Church can also be seen from the road and the field. The local villagers refer to this road as the Shirokiot pat, or the Wide path, unlike the cobblestone one that passes by the St. Mother of God church which they call Ulitsa (road). It has been said the Ulitsa is part of the main Roman road Via Egnatia, which is believed to have passed precisely here. The road is used, especially by travelers wishing to reach the church directly without having to enter the village. This is in fact the second road that leads from the main road to the village.

The village of Velushina is located at 720m above sea level. According to where it is situated, the climate, construction of the houses, and its other characteristics, it is a typical mountain village. The Old River or Stara Reka runs through it and further down into Porodin and the field where it is known as Velushka Reka. This river springs from Mt. Baba and very often abounds with a lot of water. Because of this it causes great damage during bad weather. Thus, in 1932 it caused one of the greatest floods that the village remembers when there was even the danger of the St. Mother of God church being destroyed.

During my visit to the village, in the village centre, at the county office, and in conversations with a

тото селото Велушина било напредно и богато село. Неговите земјишни имоти се простирале до источниот пат што води од Битола кон Меџитлија. Покрај тоа, околните ридишта биле полни со крупен и ситен добиток кој се напасувал од сочните треви на атарот на Велушина, кој има 807,4 ха квалитетно земјиште. Во тоа време во селото живееле околу 1.200 жители. Меѓутоа, денес, за жал, во селото се останати 20-тина семејства. Многу катинари се закачени на високите порти, што е знак дека сопствениците одамна не влегле во своите домови. Насекаде во селото и околу него царува гробен мир, разрушени авлии и куќи. Дури и вечерната бледа светлина на електричните ламби од високите бандери ја оцртуваат судбината на куќите направени од камен. Во зима, пак, гладни волци не ретко слегуваат и до празното село.

Според зборовите на Алексо Јановски велувци се најмалубројни во своето село, но ги има во Битола, во Австралија, во Канада, во Америка и на други места. Натурализираните седумдесетина битолски семејства од Велушина не можат да му одолеат на повикот на земјата. Така, многумина на земјата во Велушина која е оставена од дедо –прадедо, садат зеленчук, држат по некоја кошница пчели или,

number of the villagers, I learnt that in the past Velushina had been a thriving and rich village. Its premises had spread to the eastern road that leads from Bitola toward Medgitlia. In addition to this, the surrounding hills had been full of large and small cattle which fed on the juicy pastures of the Velushina area, which covers a total of 807.4 hectares of quality land. At that time the village had approximately 1,200 residents. Unfortunately, only about 20 families remain in the village today. Numerous locks hang on the tall gates, a sign that the owners have not entered their homes for a long time. Dead peace, ruined gardens and houses reign throughout the village. Even the poor evening light of the electric lamps on the tall electricity poles define the fate of the stone houses. And in winter hungry wolves frequently come down to the empty village.

Alekso Janovski tells us that there are least Velushiners, or people who come from Velushina, in the actual village. Instead, there are many in Bitola, Australia, Canada, America, and other places. Those approximately seventy naturalized families in Bitola, who come from Velushina, simply cannot resist the call of the land. Thus, many of them use the land in Velushina, which they inherited from their ancestors, to

едноставно, доаѓаат да се надишат чист планински воздух. Исто така, велувци најмалку двапати годишно доаѓаат во селото на заеднички собири. Во минатото, а и во денешни дни, најмногу се собирале на патронот на селото, св. Ѓорѓи (6 мај) и на 28 август, кога е денот на св. Богородица. Тогаш ги посетуваат своите куќи и своите гробишта, што се наоѓаат покрај Св. Атанасија во Горна Маала и на Ридот, до црквата Св. Илија, во Долна Маала.

grow vegetables, keep bees, or simply come to breathe the clean mountain air. In addition to this, at least twice a year they come to the village to meet. In the past and today they mostly met on the day of the village patron, St. George on the 6th May, and on the 28th August, on the day of St. Mother of God. On these days they visit their houses and graves, located near St. Atanasia in Gorna Maala and on the Hill, near the St. Ilia church in Dolna Maala.

ВЕЛУШИНА НИЗ ВЕКОВИТЕ

За постоењето на селото Велушина има голем број податоци, меѓутоа најсигурни се оние од XV век. Имено, во пописот што го направила турската администрација на населението во Турското царство во 1468 год., а со кој е опфатена и Битолската нахија, селото е запишано со името Велушино. Истото име се среќава и во следниот попис сто години подоцна. Во турските документи покрај првото е забележано и другото име – Велушина. Ова име станало стандардно и се наоѓа во сите битолски кадиски документи.

Освен во турските, името на селото се споменува и во словенските писмени споменици. Со имињата Велушино и Велушина е регистрирано во Слепчанскиот

VELUSHINA THROUGHOUT THE CENTURIES

A lot of data can be found about the existence of the village of Velushina, but that of the 15th Century is the most reliable. In the census conducted by the Turkish administration in 1468 during the Turkish Empire, which includes the Bitola nahia the village is recorded under the name of Velushino. The same name also appears in the next census one hundred years later. The Turkish documents also contain the second name, Velushina, in addition to the first. This became the standard name and it is found in all of the Bitola qadi documents.

Other than the Turkish documents, the village name is also mentioned in the Slavic written monuments. It is registered under the

кодик од XVI век и во Продромскиот поменик. Собирачот на народни песни и етнографски материјал од XIX век Стефан Верковиќ, пак, селото го регистрирал со името Велушјани. Ваквите колебања меѓу двете имиња на селото продолжиле и понатаму. Така, еден Прусиец кој поминал низ Македонија и низ Битолско во есента 1862 год. и кој, со восхит говори за Велушина, селото го открива со името Велошина.

Сиве овие непрецизности и колебања веројатно доаѓаат од различното регистрирање на почетниот изговор на велувци. Тие своето село, иако тоа денес насекаде фигурира како Велушина, го именуваат и како Велу̀јшна.

Тоа го потврдив во разговорот со браќата Васил, Марко и Петре, кои за името на Велушина ми ја раскажаа легендата според која: „се смета дека личното име на оној што му го дал името на селото Велуша, се викал Вело. Така, Велуш како име е произлезено од Вело, кое, пак, доаѓа од морфемата вели, која има значење на голем. Велушин, претставува произведено име од личното име Велуша. Исто така и народните преданија ги поткрепуваат ваквите тврдења. Така, според нив се пренесува дека во селото дошол некој војвода кој бил прв доселеник и кој му го дал името. Според нив тој се викал Велуш и по неговото име го завикале селото Велушина“.

names of Velushino and Velushina in the Slepcanski kodik of the 16th Century and in the Prodromski pomenik. Stefan Verkovic, a collector of folk songs and ethnographic materials from the 19th Century, registered the village under the name of Velushjani. Uses of one or the other name of the village continued. Thus, a Prussian passing through Macedonia and the Bitola area in the autumn of 1862, and who speaks of the village with much admiration, reveals the village as Veluyshna.

This was confirmed in our discussion with the brothers Vasil, Marko, and Petre, who told me a legend related to the name of Velushina according to which: "It is believed that the person who gave the name to the village was called Velo. Thus, Velush as a name was derived from Velo, which itself comes from the morpheme 'veli' which means 'great.' 'Velushin' represents a derivation from the personal name Velusha. Traditions also support these claims. Thus, we learn that a certain 'voivoda' (high commander, leader of the komita) was the first to settle down in the village and named it. According to these stories his name was Velush and so they began calling the village Velushina after him."

According to tradition, the village has not always had its present location. Its earliest location was the

Според народните предани-ја, селото не ја имало сегашната локација како трајна и од памтивека. Најрана локација била онаа во близина на патот Битола – Лерин. Тоа место велувци денес го викаат Маклине, или со уште едно име – Кај ановите.

Доаѓањето на Турците османлии на овие простори, а кое се совпаѓа со последните децении на XIV век и за Битола и за околните села, посебно крајпатните, значи почеток на насилно напуштање на старите огништа. Обемот на преселбите бил масовен и драматичен. Пописот од 1468 год. посредно тоа го открива и потенцира. Тој зборува дека најмалку 14 села од Битолска околија, и тоа крајпатни, добиваат нови називи, односно нови локации. По правило тие сега не се повеќе крајпатни, туку под или во самите планини. Така, старото село Лпја (Липа) сега станало Брусник и се доселило од Брусничката населба, непосредно под пелистерската шума. Старата локација ја напушта и соседното село на Велушина, Граешница. Нејзиното првобитно име било Црешево. Облаково се викало Калуѓерица итн.

Како и населението од повеќето села, и велувци го напуштаат рамничарскиот и плоден крај и бегаат в планина, зад ридиштата на кои денес се изви-

one near the Bitola - Lerin (Florina) road. Velushiners now refer to this place as Makline or another name, Kaj Anovite (Near the Inns.)

The arrival of the Turks to this region, which coincides with the last decades of the 14th Century, for Bitola and the surrounding villages, especially those close to the roads, also meant the beginning of a forced abandonment of their old homes. There was massive and dramatic movement. The census of 1468 particularly reveals and emphasizes this. From it we learn that at least 14 villages from the Bitola area located by the roads were given new names and new locations. As a rule they are no longer located near the roads. Instead, they are now either beneath, or on the mountains themselves. Thus, the old village of Lpya (Lipa) (Eng. Linden) now became Brusnik and was settled from the Brusnik settlement, directly beneath the Pelister woods. Another neighboring village, Graeshnitsa, also left its old location. Its initial name had been Tsreshevo. Oblakovo used to be called Kalugeritsa, and so on.

Like the majority of other villages, Velushiners also left the flat and fertile soil and fled to the mountain behind the hills on which the St. George monastery now stands. The place was named Bedgan (from

шува манастирот Св. Ѓорѓи. Местово добива име Беџан (од бежан, бег, збег). Дека тоа требало да остане трајно пребивалиште го потврдува и фактот што овде е подигната и црква чии темели велувци и денес ги покажуваат. Меѓутоа, условите за живот што ги нудел Беџан биле далеку под нивото на поранешното место. Плодотворното поле наполно било изгубено за подолг период. Кога приликите се стабилизирале и кога турската управа воспоставила нормални услови за посигурен живот и кога во Битола христијаните започнале полека да се враќаат во своите домови, велувци започнале да слегуваат подолу, но сѐ уште не во крајпатната населба. Следна населба што ја формираат првите преселници е Горна Маала, а потоа се формира третата населба.

Првиот податок за суштествувањето на Горна Маала е од 1641 год. Во еден турски документ со датум меѓу 12 и 21 април истата година се говори дека горномаалци направиле парична позајмка од 2.000 акчиња. Оттогаш наваму сѐ почесто е спомнувањето на горномаалци во разни судски документи. Формирањето,пак, на Долна Маала се случува меѓу 1468 и 1641 год., односно меѓу првиот попис и првиот документ што ја спомнува Горна Маала. Таа станува населба на

bezhan, beg, zbeg) (Eng. to flee.) The fact that a church was built here of which the foundations can still be seen, shows that this location was to become a permanent residence. However, the living conditions that Bedgan offered were way below the level of their previous place. They had lost the fertile valley totally for a long time. When the situation had stabilized, when the Turkish authorities had had established normal conditions for a safe life, Velushiners began moving down but still not to the settlement near the road. The next settlement founded by the first moving settlers was Gorna Maala, for a third settlement to be founded later.

The earliest information relating to the existence of Gorna Maala dates from 1641. One Turkish document, dated between 12th and 21st April of the same year, tells that the people from Gorna Maala had made a monetary loan of 2,000 aktchinya. Since then the villagers from Gorna Maala are mentioned in various legal documents more and more often. Dolna Maala, on the other hand was founded between 1468 and 1641, i.e. between the first census and the first document that mentions Gorna Maala. It grows into a suburb on the right bank of Stara Reka (Old River) mainly comprised of immigrants and refugees from other

десниот брег на Стара Река, најмногу од доселеници и бегалци од други места. Затворените заедници какви што биле македонските села во минатото нерадо ги прифаќале новопројавените жители во нивната средина и тие долго време се третираат за туѓо тело кон кое се покажува и отворено непријателство. Морало да помине време доселениците да можат да се вклопат во општиот живот на селото и да учествуваат во заедничките акции. Но, антагонизмот меѓу двете заедници продолжил и понатаму и со векови и се манифестирал дури до нашиве дни, кога двете маали биле бројни со жители.

„Силната желба на велувци да го придобијат и да го освојат она што го изгубиле некогаш, никогаш не згаснала. Така, се создале условите, кога тие со печалбата материјално закрепнувале и кога можеле да го повратат напуштеното земјиште, особено кога за багателна цена се продавале нивјето, ливадите и лозјата од иселените Турци, по балканските војни, особено по Првата светска војна, кога полека слегувале надолу, не со своите домови, ами со својот имот. Се случило да освојат толку простор, каков што немале никогаш, па стигнале дури до другиот пат што води од Битола кон Меџитлија", велат браќата Марко и Петре.

places. These closed communities as were the Macedonian villages in the past were not happy to accept the newcomers to their community. Thus, for a long time they treated them as a foreign body towards which they openly illustrated hostility. Time had to pass before the newcomers could fit into the social life of the village and could participate in joint actions. However, the antagonism between the two communities continued for centuries and was manifested even in our days when the two quarters of the village abounded in residents.

"Velushiners never lost their strong desire to conquer and reclaim what they had once lost. The conditions had become right and, materialistically stronger they could now reclaim the abandoned land. For very cheap prices they could buy fields, meadows, and vineyards from the migrating Turks, following the Balkan Wars, especially after WWI, when they slowly moved downward not with their homes, but with their properties. It so happened that they conquered more land than they had ever had before even reaching as far as the other road that leads from Bitola to Medgitlia," the brothers Marko and Petre tell us.

ПОПИСОТ ВО XV ВЕК

Што се однесува до податоците за населението на Велушина, тие се бројни и значајни и зборуваат за историскиот развој на ова село. Така, меѓу другото во книгата „Велушина" од д-р Александар Стерјовски се вели дека во првиот попис спроведен во 1468 год. регистрирано е дека Велушина имала 120 семејства. За еден век таа бројка побитно не се променила. Во 1568 година Велушина имала 95 семејства. Во овој попис како жители од селото се јавуваат и 5 муслимански семејства. Според пописот во 1641 година Велушина имала само 36 куќи, со околу 200 жители. Причините за ваквиот пад се епидемичните болести кои го десеткувале населението, како и економскиот терор. Документите говорат дека велувци многу се задолжувале за да ги платат бројните даноци, а кога нив не можеле да ги подмират, едноставно, го напуштале селото во групи или поединечно и се преселувале во други региони.

Еден анонимен регистратор од 1881 година тврди дека селото имало 79 куќи, односно 423 жители и дека сите биле егзархисти. Ако се знае дека Велушина за сето време била под силното патријаршиско влијание, таквото тврдење станува неуверливо. Стефан Верковиќ во својата статистика наведува дека селото во

THE 15TH CENTURY CENSUS

There is abundant and significant information that refers to the population of Velushina and the historical development of this village. Thus, in the book titled "Velushina" written by Dr. Aleksandar Steriovski, we find that in the first census conducted in 1468 Velushina is registered as having 120 families. During the next century this number did not change significantly. In 1568 Velushina had 95 families. Five Muslim families appear in this census as residents of the village. According to the 1641 census Velushina counted only 36 houses with approximately 200 residents. Reasons for this were the economic terror and epidemic illnesses which decimated the population. Documents show that Velushiners took huge loans to pay the numerous taxes, and when they could not do this they simply left the village either in groups or individually, and moved to other regions.

An anonymous registrar, dating from 1881, claims that the village had 79 houses and 423 residents, all of which were exarchists. Such claims are not very convincing if we remember that throughout the entire period Velushina was under strong patriarchal influence. In his statistics Stefan Verkovic states that in 1889 the village counted 77

1889 год. имало 77 куќи, или 547 жители, од кои 280 биле мажи, а 267 жени. Спиридон Гопчевиќ во 1890 год. регистрирал 423 жители тврдејќи дека сите до еден биле Срби. Во еден зборник од 1891 год. се открива дека селото имало 120 куќи и дека сите жители биле Бугари. Најинтересно е, сепак, мислењето на Г. С. Блант од 1897 год., кој тврди дека во селото имало 118 куќи, односно 648 жители и дека сите биле Албанци. Не е познато од каде му се таквите податоци, кога се знае дека освен во еден кус период во XVII век кога во селото имало само неколку муслимански семејства, никогаш немало и Албанци, освен во последните неколку години од XX век. Или, пак, заради фактот што одреден број семејства во Велушина биле дојдени од Албанија, како на пример семејството Јановци. А. Крал во 1879 год., исто така, регистрирал 118 куќи со 860 жители. Сите, според него биле патријаршисти. И Васил К′нчов нуди приближни бројки. Според него селото имало 920 жители и тие, сосема очекувано, заради неговата национална припадност, биле Бугари.

Австриските претставници во Македонија, користејќи туѓи статистики, наведуваат бројки што се приближни или исти на објавените. Според нив во времето на Илинденското востание Велушина имала 920 жители со

houses, or 547 residents of which 280 men and 267 women. In 1890 Spiridon Gopcevic registered 423 residents claiming that each and every one of them was a Serb. One paper dated 1891 reveals that the village had 120 houses and that they were all Bulgarian. Most interesting of all is G. S. Blant's opinion dating from 1897, who claims that the village then had 118 houses, or 648 residents all of which were Albanians. It is not clear where he got such information knowing that, except for a very short period of time in the 17th Century when there were only a few Muslim families in the village, thee never actually were any Albanians except for the last few years of the 20th Century. Or, was it because of the fact that a certain number of families in Velushina had come from Albania, as was the Janovski family. In 1879 A. Kral also registered 118 houses and 860 residents. According to him they were all patriarchists. Vasil K'ncov also offers similar numbers. According to him the village had 920 residents who, quite expectedly due to his own national belonging, were Bulgarian.

Using borrowed statistics, the Austrian representatives in Macedonia claimed numbers that were close or identical to those published. According to them, at the time of the Ilinden Uprising, Velushina counted

тврдење дека сите биле христијани. Во 1905 година, пак, според една регистрација селото имало 880 жители, сите патријаршисти. Потоа според пописите во 1914 год. кога Велушина е под српска власт имало 521 жител, во 1916 год. кога Велушина е под бугарска и германска окупација, селото имало 94 домови, односно 878 жители. Следната, 1917 год. селото имало 98 домови со вкупно 862 жители. Тој број рапидно се намалува со заминувањето на велувци во САД и Канада, кога во 1929 год. селото имале само 545 жители.

По ослободувањето Велушина е напредна и бројна населба. Во 1957 год. имало 195 домаќинства, а во еден период, според месните тврдења, бројката се искачила дури до 1.200 жители Македонци. Тоа е период што е единствен во неговата историја. Почетокот на 60-тите години значи почеток на брз пад на бројот на населението. Во 1961 год. селото броело 945 жители, а во 1994 год. има само 145, од кои 120 биле Македонци, десет Срби, осум Албанци и двајца Роми.

920 residents, all of which are said to be Christians. Later, according to the 1914 census, when Velushina was under Serbian rule, it had 521 residents. In 1916 when the village was under Bulgarian and German occupation it had 94 households and 878 residents. The following year, 1917, the village counted 98 households and a total of 862 residents. This number dropped rapidly as Velushiners migrated to the USA and Canada, and in 1929 the village counted only 545 residents.

Following the liberation Velushina was a large and advanced suburb. In 1957 it had 195 households. At one time, according to the county sources, the number of residents reached as much as 1,200 Macedonians. This is a unique period in its history.The beginning of the 60's meant the beginning of a rapid drop in the number of the population. In 1961 the village counted 945 residents, while in 1994 it had only 145 of which 120 were Macedonians, 10 Serbs, 8 Albanians, and 2 Romas.

Поврзаноста на браќата Јановски со родното село е голема. Така, во разговорите за Велушката Тумба и другите месности ми зборуваа со посебно задоволство. Тие, меѓу другото, нагласија: „Велушина е село со богато минато. За него се врзани бројни историски настани. Така, за одбележување е Велушката Тумба. Тоа е неолитска населба, која, иако просторно е поблиску до с. Породин, заради тоа што се наоѓа на велушки имот, е наречена Велушка. Таа, всушност, е само една од бројните тумби во Пелагонија (досега се откриени 70-тина) кои говорат за еден динамичен живот во предисторијата на овие простори", се сеќава Петре. Меѓутоа, вистината за Велушката Тумба ја кажаа првите археолошки рекогностицирања кои започнале во далечната 1952 год., а и систематските истражувања дваесет години подоцна (1972) од група археолози на Битолскиот завод и музеј, на Народниот музеј во Штип и на Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата од Скопје.

„Велушката Тумба по димензии е слична на другите тумби од Пелагонискиот регион. Таа се протега во правец исток–запад и долга е околу 250 м, а широка близу 150 м. Била живеалиште на неолитски луѓе во подолг пе-

The Janovski brothers are very strongly connected to their native village. They spoke with great pleasure about Velushka Tumba and other localities. Among other things they stressed that: "Velushina is a village with a rich past. Numerous historical events are tied to it. Velushka Tumba is worth noting. This Neolithic settlement is called Velushka Tumba (Velushin Hillock) because it is found on Velushin property even though it is actually nearer to the village of Porodin. This is in fact only one of the numerous localities in Pelagonia which speak of a dynamic life in the prehistory of this region," Petre remembers. So far about 70 such localities have been discovered. Nevertheless, the truth about Velushka Tumba was seen from the first archaeological reconnoitering that began in the distant 1952 together with systematic research twenty years later in 1972 by a group of archaeologists from the Bitola Institute and Museum, the National Museum in Shtip, and the National Institute for Protection of the Cultural Monuments in Skopje.

"Velushka Tumba has similar dimensions to the other localities in the Pelagonia region. It stretches east - west and is 250m long and almost 150m wide. For quite a long

риод, кои ја прифатиле од неколку причини: околу неа имало плодно земјиште на кое ги саделе и сееле земјоделските производи; во близина била Велушката Река чии води биле изобилно ползувани; а во близина била и Црна Река од каде влечеле и рибен материјал, но и трска, шамот и др., додека на запад се наоѓала Баба Планина и нејзините природни богатства од дрвена граѓа и камен за оружје и орудија", додава Марко.

Во четирите хоризонтали од остатоци на надземни објекти за живеење се откриени урнатини од куќи, делови од куќен лепеж и подни конструкции. Овие објекти неолитските луѓе ги граделе од дрво, трска и кал, помешани со плева, билки и др. Каменот бил, исто така, употребуван, но парцијално. Подовите биле правени од глина која била набиена и од дрвен материјал кој бил премачкан со глина. Куќите имале, веројатно, правоаголна форма. Орудијата што се пронајдени, пак, правени се од камен, коска и керамика.

„Материјалот од сферата на керамиката што го наоѓавме на ридот беше најмногуброен. Грнчарството, очигледно, било на висок степен од развојот, зашто не само што имаме средба со мајсторско и умешно изработување во катадневната примена, туку и негово украсување. Древниот

period it was inhabited by Neolithic people who lived here for several reasons: it was surrounded by fertile soil on which they raised agricultural products; it was close to the river Velushka Reka whose waters they used extensively; it was also close to the Crna Reka from which they took fish, reeds, cane and other materials, while to the west they had Mt. Baba and its natural resources including timber and stone for weapons and tools," Marko adds.

Remnants of houses, parts of floor constructions and other wall pieces have been excavated in the four horizontal lines of the remnants of the over ground structures for living in. Neolithic people built these structures of wood, reeds and mud mixed with straw, herbs and other things. Stone was also used, but only partially. Floors were made of clay that was beaten hard and of wooden material that was covered in clay. The houses probably had a rectangular shape. Tools that were discovered are made of stone, bone, and ceramics.

"Ceramics materials we discovered on the hill were the highest in number. Obviously, pottery was highly developed, for we not only find mastership and skilled craftsmanship in everyday application, but it is also decorated. These people not only

човек во нив внел орнаменти во бела боја, но извлекувал украси и од самиот глинен материјал", заклучува братот Алексо.

Инаку, според пишаните документи, (а тоа го знаат и селаните) во близина на Велушина постоел римски воен логор во еден подолг период. Според народните преданија се тврди дека на делот каде што се одвојува патот за Велушина од магистралниот пат за Лерин, постоела стара богата и развиена населба. Ваквите тврдења ги поткрепуваат археолошките наоди што ги пронаоѓаат жителите на Велушина кога ги обработуваат своите ниви. Скоро на самата површина најдени се бедеми, грнчарија и многу мермерни изработки. За жал, кон нивно проучување не е сериозно пристапено и нема сознанија од кој период потекнуваат, кому му припаѓале и дали навистина може да се говори за попатна станица на Виа Игнација. Покрај ваквите наоди пронајдени се и монети. Една е на царот Јустинијан. Инаку, познато е дека последните негови монети се ковани во годините од 547–551.

Впрочем, погодноста на местово за подигање ваква станица е повеќе од очигледна. Водата што доаѓала од планината и врвела оттука, богатото блиско поле, кое обезбедувало храна, а и вообичаеното растојание

introduced white colored ornaments, but they also made decorations from the clay material itself," Alekso concludes.

Otherwise, according to written documents, and also known by the villagers, for a long period of time there used to be a Roman military camp nearby Velushina. Tradition has it that the section where the road for Velushina breaks off from the main road for Florina, there used to be a rich and highly developed settlement. These claims are supported by the archaeological finds which the Velushina residents come across while working in their fields. Ramparts, pottery, and marble pieces are found almost at the very surface itself. Unfortunately, these have not yet been approached seriously and there is no information as to what period they originate from, who they belong to , and can one truly speak of a roadside stop on Via Egnatia. In addition to these finds coins have also been discovered. One of them belongs to the Emperor Justinian. Otherwise, we know that his last coins were minted during the years 547 - 551.

In fact, it is more than obvious that such a place would be quite favorable for founding such a stop. The water that came from the mountain and flowed here, the rich field close by which provided food, and the usual

од поголемите центри ја фаворизирале Велушина за воен стационар.

Редакторите на грчките и латинските извори кои се однесуваат на Балканот, посебно на бугарската и македонската историја, во три наврати ја посочуваат токму Велушина како попатна станица на Виа Игнација. За таквата претпоставка имаат повеќе индиции, меѓу другото и оддалеченоста од центарот Хераклеа, која изнесувала петнаесеттина километри. Сите претпоставуваат дека во регионот Велушина била лоцирана прочуената Никеја.

И во турските услови Велушина продолжува да ја игра улогата што ја имала во минатото, да биде воен стационар. Така, во селото се населуваат неколку муслимански семејства. Во 1568 год. нив ги има пет на број. Повеќето се сопственици на имот (чифлици) добиени како награда за воен ангажман. Спахија од првите децении од XVII век (1640 – 1654) бил Мехмед-бег. Тој својот имот го спечалил со меч и со учество во воените походи на турската војска. Покрај него во селото имало и други спахии со заслуги, каков што бил Мехмед-бег. Видлива трага на нивното присуство во Велушина е и кулата во селото. Исто така, во селото имало и стражарница и во неа живеел постојано турски стражар чија

distance from the larger centers actually favored Velushina for a military dispensary.

On three occasions editors of the Greek and Latin sources that relate to the Balkans, Bulgarian and Macedonian history in particular, point out Velushina itself as a roadside stop on Via Egnatia. A number of clues led to this presumption, such as its distance from the centre of Heraclea, which was only about fifteen kilometers. They all presume that the well known Nikea was in fact located in the Velushina region.

Under Turkish rule as well, Velushina continued to play the role that it had in the past as a military dispensary. Thus, several Muslim families moved to the village. In 1568 there were five of them. Most of them were owners of properties, or tchiflitsi, which they were granted as reward for their military engagements. Mehmed Beg was a landowner, or spahia, during the early decades of the 17th Century (1640 - 1654.) He earned his land with his sword and his participation in the military conquests of the Turkish army. In the village there were also other deserving spahias as was Mehmed Beg himself. The tower in Velushina is also evidence of their presence. At the same time the village had a watch tower in which a Turkish guard lived permanently. His task was to protect the population

задача била да го заштитува населението од неканети гости, особено од арамии, и да ги гони.

Традицијата Велушина да биде воен стационар продолжила и во времињата што следувале, особено во оние кога на тој простор имало големо раздвижување на андартски и комитски чети. Така, во 1905 година велушката турска војска се судрила со четата на Наум Попов – Буфчето. Тоа било во есента 1905 кога битолскиот грчки митрополит дошол во селото Драгош и се обидел да агитира во грчка полза, зашто веќе влијанието на комитските чети било евидентно и на штета на грчката пропаганда. Буфскиот војвода Наум Попов–Буфчето се обидел тоа да го попречи. Се создала напната и непријатна ситуација која можела да ескалира до крвави размери. Командата на војската била известена за ситуацијата и таа била подигната од стационарот во Велушина и испратена набрзина во Драгош. Се случил судир меѓу комитите и турската војска, кој бил трагичен за комитите, зашто покрај четворица комити во битката загинал и самиот војвода. Другите комити успеале да побегнат.

„Јас го разбирам светот само како поле за културен натпревар меѓу народите"

Гоце Делчев, 1872-1903 – македонски лидер и херој

from uninvited guests, particularly bandits, or aramii, and chase them away.

The tradition of Velushina being a military dispensary continued in the times that followed, especially when there was great movement of andartki and komitas. Hence, in 1905 the Turkish army from Velushina clashed with the company of Naum Popov - Bufcheto. This was in the autumn of 1905 when the Greek metropolitan from Bitola had come to the village of Dragosh trying to agitate to Greek advantage since the influence of the komitas was already evident and to the disadvantage of the Greek propaganda. Naum Popov - Bufcheto, the voyvoda, had tried to prevent this. This caused a tense and unpleasant situation which could have escalated to a bloody scale. The military commands were informed of the situation and from the Velushina dispensary it was quickly sent to Dragosh. There was a conflict between the komitas and the Turkish army, which proved tragic for the komitas. In addition to the four komitas, the voyvoda himself was also killed in the battle. The rest of the komitas managed to escape.

"I understed the world only as a field for cultural competition among the peoples"

Goce Delchev, 1872-1903
– Modern Macedonian Leader and Hero

СЕЛОТО ПО ДВЕТЕ ВОЈНИ

Според пишаните документи, или од кажувањата на постарите луѓе од Велушина, може да се заклучи дека најголемото шаренило од војнички униформи што ќе види во Велушина е во времето на Првата светска војна. Тоа е време кога Велушина е броен и значаен стационар на војници од најразлични родови и националности, така–речи и нема воена униформа од Европа што не се движела по уличките на селото. Униформи со ширити, сини униформи, темни униформи, чизми, војнички чевли, униформи со еполети и униформи без еполети, покрај тоа и раси и различни јазици.

Така, при крајот на 1912 год. доаѓаат српските сиво–маслинести униформи кои ги заменуваат интензивните сини бои на турските војници. Во есента 1915 год. доаѓаат нови, бугарски и германски војници. Многумина го напуштаат селото од страв и го препуштаат имотот и куќите на распаѓање. Во селото биле стационирани 700 бугарски војници. По пробивот на Солунскиот фронт во есента 1916 год. повторно се појавуваат српските сиво–маслинести униформи. Покрај нив ги имало, исто така, познатите униформи на сојузниците, како и расното разнообразие, зашто меѓу

THE VILLAGE AFTER THE TWO WARS

According to written documents, or the tales of the elderly people from Velushina, we can conclude that the greatest abundance of military uniforms that was ever seen in Velushina was during WWI. This was a time when Velushina was a large and significant dispensary for soldiers of various branches and nationalities. There was practically no uniform in Europe that did not pass down the village streets. There were uniforms with braids, blue uniforms, dark uniforms, boots, army shoes, uniforms with epaulets and uniforms without epaulets, different races and different languages.

Thus, toward the end of 1912 the Serbian olive green - gray uniforms came to replace the intensive blue colors of the Turkish soldiers. In the autumn of 1915 new soldiers came, Bulgarian and German ones. Many fled the village out of fear leaving their houses and properties to ruin. Seven hundred Bulgarian soldiers were stationed in the village. Following the break through of the Salonika front in the autumn of 1916 the Serbian olive green - gray uniforms appeared once again. In addition to them there were also the familiar uniforms of the allies and a racial diversification for among the

француските војници имало и многу Сенегалци, Туниджани и др.

Во 1918 год. војната завршила. Војниците се повлекле и заминале во земјите од каде дошле, но Велушина и натаму како стационар не го загубила значењето. Селото останало центар во кој постојано дежурале униформирани лица. Нивниот број се зголемувал како што се множело и се развивало особено качачкото движење. Многумина од нив имале и семејства, кои ги сместиле во велушките домови, а нивниот стационар бил објектот во кој и денес се наоѓа полициската станица.

Треба да се нагласи, меѓу другото, дека при крајот на 1917 год. во Битолско била направена управна регионализација на реокупираните области и тоа во три околии: Бач, Велушина и Битола. Бачката уште се викала и Мариовска, зашто ги зафаќала населените места од подрачјата на Мариово и Пелагонија, Битолската го имала само градот Битола, а Велушката сите села што биле реокупирани и преземени од бугарските и германските војски. Во рамките на Велушката околија биле организирани четирите општини: Буковска, Барешанска, Велушка и Драгошка. Тоа зборува дека селото Велушина имало многу големо значење за време на Првата светска војна.

French soldiers there were also many from Senegal and Tunisia.

The war ended in 1918. The soldiers retreated and returned to the countries they had come from. However, Velushina did not lose its significance as a dispensary. The village continued being a centre in which uniformed men were on guard. Their number increased especially with the growth of the katchak, or renegade movement. Many of them had families which they accommodated in the Velushina homes. Their dispensary was the building which is now the Police station.

We need emphasize that toward the end of 1917 they conducted an administrative regionalization of the reoccupied areas in three districts: Batch, Velushina, and Bitola. The Batch district was also referred to as the Mariovo one since it included inhabited areas from the Mariovo and Pelagonia regions as well. The Bitola district only covered the town of Bitola, while the Velushina one included all of the villages that were reoccupied and taken over by the Bulgarian and German armies. Four counties, Bukovska, Bareshanska, Velushka, and Dragoshka, were organized as part of the Velushina region. This illustrates that the village of Velushina was of great significance during WWI.

Исто така, од 1912 год. па до нашите дни, Велушина била општински центар. Покривала од неколку до десеттина села. Таа година под нејзина управна власт биле: Велушина, Граешница, Лажец, Острец и Канино. Селото броело 521, а општината 3.124 жители. И по Првата светска војна останало да биде општински центар.

Првото заседание на АСНОМ (2 август 1944) е посебен датум во историјата на Република Македонија. Така, периодот од септември до октомври 1944 год. е време кога на големо се поставува новата власт и кога се формираат бројни околиски, окружни, градски, општински и селски народноослободителни одбори. Во сите нив влегле активисти што се докажале во организирањето на отпорот, но и луѓе кои верувале во новото што доаѓа.

Во општата структура на 14 општински народноослободителни одбори од Битолско спаѓа и Велушкиот народноослободителен одбор, кој со 940 семејства и со 6.898 жители, е најголемиот во околијата. Во него припаднале 11 села, и тоа: Велушина, Барешани, Граешница, Драгош, Острец, Олевени, Жабјани, Канино, Кишава, Лажец и Породин.

Според архивските документи може да се заклучи дека

Similarly, since 1912 Velushina has always been a municipal centre. It covered up to about a dozen villages. In 1912 the following villages were under its administrative government: Velushina, Graeshnitsa, Lazhets, Ostrets, and Kanino. The village had 521, and the municipality had 3,124 residents. It continued being a municipal centre after WWI, too.

The first assembly of ASNOM (2nd August, 1944) is a special date in the history of the Republic of Macedonia. Therefore, the period between September and October, 1944 was a time when the new government was being established and numerous committees for towns, regions, townships, villages, and national liberation ones were being formed. These were all joined by activists who had proven themselves in organizing the resistance as well as people who believed in the novelty that was coming. The general structure of the 14 municipal national - liberation committees of Bitola included the Velushina national -liberation committee. With 940 families and 6,898 residents, it was the largest in the region. It encompassed 11 villages: Velushina, Bareshani, Graeshnica, Dragosh, Ostrec, Oleveni, Zabjani, Kanino, Kishava, Lazec, and Porodin.

From archive documents we can conclude that the municipal

лушкиот народноослободителен одбор. Меѓу другите, иако не најважно, било и прашањето за именувањето на улиците и институциите што се наоѓале во селото.

Кога се зборува за верата, тогаш обично Васил раскажува. Така, тој во разговорот ме информира дека „историјата за селото Велушина е тесно поврзана со духовното живеење на селаните, кои имале голема почит кон христијанската вера и затоа граделе свои храмови. Постои народно сеќавање дека на Остречкиот Пат од левата страна кога се доаѓа од планината, а нешто подолу спроти Половата Ливада некогаш имало црква. На тоа место денес скоро на површината можат да се ископаат камени темели од некаков објект. Народното предание говори дека сличен објект бил лоциран и во местото Беџан. Во селото и околу него можат да се избројат осум цркви и манастири што е уникатен случај за Битолска околија. Велувци многу сакаат да градат свети храмови. Нужни се и мали потикнувања и поединечно, и семејно, не ретко и заеднички да се зафатат и да покренат акција за подигање Божји храм. Иако некои од црквите не се во завидна положба денес, и во однос на нивното зачувување и градежно зацврстување биле подеднакво агилни. Но, и многу дародавни кон црквите и

The Velushina national-liberation committee decided on numerous issues. Although not the most important, these issues also included the naming of the streets and institutions in the village.

On issues of religion it is usually Vasil who talks. So, in our conversation he informed me that: "the history of the village of Velushina is closely related to the spiritual living of the villagers, who built their own churches for they had great respect for the Christian religion. People remember that there once used to be a church on the Ostrechki Pat (road) on the left side when coming down from the mountain, and a little farther down opposite the Popova Livada (Priest's Meadow.) On this spot, almost on the very surface, one can still dig out stone foundations of some kind of building. Tradition tells that there had been a similar building at the place called Bedgan. Eight churches and monasteries can be counted in the village and around it, which is a unique case for the Bitola district. It was not unusual for families and individuals to initiate the construction of churches. Although some of these churches are in no enviable state today, they were equally agile in respect to their maintenance and construction strengthening. Many were charitable toward the churches, and some of them in the past

некои од нив во минатото имале богати имоти. Во селото постојат четири семејства кои го носат презимето Поповци. Сето тоа потврдува дека религиозноста што ја носат велушинци и што ја пренесуваат секаде каде што живеат, било во татковината, било во прекуокеанските земји е една особина по која веднаш се препознаваат како луѓе со традиција, обичаи и вера.

had rich estates. Four families in the village bear the name Popovci ('Pop' - priest.) This confirms that the religiousness which Velushiners carry within them and which they carry everywhere with them, whether it be in their native land or the trans-Atlantic countries, is a characteristics that immediately shows them as a people with tradition, customs, and faith.

ЦРКВИТЕ
ВО ВЕЛУШИНА

THE CHURCHES IN VELUSHINA

Вратите на Македонија -илјадници години историја
The doors of Macedonia - thousands of years of history

Влезот на црквата Св Богородица
Entrance of the St. Bogorodica Church

Влезот на црквата Св. Илија
Entrance of the St. Ilija Church

Црквата Св. Богородица
St. Bogorodica Church

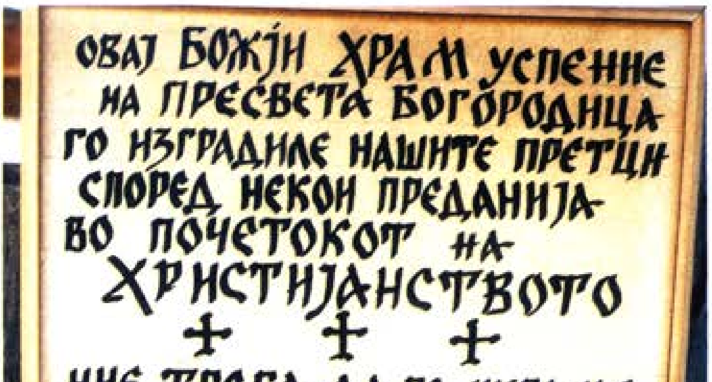

Натпис на влезот на црквата Св. Богородица
Inscription at the entrance of the St. Bogorodica Church

Црквата Св. Атанас
St. Atanas Church

Црквата Св, Петка (Св. Недела)
St. Petka (St. Nedela) Church

Црквата Св Недела
St. Nedela Church

Црквата Св. Илија
St. Ilija Church

Гробовиӣе на Тале (1), Фана (2),
Параскева и Рисӣо (3)
The graves of Tale (1), Fana (2), Paraskeva, and Risto (3)

Гробовиӣе на ӯеӯоӣо Тале (1) и Фана (2) мајкаӣа на Васил, Марко и Пеӣре
The graves of grandfather Tale (1) and Fana (2), Vasil, Marko, and Petar's mother

Манастирот Св. Ѓорѓи
St. George Monastery

Икона на Св. Ѓорѓи, селската слава
An icon of St. George, whose day is the village festival

Црквата Св. Кузман и Дамјан
Sts. Kuzman and Damjan Church

Црквата Св. Никола
St. Nikola Church

ДУХОВНОТО ЖИВЕЕЊЕ
SPIRITUAL LIVING

Велушина, несомнено, е единственото село во регионот со четири цркви и еден манастир, што претставува своевидна духовна галаксија, со каква не можат да се пофалат не само поголемите села, туку и градови. Овој ексклузивен факт покажува дека во овој регион е концентриран исклучителен човечки потенцијал, со способности и визија, какви што ретко каде можат да се сретнат во таков обем. Тоа потврдува дека на еден релативно мал простор со векови се остварувала една духовна и културна ренесанса, чии носители, денес, како граѓани на богати и големи демократски држави, даваат значаен придонес за нивниот натамошен развој. Таков е случајот со семејството Јановци, кои како канадски државјани и жители на Торонто се почитувани и ценети граѓани на оваа земја, нивната втора татковина – Канада.

И не случајно, речиси, на сите Македонци во иселеништвото, независно дали станува збор за Канада, Америка, Австралија или Европа, нивните спомени се неразделно поврзани со нивниот живот во родното место, носен од динамиката на комуникацијата со светите места. Така, на југ-

Velushina is undoubtedly the only village in the region that has four churches and one monastery. This represents a spiritual galaxy in itself, one that not only the larger villages, but not even the towns can be proud of. This exclusive fact shows that in this region there is a concentration of exceptional human potential, with ability and vision as can rarely be found anywhere on such a large scale. This proves that for centuries, on a relatively small area, a spiritual and cultural renaissance was taking place, whose bearers today contribute to the further development of the wealthy and democratic countries they live in as their citizens. Such is the case with the Janovski family. As Canadian citizens and residents of Toronto, they are much respected citizens of this country - their second fatherland.

It is no coincidence that the memories of practically every Macedonian in the Diaspora, whether it be Canada, America, Australia, or Europe, are inseparably tied to their life in their birth place, taken by the dynamics of the communication with the holy places. Thus, to the south of Velushina, immediately next to the River Stara (Stara Reka) there is

ниот дел од Велушина, непосредно покрај Старата Река, се наоѓа најстарата велушинска црква *Успение на Пресвета Богородица*, или попозната како *Св. Богородица*. Црквата ја посетив заедно со Алексо Јановски, а пишаните документи се неисцрпен извор за историската вистина на црквите во селото Велушина.

what is the oldest church in Velushina Uspenie na Presveta Bogorodica (Assumption of the Holy Mother of God), or better known as Sveta Bogorodica (Holy Mother of God.) I visited the church together with Alekso Janovski, while the written documents are an endless source of the historical truth of the Velushina churches.

УСПЕНИЕ НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА

Црквата е трикорабна, со нартекс на западната страна. Денес таванот ѝ е рамен и дрвен, направен пред неколку години, со цел да се сочува од непогодности што можат да ѝ наштетат. Токму таквата грижа помогна многу од фреските да се сочуваат со извонредните бои. Од дворното плато, кое е широко и оградено, во црквата се влегува со неколку скали. Подот е со камени плочи во целиот комплекс. Има два трема, на јужната и западната страна. Јужниот е снабден со клупи и маси кои најмногу се употребуваат кога се слави денот на црквата и кога доаѓа маса народ од селото, но и од околината и градот. Во дворот има и чешма и место за подготвување јадење. Денешната порта е железна, додека старата, дрвената, како музејски експонат го пречекува посетителот пред влезот со текстуално појаснување.

ASSUMPTION OF THE HOLY MOTHER OF GOD

The church is in three parts with narthex on the western side. Today its ceiling is flat and wooden, worked on for several years with the aim of protecting it from anything that might damage it. It was this kind of concern that helped retain many of the frescoes in their magnificent color. From the garden plateau, which is wide and fenced, one enters the church up several steps. The floor of the entire complex is covered with stone plates. There are two porches, at the southern and western sides. In the southern one there are benches and tables mostly used on church festival days when masses of people come from the village, the surroundings, and the city. In the yard there is also tap water and room for cooking. Its gate now is made of iron. However, the old gate, made of wood, meets the visitor at the entrance as a museum display piece with a textual explanation.

Сите написи во црквата се на грчки јазик. Едниот од нив ја истакнува годината кога црквата е зографирана (1836), а вториот подигањето на амвонот како доброволен прилог од поединец (1879). Притоа, фрескописот на црквата го заслужува вниманието зашто е направен од добри мајстори.

Староста на црквата не е дефинирана, но таа, во секој случај е древна. Така, во еден извештај се тврди дека црквата е подигната 1727 год., дека е осветена две години подоцна (1729). Ваквото тврдење се базира врз месните преданија. Тоа, пак, значи дека црквата е зографирана еден век по нејзиното подигање и дека таа е стара речиси три века.

Црквата во нашите дни служела исклучиво за богослужба, за венчавки, најмногу за крштевки. Тоа е причина околу неа да нема гробишта. Таа имала богат имот кој се состоел од ливади, ниви, лозја, а во минатото и жива стока.

Црквата *Успение на пресвета Богородица*, веројатно, ќе се вброи меѓу врвните бисери во македонската ризница на културата, тоа го тврдат стручњаците по истражувањето на овој средновековен објект.

Трагајќи по споменици од средниот век, Заводот за заштита на спомениците, Музејот

All of the inscriptions in the church are in Greek. One of them shows the year in which the church was decorated (1836) and the other shows the building of the amvon as donation by an individual (1879.) Therefore, the fresco paintings of the church deserve attention for they were made by great masters.

The age of the church has not been defined, but it is in any case, wooden. Thus, one report claims that the church was built in 1727 and that it was blessed two years later (1729). These claims are based on local tradition. This, on the other hand, means that the church was painted one century after its foundation, and that it is almost three centuries old.

In our time the church was only used for services, weddings and mostly christenings. For this reason there are no graves around it. It had a large property including meadows, fields, vineyards, and livestock in the past as well.

The Assumption of the Holy Mother of God church will most probably find its place among the best pearls in the Macedonian treasury of culture, confirmed by the experts after researching this structure of the middle ages.

The Institute for Protection of Monuments, Museum and gallery

и Галерија од Битола, почнале неколку истражувачки проекти. Меѓу нив бил и оваа црква, за која се претпоставува дека е стара еден милениум.

from Bitola commenced several research projects while searching for monuments from the middle ages. Among them was this church, which is believed to be one millennium old.

СВ. АТАНАСИЈ

Во велушката Горна Маала, од левата страна на патот што доаѓа од Острец, на мало возвишение, е лоцирана црквата *Св. Атанасиј*. Таа е мала, еднокорабна градба со низок влез што се наоѓа од западната страна, а преку кого се влегува со голем наклон и со една скала подолу од околното плато. Црквата има правоаголна форма која на источниот дел завршува со полукружна апсида која се наоѓа од надворешната страна. На западната страна додадена е припрата. Обете, црквата и припратата, подигнати се од кршен камен со везивно ткиво – кал. Олтарот има дрвен таван со два мали прозорци. Над влезната врата има мала ниша на чиј горен дел е претставен патронот на црквата. Околу црквата се наоѓаат гробишта и, всушност, таа и до ден денес служела исклучиво за последно упокоение на мртвите од Велушина.

Според едно тврдење, црквата потекнува од XVI век, била и зографирана, а според друго, подигањето треба да се лоцира во 1747 год.

ST. ATANASIJ

The church of St. Atanasij is located on a little hill in Velushina's Gorna Maala, on the left side of the road that comes from Ostrec. It is a small one-dome structure with a low entry on the western side through which one bends to enter and with one step lower than the surrounding plateau. The church has a rectangular shape and on the eastern side it ends in a semi circular apse found on the outside. A parvis has been added on the western side. Both, the church and the parvis were built of broken stone kept together by mud. The altar has a wooden ceiling with two small windows. Above the entrance door there is a small niche in the upper part on which the church patron is represented. Around the church there are graves. In fact, until the present day it served only for the last service to the dead / resting place (?) of Velushina.

One source claims that the church dates back to the 16th Century, and that it was fresco painted. Other sources claim that the church was founded in 1747.

СВ. ИЛИЈА

Гробната црква *Св. Илија*, која се наоѓа на јужната страна од селото, скоро на највисоката точка на Ридот, е, исто така, мала еднокорабна градба со правоаголна основа. Вкопана е во земјата околу 0,80 м. Влезот ѝ е од јужната страна и се влегува со голем поклон на посетителот заради ниската порта. На источната страна има тристрана апсида. Градена е од кршен камен, поврзан со кал. Има трем, кој е на јужната страна, отворен и на еден кров, со вода. Внатре таванот е рамен и од дрво. Во олтарот има мал отвор и еден квадратен прозорец на јужниот ѕид.

Според едно тврдење, црквата потекнува од XVII век, а според друго од XVIII век. Значи, таа е само две години понова од црквата *Св. Атанасиј*, односно дека е подигната 1749 год.

Околу црквата, посебно на нејзината јужна страна, се наоѓаат селските гробишта, во кои, главно, се закопувале жителите од Долна Маала.

ST. ILIJA

The burial church of St. Ilija, located in the southern part of the village, almost on the highest point of Ridot (the Hill) is also a small one-dome building with rectangular foundations. It is built about 0.80m below ground. Its entrance is on the southern side and the visitor needs to bend down to enter because of the low door. There is a porch on the southern side, it is open, with one roof, and has water. Inside the ceiling is flat and wooden. Inside the altar there is one small opening and a square window on the southern wall.

According to one source the church dates back to the 17th Century, and to another it dates back to the 18th Century. This means that it is only two years younger than the St. Atanasij church, i.e. that it was founded in 1749.

Around the church, especially to its southern side one finds the village graveyard where mostly residents of Dolna Maala were buried.

СВ. НЕДЕЛА

Црквата *Св. Недела* е најпосетувана и има третман на катедрална црква. Таа е лоцирана во самиот центар на селото, токму спроти Задружниот дом. И таа

ST. NEDELA

The St. Nedela church is the most visited and is treated as a cathedral church. It is located in the centre of the village, right across the Zadruzni dom (Cooperative house /

е еднокорабна, без фрески, но со иконостас, на кој можат да се сретнат и икони од XIX век. Црквата отсекогаш служела исклучиво за богослужба, посебно за венчавки. Таванот ѝ е рамен, влезот ѝ е од јужната страна. Интересно, сè додека не бил подигнат Задружниот дом, служела и како сала за културни манифестации, особено во годините по ослободувањето. Во тие години за прв пат била прикажана од домашни, селски актери и драмата „Македонска крвава свадба" од Војдан Чернодрински.

Се тврди дека црквата *Св. Недела* била подигната во 1908 год., дека не била осветена и дека во 1929 год. не работела. Имала свој имот за што говорат бројни податоци.

centre.) It is a one-dome church, without frescos, but with an iconostas on which one finds icons from the 19th Century. The church was always used for religious services only, especially weddings. The ceiling is flat, and the entrance is on the southern side. It is interesting to note that before the Zadruzni dom was built the church had served as a hall for cultural manifestations particularly in the years following the liberation. Local, village actors staged the Vojdan Cernodrinski tragedy titled "Makedonska krvava svadba" or "Macedonia Bloodshed Wedding" for the first time then.

There are claims that the Sv. Nedela church was built in 1908, that it was not devoted, and that in 1929 it was not open. There is a lot of evidence which shows that the church possessed its own estate.

МАНАСТИРОТ СВ.ЃОРЃИ

Манастирот *Св. Ѓорѓи* има доминантно место над селото и од него има широк поглед на Пелагониското Поле. Остава импресивен впечаток оддалеку со белината и зеленилото. Многумина што врвеле по патот за Лерин останале импресионирани од него.

Манастирот е понова градба. Фрескописот потекнува од 1848 год., која е забележана на јужниот ѕид од црквата. Нешто

ST. GJORGJI MONASTERY

The St. Gjorgji monastery has a dominant place above the village with a wide view of the Pelagonisko Pole (Pelagonia Valley.) It is quite impressive even from afar, with its whiteness and greenness. Many who passed down the road to Florina were impressed by it.

The monastery is a more modern building. The fresco paintings date back to 1848, the year inscribed on the southern wall of the

порано е и подигањето на црквата. Манастирот се наоѓа во списокот македонски манастири регистрирани за време на Првата балканска војна. Меѓу позначајните манастири од Битолско што ги регистрирал еден од првите проучувачи, е и овој манастир.

Манстирот *Св. Ѓорѓи* доживеал периодот кога бил дериран, ограбуван и уништуван. Така, Првата светска војна за манастирот како и за цела Македонија, е трагичен настан. Конакот бил наполно уништен, градежниот материјал изгорен, ограбено е сè до што можело да се добере (не)човечката рака. За среќа, црквата поминала со помали оштетувања.

Во 1936 год. започнала големата и општа акција за возобновување во која учествувало целото село. Несебично се дадени големи доброволни прилози, но и многукратна работна рака. За да се организира и да се изведе акцијата, првин морало да се поправи патот што водел до манастирот, што повторно е направено со доброволна работа. Потоа, започнал дотурот на градежниот и другиот материјал, набавен со доброволни средства, со општествени пари, но и од репарациите. Со воловски коли се доставувал материјалот од селото до манастирот.

Инаку, манастирската црква е еднокорабна со извишен централен дел, со страничен рамен

church. The church was founded somewhat earlier. The monastery is included in the list of Macedonian monasteries registered during the first Balkan war. It is one of the more significant monasteries in the Bitola district registered by one of the first researchers.

The St. Gjorgji monastery had experienced a time when it was deranged, robbed, and destroyed. Thus, WWI was a tragic event for the monastery and the whole of Macedonia. The tavern was completely destroyed, the construction materials burnt, and everything the (un)human hand could hold was taken. Fortunately, the church was only slightly damaged.

In 1936 the entire village took part in what was a general action to restore the church. Large donations were given unselfishly, as well as human labor. In order to organize and carry this out, first the road that leads to the monastery had to be fixed. This was again carried out by voluntary labor. Construction and other materials were then brought, all purchased with donated funds, community funds, and reparations. Ox carts were used to bring the materials from the village to the monastery.

Otherwise, the monastery church has one dome with a protruding central part, and a sideways flat

таван. Се влегува од западната и јужната страна откако ќе се искористат неколку скали. Од западната страна има припрата, а од јужната затворен трем. Целата црква е исполнета со вреден фрескопис, кој е, главно, сочуван, но дел и уништен, особено од јужниот ѕид. Тоа зборува дека манастирот *Св. Ѓорѓи* е вреден споменик на културата на Македонија.

ТРИТЕ КАПЕЛКИ

Покрај црквите и манастирот, во Велушина постојат и три капели, трите на три различни места и трите на места каде што некогаш имало или света вода или некаков „Божји знак", како што тврдат велувци.

Најстара е онаа во полето, посветена на *св. Кузман и Дамјан*, подигната во 1932 год. врежана на влезот во капелата. Ја подигнало семејството Брглевски од Велушина, во своитениви.

Како и повеќето храмови и таа има своја историја. Имено, во 1932 год. во Велушина се случило страшно невреме. Било ненадејно и премногу разорно. Небото како да слегло на земјата, дожд почнал да паѓа каков што никогаш не бил забележан. Стара Река надошла набрзина и ударно, носејќи сè пред себе. Не само

ceiling. One can enter it from the western and southern side after climbing a few stairs. On the west side there is a parvis, and on the south a closed porch. The entire church is covered with valuable fresco paintings, which have mainly been retained, but destroyed, especially those on the southern wall. This tells us that the St. Gjorgji monastery is a valuable monument to Macedonian culture.

THE THREE CHAPELS

In addition to the churches and monastery there are also three chapels in Velushina. All three are located at different locations, and each stands in a place where there was either holy water at one time or some kind of "Godly sign" as the local population tells.

The oldest one, built in 1932 and cut into the chapel, is in the field and is devoted to St. Kuzman and Damjan. The Brglevski family from Velushina built it in their fields.

Like most churches, it also has its own history. Namely, in 1932 there was terrible weather in Velushina. It was unexpected and terribly destructive. The sky met the earth and rain began to fall like it had never rained before. The river Stara Reka rose so suddenly that it took everything with it. Not only did it flood the village but it also hit

што го преплавила селото, туку удрила и на храмот *Св. Богородица*, со закана да го однесе.

Многумина во тоа невреме се нашле в поле, на летна земјоделска работа. Меѓу нив била и 20-годишната Спаса Брглевска (1912-1992). Доживеала таков стрес од кој не можела да се поврати ниту следните денови. Откако таа сонувала сон дека треба да изгради црквичка, семејството Брглевски решило да ја подигне капелата на светите лекари Кузман и Дамјан. Нивата на која ја подигнале „како вакаф" ѝ ја отстапиле на капелата. Капелата нема фрескопис, нема иконостас, има икони со понов датум. Во неа, сепак, повеќемина можат да влезат и да се помолат. Денот што се слави е во врска со денот на светците, а тоа е 14 јули.

Втората капела, која се наоѓа во селото, малку под Кулата, е поголема и е посветена на *св. Никола*. Има мал олтар, обележан со платно, има повеќе икони и рамен таван. Се наоѓа во двор обграден со челична жица. Капелата се одржува чисто и грижливо. На тоа место, според тврдењето, некогаш имало друга многу помала капела.

Третата е најмалата. Се наоѓа во дворот од црквата *Св. Недела*, а се вика *Св. Петка* и ја подигнало семејството Митковци.

the St. Bogorodica church threatening to destroy it.

Many people found themselves doing summer field work at the time of the rain. The 20 year-old Spasa Brglevska (1912 - 1992) was among them. She experienced such stress that she could not get back to herself the next day, nor in the days that followed. She dreamt that her family was to build a little church. In order to help her, the Brglevski family decided to build the chapel devoting it to the holy doctors, Kuzman and Damjan. They also donated the land to the chapel as well. The chapel has no fresco paintings or iconostasis, except some icons of a more recent date. Nevertheless, a number of people can step inside to pray. The day celebrated here is related to the day of the saints, 14th July.

The second chapel, located slightly beneath the Tower in the village itself, is somewhat larger and is devoted to St. Nikola. It has a small altar marked with a canvas, a number of icons, and a flat ceiling. The yard is enclosed with a fence of steel wire. The chapel is kept clean and is maintained carefully. Some claim that there used to be a much smaller chapel there at some time in the past.

The third chapel is the smallest. It is located in the yard of the St. Nedela church. It is called St. Petka, and was built by the Mitkovci family.

СЕМЕЈНИ И СЕЛСКИ СЛАВИ

Значаен сегмент од севкупното живеење на велувци биле семејната и селската слава. Затоа, секое семејство во Велушина има свој, семеен светец, чија икона виси кај еден агол од домот. Најчести семејни слави во селото се оние што се поврзани со празниците: Св. Богородица (Пречиста), Петковден, Св. Архангел, Митровден, Св. Ѓорѓи, Св. Никола, Св. Петка и др.

Семејството што го слави својот ден врши темелни подготовки. Не само што ја уредува, чисти и украсува куќата, ами прави и обреди наречени „кревање леб". Всушност, се меси специјален леб од бело брашно кој заедно со вино се носи „да се спее" во црквата. Од ваквиот леб се кршат парчиња и им се даваат на децата, но и на другите домашни – „за здравје".

Селската слава во Велушина, е позната како „панаѓур", односно „панаир". Неа ја слави целото село. Познати се три: Св. Ѓорѓи, Св. Недела и Св. Богородица (Голема). Првата е попозната и таа, всушност, се смета за „Ден на селото". Двете други ја немаат популарноста и посетеноста на првата, но се одбележуваат. Последните години, откако настанаа споровите со монасите од манастирот, дури и средбите на Св. Богородица го засенија „Денот на селото".

FAMILY AND VILLAGE FEASTS IN HONOR OF PATRON SAINTS

Family and village feasts were an important segment of everyday living of the people in Velushina. Thus, each family in Velushina has their own, family saint, whose icon hangs in a corner of their home. Most common family feasts in the village were those related to the holidays of: St. Bogorodica (Prechista), Petkovden, St. Archangel, Mitrovden, St. Gjorgji, St. Nikola, St. Petka, and others.

The family celebrating its patron's day makes thorough preparations. Not only do they tidy, clean, and decorate the house, but they also perform rituals called "krevanje leb" (raising bread.) More precisely, a special bread is baked of white flour, and together with some wine it is taken to "be sung" at church. Pieces of this bread are broken and given to the children and the other members of the family "for good health."

The village festival of Velushina is known as "panagur" (fair) or "panair." It is celebrated by the entire village. There are three: St. Gjorgji, St. Nedela, and St. Bogorodica (Golema) or the Holy Mother of God. The first is more popular and it is in fact considered to be the "Village day." The other two are not as popular or as much visited as the first, but they are marked in some ways. In recent years, ever since conflicts arose with the monastery monks, even gatherings at St. Bogorodica have put a shade over the "Village day."

Последните години, заради специфичниот начин на живот на монасите во манастирот, беа откажани сите прослави таму. Имаше дури и непријатни сцени меѓу двете групи, оние што сакаа да продолжи традицијата, славата да се одбележи во манастирот, и оние што го поддржуваат монашкиот интегритет. Тоа е причина „Денот на селото" да се замени со прославата на Успение на Св. Богородица (Пречиста) и денот на оваа црква да ги добие сите обележја на славата на манастирот.

All festivities have been cancelled in recent years due to the specific way of life of the monks at the monastery. There have even been unpleasant conflicts between the two groups. One group wished to continue the tradition and celebrate the patron's day at the monastery, while supported the monks' integrity. This was the reason for substituting the "Village day" with the celebration of Uspenie na Sv. Bogorodica (Prechista) or the Assumption of the Holy Mother of God and the day of this church attaining every characteristic of of the monastery festival.

ПЕРИОДОТ ПО ВОЈНАТА

„По завршувањето на Втората светска војна, во Велушина беа покренати активности за обнова на селото со изградба на мостови, задружен дом, електрификација, водовод, продавници и други зафати од интерес за животот на месното население. Не изостана ни обновата на основното училиште и пошумувањето на околината на селото", вели Васил, кој во тоа време е веќе возрасен млад човек од над 20 години, и заедно со неговите помали браќа Марко и Петре учествува во речиси сите организирани акции за осовременување на селото.

„Тоа беше време на кое велувци со гордост се сеќаваат", додава Алексо, „бидејќи селото се здоби со голем дел од објектите

THE POST WAR PERIOD

"After the end of the Second World War numerous activities began in Velushina to restore the village. They began building bridges, community centre, electrification, water supply, shops, and other things of interest to the living of the local population. The primary school was also renovated, and the village surroundings were forested," Vasil tells us. At his time he was already a grown up young man of more than 20 years of age, and together with his younger brothers, Marko and Petre, they took part in practically every organized activity to modernize the village.

"This was a time the people from Velushina remember with pride," Alekso adds "because the

неопходни за еден подобар живот, кој не беше далеку од животот во градот. Но, таквиот подем на Велушина и неговата атрактивна позиција во убавата природа на Баба Планина и Пелистер, беше повод за доселување на нови луѓе, не само од Македонија, туку и од други републики на тогашна Југославија. Така, во 70-тите години на минатиот век, во селото веќе беа доселени 15 семејства од општината Трговиште, по националност Срби, а десет години потоа доселувањето продолжи со луѓе од Западна Македонија. Така започна и процесот на албанизација на Велушина, односно на иселувањето на неговите жители, најпрвин во Битола и Скопје, а потоа во САД, Канада и Австралија. Денес староседелците на ова село можат да се избројат на прсти, бидејќи станува збор за стари луѓе кои нема никаде да заминат", со тага на душата раскажува Алексо Јановски.

„Велушина живнува во лето, кога иселениците доаѓаат во стариот крај, да го посетат старото родно огниште, се фотографираат покрај куќите во кои се родиле и живееле и повторно заминуваат", вели Алексо, додавајќи дека „единствени што се враќаат во селото се иселениците во Битола, со единствена цел, да изградат викендички во убавата природа на Велушина или да ги обноват старите куќи".

village got many of the buildings necessary for a better life, which was not much different from life in the city. However, this kind of progress of Velushina as well as its attractive location in the beautiful nature of Mount Baba and Pelister, was reason for new people to settle there, not only from Macedonia but also from other republics of what was then Yugoslavia. Thus, in the 1970's 15 families of Serbian nationality from the Trgovishte region had already settled there. Ten years later migration continued with people from the western part of Macedonia. Hence, the process of Albanization of Velushina had begun. Its population began moving out, first to Bitola and Skopje, and later to the USA, Canada, and Australia. Nowadays you can count the native settlers of this village on the one hand for they are all old people who have nowhere to go," Alekso Janovski tells us with much sadness in his heart.

Velushina comes alive in the summer when the emigrants come to their native hearth, to visit their old birth place, taking photographs beside the houses they were born and lived in, and once again leaving," Alekso says and adds that "the only ones returning to the village are the emigrants from Bitola with the sole aim of building weekend houses in the beautiful nature of Velushina, or restoring their old houses.

Општата слика на Велушина денес е навистина жална. Населбата пропаѓа, старите куќи наликуваат на сеништа, без покриви и со разурнати ѕидови, освен куќата на семејството Јановци, која се наоѓа на најатрактивното место во селото, со позиција кон југ и објекти околу неа, кои говорат дека во неа живееле луѓе со смисла за урбан живот. Фотографијата на Петре и неговата сопруга сè уште виси на еден од ѕидовите во собата на катот, потсетувајќи на бурното минато на нејзините жители. Куќата е релативно зачувана и уредена благодарение на Алексо Јановски, кој се грижи за имотот на своите блиски роднини колку што може. Тоа е уште еден доказ дека семејството Јановци се домаќини, луѓе кои знаат да го ценат трудот и чија чесност и способност им служи за пример на велувци.

Претставата за Велушина ќе остане посиромашна ако не ги споменам петнаесетте воденици на водите на Стара Река, од кои половина беа на Јановци, а денес работи само една, додека другите речиси и не постојат. Како што, впрочем, полека исчезнаа земјоделието и сточарството, кои пред војната беа основни дејности на Велушина. Го снема блеењето на илјадниците овци и мукот на крупната стока, но и викот на селските момчиња што трчаа по Ридот, галени од ладното

The general picture of Velushina nowadays is truly sad. The village is becoming a ruin, the old houses are beginning to resemble ghosts, without roofs and with ruined walls, all except the house of the Janovski family. Their house is located in the most attractive part of the village turned southward with buildings around it, showing that it was lived in by people with a sense of urban living. A photograph of Petre and his wife still hangs on one of the walls in the upstairs room, as a reminder of the stormy past of its hosts. The house is relatively well kept thanks to Alekso Janovski, who takes care of his close relative's properties as much as he can. This is only further evidence that the Janovski's are good family people who know how to value their effort, and whose honesty and ability serve as an example to the people of Velushina.

The image of Velushina will be incomplete if I do not mention the fifteen watermills along the waters of Stara Reka of which half belonged to the Janovski family. Of these only one still works while the others practically do not exist any more. Agriculture and cattle breeding, which used to be the basic activity in Velushina, have also slowly disappeared. The sounds of the thousands of sheep and cattle have now gone, as has also the cry of the village boys running along the Hill, caressed by the cool Pelister breeze. The large

пелистерско ветерче. Полека го снемува големиот Тапанџиски камен, на кого во времето велувци се искачувале како на вистински голем тапан, со вдлабнатина во средината исполнета со сол за стоката. Како да исчезнаа и јазовите и буките, со врвулиците од луѓе и деца и вревата на собраните луѓе пред занаетчиските дуќани, од кои денес нема ни трага.

Браќата Петре, Марко и Васил се сеќаваат и на рудникот за кварц, со површински коп, сега веќе исцрпен, на „Кооперацијата" од која се снабдуваа со артикли, а дознале и за „Сокарата", која покрај сокови произведува и велушка минерална вода, иако се работи за погон од понов датум. На овие сврталишта на велувци се разменувале најновите вести од земјата и светот, се разонодувале со некаква игра или се договарале за некаква заедничка акција.

Но, за нив сигурно е новина фактот дека во 1984 година во Велушина била формирана Ликовна колонија, во која секоја година по петнаесетина уметници гостувале со своите штафелаи, создавајќи ликовни дела од старата селска архитектура на селата Драгош, Граешница, Лажец, Породин, Канино и Велушина. Уметниците биле сместувани во конакот на велушкиот манастир *Св. Ѓорѓи*. Колонијата работела пет години, помогната од државата, за потоа да згасне.

Tapandgiski kamen (drummer rock) is also gradually disappearing. There had been a time when Velushiners used to climb on the rock as onto a real large drum with an indent in the middle filled with salt for the cattle. It is as though the ditches and beeches disappeared together with the streams of people, and children, and the noise of the people gathered by the handicrafts shops, of which all trace has now gone.

The brothers, Petre, Marko, and Vasil most probably remember the quartz surface mine as well, now exhausted, or the Kooperacija or village store where they used to buy their articles. They have also heard of the Sokara, although it is of a more recent date. In addition to producing drinks it also produces mineral water from Velushina. These were places where Velushiners used to gather and exchange the latest news from the country and from the world, they enjoyed a good game of something or they would make plans about some kind of joint action.

It must be news for them though, that in 1984 an Arts Colony was established in Velushina. Every year fifteen artists came with their easels creating works of art from the old village architecture of the villages of Dragosh, Graeshnica, Lazec, Porodin, Kanino, and Velushina. Artists were accommodated at the inn of the St. Gjorgji monastery in Velushina. Helped by the state, the colony continued for five years.

СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

THE JANOVSKI FAMILY

Куќа на Јановци во Торонто
The Janovski's house in Toronto

Ѓорѓи со фамилијата на Васил
Georgi with Vasil's family

Старата куќа во која се родени Васил, Марко и Петре
The old house in which Vasil, Marko and Petar, were born

Јужниот дел од новите куќи на Јановци
South side of the Janovski's new houses

Ѓорѓи со фамилијата на Марко
George with Marko's family

Софка и Петар на прослава
Sofka and Petar at a celebration

Петар и Софка
Petar and Sofka

Петар при една посета на Велушина
Petar during a visit to Velushina

Петар и Џорџ на планината над Велушина
Petar and George on the mountain near Velushina

Петар и Марко во градината до фабриката
Petar and Marko in the garden near the factory

Софка, Ник, Петар и Ѓорѓи
Sofka, Nick, Petar, and George

Софка и Петар со семејството
Sofka and Petar with their family

Стево и Гордана со децата
Stevo and Gordana with their children

Старата работилница на Марко
Marko's old carpernter's shop

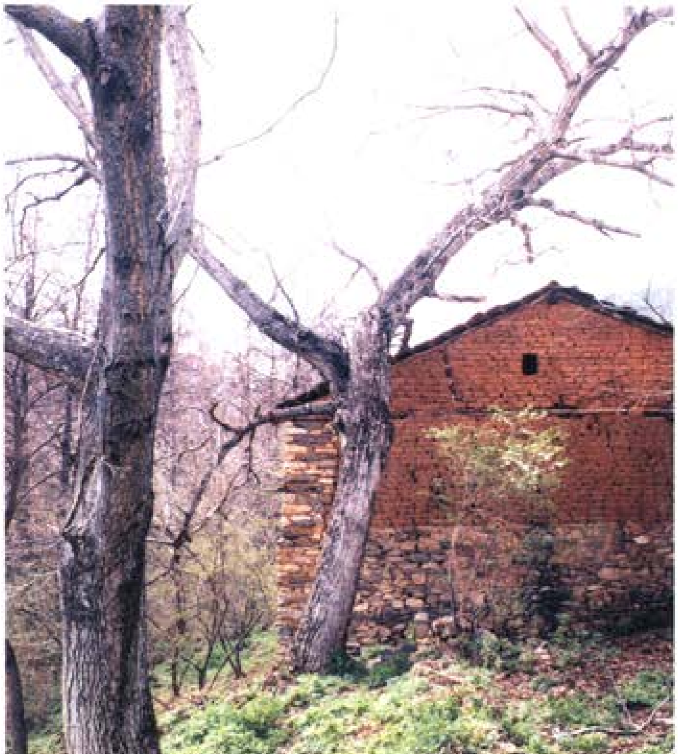

Плевната на Јановци покрај реката
The Janovski's barn beside the river

Куќата на Гушевци
The Gusevski's house

Куќата на Шајковци
The Sajkovski's house

СЕМЕЈНОТО СТЕБЛО НА ЈАНОВЦИ
THE FAMILY TREE OF THE JANOVSKI FAMILY

Поширокото семејство на Јановци го сочинуваат над сто члена, од кои повеќе од половината се наоѓаат надвор од земјата, иселени, главно, во Канада, Австралија и Франција. Со еден збор, цело едно племе со строго утврдена хиерархија во кое владејат правилата на патријархатот, во духот на старата македонска традиција. Меѓутоа, во оваа книга предмет на разгледување е семејството на Ѓорѓи и Фанка, нивните наследници, синовите Васил, Марко и Петре и нивните семејства, сопругите, децата и внучињата.

Најподатлив соговорник на оваа тема ми беше господинот Алексо Јановски, близок родница на Ѓорѓи, кој живее во Битола. Овој способен, чесен и скромен човек ме дочека во Битола со една срдечност и топлина, каква што може да се најде уште кај добрите домаќини. Не ја криеше среќата и радоста што подготвувам монографија за семејството Јановци, така што без збор се согласи да ме одведе во Велушина (а селото го посетив повеќе пати) на лице место да се запознаам со семејната куќа на Ѓорѓи и Фанка и нивните синови,

The Janovski family counts more than a hundred members of which more than half live abroad, mainly in Canada, Australia, and France. In other words, it is an entire tribe with a strictly defined hierarchy where the rules of patriarchate rule, all in the spirit of the old Macedonian tradition. However, this book looks at the family of Gjorgji and Fanka, their descendants, the sons Vasil, Marko, and Petre, and their families, their wives, children, and grandchildren.

Most informative on this topic was Alekso Janovski, a close relative of Gjorgji, who is now a pensioner and lives in Bitola. This capable, sincere, and modest man met me in Bitola with such warmth as can still be found with the good hosts. He did not conceal his happiness and joy at my preparing a monograph on the Janovski family. He immediately agreed to take me to Velushina, the village which I later visited a number of times. Hence, I was able to see the house of Gjorgji and Fanka and their sons, and to experience the ambience in which they lived and

да го доживеам амбиентот во кој тие живееле и работеле пред заминувањето од Македонија.

„Се претпоставува дека презимето Јановци настанало со доаѓањето на Јане и неговото семејство во селото Велушина (негде кон крајот на XVIII век) од гратчето Прмет, кое се наоѓа близу Корча во Албанија. Велувци во почетокот семејството на Јане го викале „арнаутите", иако по вера биле православни, што во тоа време било и разбирливо, бидејќи дошле од Албанија, од населба во која главно живееле Албанци – Арнаути. Овој прекар и денес сè уште може да се сретне кај некои жители од селото Велушина. Меѓутоа, постепено, со текот на времето, жителите од селото, куќата и семејството на новодоселениот Јане, започнале да ги викаат Јановци, така што тоа презиме е задржано до денес. Освен синот Митре, Јане имал и ќерки, но нема податоци за нив, колку биле и каде биле омажени", го започна своето излагање за семејството Јановци мојот домаќин Алексо уште во автомобилот, на пат за Велушина.

Како што може да се види од приложените шеми на семејното стебло, синот на Јане – Митре се оженил и добил два сина: едниот се викал Наум, а другиот Ристе. Кога синовите на Митре

worked prior to their departing from Macedonia.

"It is believed that the name Janovci appeared with the arrival of Jane and his family to Velushina from the town of Prmet, close to Korcha in Albania, some time toward the end of the 18th century. At first the people in Velushina used to call Jane's family Arnauti even though by religion they were orthodox. At that time this could easily be understood since they had come from Albania, and from an area where mostly Albanian Arnauti lived. Some people in the village are still called by this name even today. Nevertheless, gradually the village residents began calling the newcomer Jane and his family Janovci, a name that has remained until the present day. Except for the son MItre, Jane had daughters also, but there is no information regarding them, such as how many they were or where they were married," my host Alekso had begun telling me about the Janovci family in the car on our way to Velushina.

As can be seen from the enclosed diagrams of the family tree, Jane's son Mitre was married and had two sons, Naum and Riste. When Mitre's sons married, Jane's family branch grew. Despite this, Naum and Riste, the brothers, continued to live

се ожениле, лозата на семејството на Јане се проширила. Но, и покрај тоа, браќата Наум и Ристе продолжиле да живеат во заедница. Изградиле заедничка нова куќа, која се сметала за една од помодерните во селото. Дел од таа куќа и денес постои, но само половината, додека другата половина е урната во 1945 година, поради изградбата на новата куќа.

Синот на Наум, кој се викал Јован, имал само едно женско дете по име Доста. Со оглед на тоа што немал машка челад, Јован за Доста си земал домазет, по име Толе, кој потекнувал од фамилијата Талевци. Тие живееле во Долна Маала во Велушина и биле познати како угледно семејство. Кога Толе се оженил за Доста и влегол во семејството на Јановци, го променил своето презиме, а го примил презимето на Јановци. Самиот тој факт го потврдува големиот авторитет на Јановци во селото.

Според кажувањата на постарите, Јован, таткото на Доста, бил мирен и умен човек, добар домаќин, така што карактерите на еден од браќата – Петре, се споредува со оној на неговиот прадедо. Кога Толе дошол во куќата на Јановци како домазет, сакал да се покаже како способен човек, кој умее за релативно

as one family. They built a new house together, which was considered to be one of the more modern houses in the village. Part or half of this house still stands, while the other half was pulled down in 1945 to make room for the new house.

Naum's son, Jovan, had only one daughter named Dosta. Since he had no sons, Dosta's husband, Tole, who came from the Talevci family, came to live with them as a domazet (this was considered unusual since it was generally accepted that the woman should go to the husband's house.) They lived in Dolna Maala of Velushina and were known as a respectable family. When Tole married Dosta and came to the Janovski family he accepted their surname, too. This fact itself only confirms the great authority of Janovci in the village. According to the elderly, Dosta's father, Jovan, was a quiet and wise man, a good family man, so that the character of one of the brothers, Petre, is compared to that of his great grandfather. When Tole had come to the house of Janovci as a domazet he wished to prove himself as a capable person, who was able to improve the family's living standard in a relatively short time. He succeeded in doing this, as he also managed to learn to

кусо време да го подобри животниот стандард на семејството. Во тоа и успеал, како што успеал (иако немал образование) и да научи да пишува и да чита. Тоа му овозможило, по напорната полска работа, во вечерните часови да чита книги и весници, под светлината на газиената ламба. Толе бил искрен и правичен човек, кој не поднесувал неправди, заради што и остро реагирал. Кај месното население се здобил со авторитет, заради што од жителите на Велушина бил избран за кмет на селото. Оваа функција ја вршел со голем успех, тој бил почитуван и ценет од сите во селото.

Во Велушина имало околу 14 воденици за мелење жито, така што луѓето од повеќе полски села доаѓале наесен со воловски коли да сомелат брашно за леб за себе и крма за стоката. Своја воденица имала и јановската фамилија со капацитет од една четвртина во однос на другите три четвртини на ортачките семејства. Од воденицата се добивал голем приход во жито, бидејќи таа се наоѓала на добра позиција во селото, што овозможувало и поголема клиентела, во однос на другите воденици.

Од разговорите со Алексо, Марко, Петре и Васил добив бројни податоци за семејството Јановски, меѓу кои се следните:

read and write even though he had no formal education. This enabled him to read books and newspapers in the evenings under the light of the kerosene lamp, after a hard day's work in the field. Tole was a sincere and just man who did not tolerate injustice, therefore reacting strongly. He gained the local population's authority and was elected to be the village kmet (judge, mayor.) He fulfilled this function with great success, for which he was very much respected by everyone in the village.

Velushina had about 14 mills for grinding wheat so that the people from a number of surrounding villages came in the autumn with oxen carts to make flour for bread for themselves, and fodder for their cattle. The Janovski family also had their own mill which had the capacity of one quarter in relation to the other three quarters of the partner families. The mill provided a large profit in wheat since its good location in the village attracted more customers compared to the other mills.

From the conversation with Alekso, Marko, Petre and Vasil, I obtained a number of data about the Janovski's family, among which are the followings:

ГЕНЕЗАТА НА СЕМЕЈНАТА ЛОЗА

Првиот братучед на Јован, од Ѓорѓи Јановски, уште во својата рана младост, кон крајот на XIX век бил убиен од Албанци од селото Острец. Целта на овој злостор била да се приграби една од ливадите на Јановци, која се наоѓала покрај Велушката Река, на половина пат помеѓу Велушина и Острец. Поради тоа, семејството на Ѓорѓи останало без заштита. Така, децата на Ѓорѓи Јановски: Диме, Петра и Гела, останале без еден родител. Неговиот прв братучед Јован ја презел целата грижа за семејството на починатиот Ѓорѓи. Интересно е да се истакне дека семејствата на Јован и Ѓорѓи Јановски живееле во заедница, односно во една куќа неподелени, што е уште еден доказ за цврстината на семејните врски на Јановци.

Од друга страна, Ѓорѓи, внукот на Митрета од синот Ристе, бил толку правичен човек што упорно се залагал за вистинско решавање на селските проблеми, особено во доменот на нивните односи со Албанците од Острец. Во сите етнички спорови на овој план бил непопустлив и бескомпромисен. Неговото решително спротивставување во решавањето на споровите била една од причините за неговото убиство од албанските качачки банди.

GENESIS OF THE FAMILY TREE

Gjorgji Janovski, Jovan's first cousin, was killed by Albanians from the village of Ostrec towards the end of the 19th century as a young man. The aim of this crime was to take over one of the Janovski's meadows located beside the river, half way between Velushina and Ostrec. Thus, Gjorgji's family was left without protection. Gjorgji's children, Dime, Petra, and Gela, had lost one parent. His first cousin, Jovan, had taken over complete responsibility of the family of the deceased Gjorgji. It is interesting to note that Jovan and Gjorgji's families, as first cousins, continued to live as one family in one house, which is only further evidence of the strength of the Janovski's family ties.

On the other hand, Mitre's grandson from his son Riste, was such a just man that he he made persistent efforts towards true solution of the village problems, especially regarding their relations with the Albanians from Ostrec. On every ethnic conflict in this field he was unyielding and made no compromises. His strong opposition in conflict resolutions was one reason for his being killed by Albanian kachachki bandi, (outlaw gangs.)

Со стапувањето во брак на Толе со Доста Јановска, семејството се проширило со уште два члена, со синот Ѓорѓи и ќерката Фанка. Нивниот татко Толе е роден во 1867 година во Велушина, а починал во 1952 година. Во текот на својот живот, за време на Првата светска војна, бил на печалба во Америка, каде останал неколку години, а потоа се вратил во селото. За време на војната, Диме, внукот на Јован од првиот братучед Ѓорѓи, исто така, заминал преку Грција на печалба во Америка. Тоа Диме го направил за да ја избегне воената обврска, бидејќи постоела опасност да загине во војната. На овој чекор се решил откако неколку месеци веќе учествувал во воените операции кај Вишеград. Го искористил добиеното отсуство, се вратил дома и набрзо ја минал грчката граница, откаде се префрлил во Америка. Но, и таму судбината не му била наклонета: по извесно време, во 1918 година во САД се појавила опасна епидемија на грип, од која Диме се разболел и истата година (и покрај сите напори на лекарите) починал.

Кога Толе се вратил од Америка, ја презел врз себе грижата не само за своето семејство, туку и за семејството на Диме, чија сопруга и двете деца останале без татковска грижа. Според кажувањата на Илинка – сопругата на Диме, Толе кон нив се однесувал

With the marriage of Tole and Dosta Janovski the family was increased by two new members, Gjorgji the son, and Fanka the daughter. Their father, Tole was born in 1867 in Velushina, and died in 1952. In his life, during the First World War, he went to America where he remained for several years, later returning to his village. During the war, Dime, Jovan's nephew from his first cousin Gjorgji, also went to America via Greece. Dime had done this in order to avoid his military obligations for he faced the danger of getting killed in the war. He had decided to take this step after he had spent several months participating in military operations near Vishegrad. He had taken advantage of his leave, returned home, and quickly passed the Greek border, from where he left for America. Unfortunately, destiny was not on his side there either. Some time later, in 1918, a flu epidemic swept the US. Dime fell ill, and despite the doctor's efforts, he died the same year.

Returning from America, Tole took over the responsibility of caring not only for his family, but for Dime's family, whose wife and two children were left without the fatherly care. From what Dime's wife, Ilinka, had said, Tole treated them with

со најголема почит, така што таа и нејзините деца никогаш не го виделе смуртен или налутен кон нив. Соседите го паметат како голем човек, за кого грижата за семејството е света работа, бидејќи со еднакво внимание и одговорност и грижа се однесувал кон сите во заедничкото семејство.

ФАМИЛИЈАТА НА ЃОРЃИ И ФАНКА

Ѓорѓи – синот на Толе е роден 1907 година во Велушина, а се оженил во 1925/26 година со Фанка Размовска, од семејството кое во селото било познато како Размојчини – од Долна Маала. Во нивниот среќен брак се родиле три сина: Васил, Марко и Петар и две ќерки, кои подоцна починале. Таткото Ѓорѓи Јановски пред Втората светска војна заминал на печалба во Франција и таму останал повеќе од десет години. Во неговиот печалбарски живот го доживеал најголемиот удар: парите што ги спечалил, по завршувањето на војната, ја загубиле својата вредност, така што ефектите од неговата десетгодишна работа биле сосема девалвирани.

Како најстар од браќата, Васил бил прв вклучен во земјоделските работи. На помошта од својот внук најмногу се радувал неговиот дедо Толе, кој по тој повод

greatest respect, so that neither her nor her children had ever seen him angry or gloomy towards them. His neighbors remember him as a great man to whom the care for his family was a holy thing for he treated everyone in the joint family with equal attention and responsibility.

GJORGJI AND FANKA'S FAMILY

Gjorgji, Tole's son, was born in 1907 in Velushina. In 1925/26 he married Fanka Razmovska who came from a family known in the village as Razmojchini from Dolna maala. During their happy marriage they had three sons, Vasil, Marko, and Petar, and two daughters who later died. Before World War One, Gjorgji Janovski, the father, went to France where he remained for more than ten years. The most terrible thing in his life as a pechalbar happened to him. When the war ended the money he had earned had lost their value, so that the effects of his ten years of hard work had been totally devaluated.

As the oldest of the brothers, Vasil was first included in agricultural work. His grandfather, Tole, was the happiest of all to receive the help of his grandson. On this occasion he

често повторувал дека веќе „пристигнала неговата замена од подмладокот", зашто во тоа време татко му на Васил бил на печалба во Франција. Заради тоа, во тој период, речиси сите полски работи во Велушина ги извршувал дедо Толе, па помошта од Васил му дошла како големо олеснување. И не само тоа, внукот работните обврски ги извршувал брзо и квалитетно.

По завршувањето на Втората светска војна и ослободувањето на земјата, Васил, како полнолетен маж, решил да си најде животна придружничка. Изборот паднал на Донка од селото Драгош. Свадбата што била направена долго ќе се памети како богата и раскошна. Сватовите качени на убаво украсени коњи отишле по невестата во Драгош, до самата грчка граница, откаде поворката тргнала кон Велушина со музика и песни. Зад веселата колона се движел пајтонот во кој седеле Васил и Донка, фатени за раце, како неразделни гулаби.

Цели два дена јачела Велушина од свирките на оваа свадба, на која се јадело и пиело без престан, имало убаво испечено јунешко и јагнешко месо, со сите други мезелаци што обично одат со тоа. Амбиентот го краселе неколку котли во кои се готвеле убави јадења, а виното и ракијата се точеле како потоци, кои не пресушуваат. Пред да се ожени, Васил го отслужил воениот

frequently said that "his replacement from the young ones had arrived," since Vasil's father had been in France at the time. For this reason grandpa Tole had had to tend to all the field works at the time, so that Vasil's help had come as a great relief. Not only that, but the grandson also completed his tasks both quickly and well.

With the end of the Second World War and the liberation of the country, Vasil, as a fully-grown young man had decided to find himself a lifetime partner. He chose Donka from the village of Dragosh. Their wedding was long remembered for its richness and luxury. Sitting on beautifully decorated horses the family and relatives went to fetch the bride from Dragosh, a village almost on the Greek border itself. From here everyone set off for Velushina with songs and music. Behind the happy crowd a carriage moved with Vasil and Donka sitting inside holding hands, like a pair of inseparable doves.

For two whole days Velushina was filled with the music from this wedding. There was drink and food without end, roast beef and lamb's meet, and everything else that usually accompanies such occasions. Food was cooked and wine and rakija ran like inexhaustible springs. Before he got married Vasil served

рок, во траење од три години. Со женидбата отворил нова страница на својот живот кој, како што покажало времето, бил динамичен и бурен.

Вториот брат Марко, по отслужувањето на воениот рок од три години во бившата ЈНА, се вратил дома, во Велушина, со обврска да се грижи за семејното стадо овци. Алексо истакнува дека тој со големо задоволство ги извршувал работите поврзани со развојот на стадото. Во тоа му „помагало" и убавото расно кучe, кое Марко го дресирал да се грижи за стадото, да го собира и заштитува. Фотографија од него и денес чува во фабриката, да го потсетува на незаборавните денови во Велушина.

За разлика од Васил, Марко, како и повеќето негови врсници од селото, заминал во Битола на изучување дограмаџиски занает, за изработка на елементи за кујни и креденци. Ваквата работа барала смирени, трпеливи луѓе, со чувство за естетика, каков што бил и Марко. „Најдобра потврда за тоа е она што го постигна во Канада", вели Алексо. По завршувањето на занаетчиското училиште, се оженил за Даница Шајковска, од Горна Маала, во Велушина. Неговата свадба била празник за селото. Цело попладне свирачите, меѓу кои и Алексо, со свирка и песна оделе од куќа до куќа, да ги канат

his military service, lasting three years. His marriage had opened a new page in his life, which time showed to be stormy and dynamic.

After serving his three years of military service in what was then JNA (Yugoslav National Army,) Marko, the second brother, came home to Velushina to take care of the family flock of sheep. Alekso emphasizes that he had shown great pleasure in working with the development of his flock. He was "helped" in this by his purebred dog, which Marko had trained to care for the flock, to gather the sheep and protect them. Apparently, he still kept a picture of it at the factory, to remind him of the unforgettable days in Velushina.

Unlike Vasil, Marko, like most of his peers from the village, went to Bitola to learn the craft of making kitchen and cupboard elements. This kind of job required calm, patient people, with a sense of aesthetics, like Marko was. Best proof of this is his accomplishment in Canada, Alekso says. After finishing his training, he married Danica Sajkovska, from Gorna Maala of Velushina. His wedding was a holiday for the village. An entire afternoon the musicians, and Alekso with them, went from house to house with song and music, inviting the people to come to the wedding. The number of guests,

луѓето да дојдат на свадбата. Бројот на гостите, на роднините и пријателите бил толку голем што долго ќе се памети. Два дена се јадело, се пиело и се играло. Токму онака како што бара старата македонска традиција, чии верни приврзаници беа и останатите Јановци.

Животната одисеја на Петар била потешка и покомлицирана отколку онаа на неговите браќа. Негова карактерна особина е хуманитарната димензија, готовноста да помогне секому. Лагата, фалбата и омразата за него не се својствени. „Во Велушина Петар беше мојот најголем заштитник, кој ме бранеше од оние кои ми се закануваа", вели Алексо, сеќавајќи се на тие времиња. „Тој беше голем мировник, противник на каква било кавга, со што потсетувал на неговиот прадедо Јован".

Во Велушина Петар го завршил основното училиште, а потоа се запишал во средното техничко училиште во Скопје, но ја завршил само првата година, што не бил хендикеп во неговиот живот како успешен бизнисмен, природно надарен и талентиран за секоја работа успешно да ја заврши. Стапил во брак со Софка Гушевска, од Горна Маала во Велушина, сосетка на Јановци. Растеле заедно како деца и добро се познавале, така што кога Петар ја побарал за жена, таа

of friends and relatives, was so large it was hard to remember. For two days there was eating, drinking, and dancing. Everything was according to the old Macedonian tradition, whose faithful believers were the rest of the Janovci as well.

Petar's life odyssey was somewhat harder and more complicated than that of his brothers. By character he had a humanitarian dimension, a readiness to help everyone. Lying, boasting, or hating was not characteristic of him. "Petar was my greatest protector in Velushina. He protected me from those who threatened me," Alekso says, remembering those times. "He was a great peacemaker, opposed every kind of conflict, thus reminding one of his great grandfather, Jovan."

Petar completed primary school in Velushina. Later he enrolled in the secondary technical school in Skopje but only finished the first year. Nevertheless, this was no handicap in his life as a successful businessman, naturally talented to finish any kind of job successfully. He married Sofka Gusevska, from Gorna Maala in Velushina, a neighbor of the Janovski family. They had grown up together as children and knew each other well so that when Petar asked her to marry him, she immediately

веднаш го прифатила предлогот. Свадбената церемонија ја направиле во Торонто, каде што ги удриле темелите на својот брак, во кој се здобиле со два прекрасни сина, кои завршиле факултети. Синот Ѓорѓи (Џорџ) како одличен студент често бил присутен во јавноста со способностите што ги покажувал во областа на финансиите. По завршувањето на факултетот се вклучил во семејниот бизнис, во кој бил задолжен токму за таа сфера. И вториот син Никола тргнал по неговиот пат, како во образованието, така и во бизнисот, што било голема среќа за родителте.

Во 1948/49 година започнал процесот на колективизација на земјоделското земјиште во бившата држава Југославија, во рамките на која Македонија имаше статус на социјалистичка република. По селата почнале да се формираат работни задруги, во кои насилно биле вклучувани земјоделците и нивниот имот. Оние што се спротивставувале биле изложени на законски тортури, меѓу кои не изостанувала ни мерката затвор. Од ваквата судбина не можеле да избегаат ни велувци, кои биле принудени да се вклучат во селската работна задруга (СРЗ) позната под името „Панде Николовски".

Освен земјишниот фонд, во задругата бил вклучен и сточниот фонд, целиот крупен добиток,

accepted his proposal. They had their wedding in Toronto, where they placed the foundations to their family. They had two sons, both of which got university degrees. Their son, George, as an excellent student, was often seen in public for his qualities in the field of finances. When he got his degree, he joined the family business and was made responsible for finances precisely. His younger brother, Nikola, also followed his brother's footsteps in his education and the business, which is a great joy for any parent.

The years 1948/49 marked the beginning of the process of collectivization of the agricultural land in the former state of Yugoslavia in which Macedonia had the status of a Socialist republic. In the villages they began forming rabotni zadrugi, a kind of collective farms which the agricultural workers together with their land were forced to join. Those who opposed were subject to legal tortures, which did not exclude prison. The Velushina residents could not escape this destiny either. They too were forced to join the Selska rabotna zadruga known by the name of "Pande Nikolovski."

In addition to their land the zadruga also took all of their cattle, including horses, sheep, and goats.

како што се говедата и коњите и поситниот – овците и козите. За нив биле изградени нови штали, но новите услови, наместо подобрување, довеле до влошување на состојбата на стоката, која почнала масовно да умира и за кус период се преполовила. Така сточниот фонд во Велушина почнал сè повеќе да се намалува, а квалитетната обработка на земјата да стагнира, што сè заедно било една од главните причини селското население да мигрира, прво во градовите, а потоа и надвор од земјата. Тој бран во педесеттите години започнал со масовни бегства на младите луѓе преку државната граница во Грција, а потоа во Европа, Америка, Канада и Австралија. Меѓу првите што го напуштиле родното огниште биле и браќата Васил и Петар Јановски, кои во 1955 година ја минале македонско-грчката граница. По нивниот неколкугодишен престој во логорот „Лаврион", прво Петре заминал за Белгија, а потоа Васил за Канада. За разлика од нив, Марко на легален начин, со пасош, во 1965 година заминал за Австралија. Петре, пак, по четиригодишен престој во Белгија, со помош на братот Васил, се преселил во Торонто – Канада. По извесно време, браќата од Канада го повлекле и третиот брат Марко и така заеднички започнале да ја градат својата нова иднина во богатата и демократска Канада.

New stables were built for them. However, instead of improving, the new conditions worsened the state of the animals and they began dieing massively. In a very short time the number of animals had decreased by half. Thus, the number of livestock in Velushina continued falling, and the quality working of the fields began stagnating. All of this was one of the main reasons that forced the village population to migrate, first to the cities throughout the country, and later abroad. This wave in the 1950's first began with the massive escapes of the young people across the border to Greece from where they went to Europe, America, Canada, and Australia. Among the first to leave their birth place were the two brothers, Vasil and Petar Janovski, who crossed Macedonian - Greek border in 1955. After spending several years at the "Lavrion" camp, first Petre went to Belgium, followed by Vasil, who went to Canada. Unlike them, in 1965 Marko went to Australia legally, with a passport. After four years spent in Belgium, with the help of his brother Vasil, Petre too moved to Toronto in Canada. After a while, the two brothers in Canada were joined by their third brother, Marko, and together they began building their new future in the rich and democratic Canada.

ИСЕЛУВАЊЕТО НА БРАЌАТА

Откако се консолидирале во Торонто, браќата Јановски започнале да ги преселуваат и семејствата од Македонија. Најпрвин тоа го направил Васил, а потоа и Петар. Но, бидејќи тој сè уште не бил оженет, морал и за тоа да се погрижи. Имал конкретен повод и единствена прилика која морал да ја искористи. Негова љубов била убавата Софка од Велушина, која набрзо, заедно со својот сакан избраник, со редовен пасош заминале за Канада, каде што ги удриле темелите на својата брачна заедница. Според тоа, оваа земја е прва татковина на неговите деца.

Последно за Канада заминало семејството на Марко: сопругата Даница и двата сина Димче и Миле, овојпат заедно со нивниот татко Ѓорѓи, со што во Торонто се комплетирало семејството Јановски. Мајката на Васил, Марко и Петар починала во 1961 година, а причина за нејзината смрт била нејзината голема загриженост за Васил, за кого, по неговото бегство во Грција, добила вест дека грчките граничари го раниле. Мајката Фанка, како и сите добри мајки оптоварени со грижата за своите деца, не ги издржала стресовите кои го уништиле нејзиниот живот. А синовите, особено по смртта на

THE BROTHERS' EMIGRATION

After consolidating in Toronto, the Janovski brothers began moving their families from Macedonia. The first to do this was Vasil, and later Petar. However, as he was still not married, first he had to take care of this. He had a specific reason and a unique opportunity which he had to take advantage of. His love was the beautiful Sofka from Velushina. Very soon, she and the man she chose left for Canada with a regular passport, where Petar placed the foundations to their matrimony. Therefore, this country is the first fatherland of his children.

The last to leave for Canada was Marko's family, his wife Danica and their two sons, Dimce and Mile, this time together with their father Gjorgji. The Janovski family was now complete in Toronto. In 1961 Vasil, Marko, and Petar's mother passed away. Reason for her death was her great concern for Vasil after receiving news that the Greek border guards had wounded him while escaping to Greece. Like every other good mother worried about her children, their mother, Fanka, did not withstand the stress that ruined her life. Her sons, especially after the death of her two daughters, were

двете ќерки, биле нејзиното најголемо богатство, за чија заштита не го жалела ни животот. Затоа живеела со нив и за нив и не дозволувала раска да падне на нив. Но, ете судбината сакала единствено таа да остане во Македонија. Како аманет за синовите и нивните деца дека нивната мајка и баба, па и прабаба, по желба на Господ, останала во старата татковина, на која сите тие ќе мислат и ќе планираат еден ден и да дојдат, да го посетат нејзиниот гроб и да положат цвеќе на нејзиниот вечен дом.

По завршувањето на Првата светска војна, братучедите од третото колено, Ѓорѓи (1907) и Ристо (1911) Јановски, биле испратени на школување во Француското училиште во Битола. За кусо време постигнале одлични резултати во учењето, но, за жал, не го продолжиле школувањето од материјални причини. Во Битола останале само една година и морале да се вратат во Велушина и да продолжат со земјоделските работи. Во тоа време ретко кое селско дете можело да се школува подалеку од родното огниште и особено во повисоки образовни центри без неговите родители да обезбедат доволно финансиски средства. Тоа во извесна смисла им одговарало и на нивните родители, особено ако располагаат со повеќе хектари земја, која објективно бара бројна работна сила.

her greatest treasure, for whose protection she risked her health. She lived with them and for them, allowing nothing to happen to them. However, destiny wanted only her to remain in Macedonia as a will for her sons and their children that their mother and grandmother, and even great grandmother, remained in Macedonia at the will of god. They will all think of her and plan that one day they will come to visit her grave and place flowers on her eternal home.

At the end of the First World War the cousins of a third generation, Gjorgji (1907) and Risto (1911) were sent to attend the French school in Bitola. Very quickly they achieved excellent results in their studies but were unable to continue their education because of material reasons. After only one year spent in Bitola they were forced to return to Velushina and resume their agricultural activities. At that time hardly any village child could be educated far from home, especially at higher educational centers, if his parents did not provide sufficient financial means. To a certain extent this also suited the parents if they possessed larger properties, which naturally demanded many workers as well.

А земјишниот фонд што го поседувало семејството Јановски не само што не бил мал (изнесувал 8,5 хектари), туку се сметал за еден од најквалитетните во Велушина. Околу три хектари од овој имот сè уште се наоѓа во сопственост на Земјоделско-индустрискиот комбинат „Пелагонија". Со оглед на тоа што во Македонија започнала денационализацијата на имотот што на граѓаните по Втората светска војна им беше одземен од државата, неговото враќање на бившите сопственици е во текот, така што и семејството Јановски од Торонто, може да смета на овој факт во блиска иднина.

Во 1933 година семејствата на помладите Ѓорѓи и Ристе Јановски, како трети братучеди, се поделиле и започнале да живеат одделно во две куќи. Старата куќа при делбата му припаднала на Ристе, а Ѓорѓи, таткото на Васил, Марко и Петар, си изградил нова, во дворното место на старата куќа. Во 1961 година сопругата на Ѓорѓи – Фанка, мајката на тројцата соколи, како што веќе истакнавме, се разболела и починала. Бидејќи Ѓорѓи останал без саканата сопруга и мајка на неговите синови, решил да замине за Канада заедно со сопругата и децата на Марко.

Својот живот во новата средина Ѓорѓи го започнал во рамките на семејствата на синовите

The land that the Janovski family possessed was not only large, amounting 8.5 hectares, but was also considered to be of the best quality in Velushina. About three hectares of this land is still the property of the agricultural and industrial plant "Pelagonija." Considering the fact that in Macedonia the process of denationalization has begun, i.e. returning properties taken over by the state after the Second World War to their previous owners, this means that the Janovski family in Toronto can count also on this fact in the near future.

In 1933 the families of the younger third cousins, Gjorgji and Riste Janovski, separated and began living in two different houses. Riste got the old house while Gjorgji, the father of Vasil, Marko, and Petar, built himself a new one in the same yard as the old house. As we already mentioned in 1961 Gjorgji's wife, Fanka, the mother of the three strong men, fell ill and died. Gjorgji, now left without his beloved wife and mother of his sons, decided to leave for Canada together with Marko's wife and children.

Gjorgji began his life in the new environment as part of his son's fami-

во Торонто, настојувајќи колку што може да не го чувствуваат како товар, да не го отежнува нивниот живот. По вообичаената стабилизација во новата средина, чувствувајќи дека сè уште во него има и здравје и енергија, решил да се прежени, определувајќи се притоа за сонародничката Коца, со која во слога и разбирање, останал до крајот на својот живот. Тој фатален крај го доживеал во Торонто, во 1999 година, остапувајќи во спомените на своите синови, снаи и внучиња, но и на другите сонародници, како човек кој целиот свој живот му го посветил на своето семејство, создавајќи и одгледувајќи вистински македонски мажи, за кои во животот не постои пречка што не ќе можат да ја совладаат. И не само тоа, неговите синови денес, како угледни Канаѓани, даваат значаен придонес не само во економскиот просперитет на оваа земја, туку и во развојот на нејзината демократија. Не случајно за Канада се вели дека е лулка на демократијата во Северна Америка. Дотолку повеќе што нејзината експанзија на овој план допрва ѝ престои, ако се има предвид дека оваа голема и богата земја е гладна за нови простори и за нови луѓе кои го бараат своето „елдорадо".

lies in Toronto, making an effort as much as he could, not to be felt as a burden to them, not to make their life more difficult. After adapting to the new surroundings, feeling he was still healthy and full of energy, he decided to remarry choosing his compatriot Koca, with whom he lived in harmony till the end of his life. He passed away in Toronto in 1999 to be remembered by his sons, daughters-in-law, grandchildren, and his other compatriots, as a man who devoted his entire life to his family, raising true Macedonian men for whom there was no barrier in life which they could not conquer. Not only this, but as respectful Canadians have his sons now made significant contributions not only to the economic prosperity of this country, but to the development of its democracy as well. It is no coincidence that Canada is referred to as the cradle of democracy of North America, even more so knowing that its expansion in this respect is still yet to come considering that this large and wealthy country hungers for new horizons and new people in search of their "El Dorado."

СПОМЕНОТ ЗА ТАТКОТО ЃОРЃИ

Погледот на семејството Јановци, направен од македонската диоптрија, не би бил целосен ако не истакнам дека неговиот стожерник – Ѓорѓи, таткото на Васил, Марко и Петар Јановски, бил и останал силна и значајна фигура во историјата на Велушина. Тој бил почитуван и ценет не само од членовите на своето пошироко и потесно семејство, туку и од сите соселани, кои во неговите способности го наоѓале личниот пример и за своето ангажирање во рамките на работните обврски во селото и неговиот атар. Иако имал само основно образование, со својата интелигенција и познавање на работите го привлекувал вниманието и на пообразованите и на покултурните и не заостанувал зад нивото на нивните способности.

За посебно одбележување е носталгијата што Ѓорѓи Јановски, по иселувањето, ја чувствувал за својата родна земја, а особено за Велушина. Тој порив за татковината бил толку силен што, речиси, секоја втора година Ѓорѓи доаѓал во Македонија и летните месеци ги минувал во Велушина, во својата родна куќа која, како што веќе истакнавме, и денес го привлекува вниманието на секој патник намерник.

„Сепак, негова најголема гордост бил успехот во бизнисот

THE MEMORY OF GJORGJI, THE FATHER

Our look at the Janovski family, from the Macedonian point of view, would not be complete without my emphasizing that its head, Gjorgji, the father of Vasil, Marko, and Petar Janovski, was and remained a strong and significant figure in the history of Velushina. He was respected and appreciated, not only by the members of his family, but by the people in the village as well, who saw an example in his abilities for their own engagements in their job responsibilities in the village and its surroundings. Even though he had oniy primary education, his intelligence and broad-minded views attracted the attention of those more educated and well mannered and thus kept him on their level.

We particularly need emphasize the nostalgia that Gjorgji Janovski felt for his native country, especially Velushina, following his moving to Canada. This urge for the fatherland was so strong that almost every second year Gjorgji came to Macedonia to spend the summer months in Velushina, in his hiouse, which as I mentioned earlier, even today attracts the attention of every passer by.

"Nevertheless, his greatest pride was the business success of his

на неговите синови Марко и Петар во Торонто, Канада, со кој можат да се гордеат не само сегашните, туку и идните поколенија на Јановци", истакна на крајот од разговорот Александар Јановски, роден 1933 година во Велушина, а сега жител на Битола. Тој своето слободно време, што го има на претек (како пензионер), често го минува во Велушина, грижејќи се за имотот на семејството, како за „свето место", кое навистина заслужува такво внимание не само од него, туку од секој, што ќе има можност одблизу да го запознае. Тоа е настан кој долго се памети.

Еве како Алексо денес го изразува својот личен однос кон Ѓорѓи и неговото семејство.

„Јас Александар Јановски (Алексо) како внук на Ѓорѓи од трет братучед, мојот стрико многу го ценев и почитував. При секое негово доаѓање во својата родна куќа во Велушина, го пречекував на Охридскиот аеродром, а потоа и го испраќав до Охрид, кога се враќаше во Канада. Со еден збор можам да кажам дека го сакав и почитував како најблизок член од семејството Јановци".

„Васил, како најстар од браќата, сè до заминувањето во Канада, главно, беше ангажиран на земјоделската работа, додека Марко се грижеше за овците, чиј број варираше од 40 до 60, со што земјоделско – сточарските

sons Marko and Petar in Toronto, Canada, with which not only the present, but the future generations of Janovci can also be proud of," Aleksandar Janovski, born in 1933 in Velushina, now living in Bitola, pointed out at the end of our conversation. He likes to spend much of his free time, which he has an abundance of as a pensioner, in Velushina taking care of the family estate as of a "holy place" which truly deserves such attention, not only for him but for anyone like me who will have the opportunity to see it from a close. It is a long remembered event.

Alekso expresses his personal attitude to Gjorgji and his family in the following way.

"As Gjorgji's nephew of a third cousin I, Aleksandar Janovski (Alekso) respected my uncle very much. Every time he came to his birth place in Velushina I met him at Ohrid airport and saw him off to Ohrid on his return to Canada. Briefly, I can say that I loved him and respected him as the closest member of the Janovski family.

As the oldest of the brothers, until his departure for Canada, Vasil was mainly engaged in agriculture. Marko, on the other hand, took care of the sheep whose number varied between 40 and 60, which meant that the family's farming was

активности во рамките на семејството беа успешно и ефикасно извршувани. Петар и јас уште како деца го пасевме крупниот добиток, но бидејќи спиењето ми беше слабост, па не можев да станувам рано, сите обврски околу моите говеда ги преземаше Петар, на кого, по станувањето од креветот, му се придружував, откако ќе загубев извесно време лутајќи низ ридиштата за да го пронајдам. Иако сега сите сме во поодмината возраст, непобитен е фактот дека спомените од детството и младоста остануваат незаборавни. Тие се најубавиот дел од животот на човекот".

„Колективизацијата која се спроведуваше по селата од 1948 година па сè до нејзиното укинување во 1952 година", вели Алексо, „придонесе селското население да ги напушти родните огништа и да бара излез во градовите на поранешна Југославија, а подоцна и во масовното иселување во странство. Тој процес тргна како лавина која никој не можеше да ја запре или успори, а ги опфати регионите на државата кои граничат претежно со Грција и Албанија, како што се Битолскиот и Преспанскиот регион, со најголем интензитет. Како резултат на овие движења, селата се испразнија, а имотите на селаните Македонци почнаа да ги откупуваат Албанци. Во Велушина денес живеат само неколку македонски семејства. Селото има

attended to successfully. Even as young children Petar and I used to take the cattle to pasture. However, since sleeping was my weakness and I had trouble getting up early, Petar used to take over all of my responsibilities over the cattle and I would join him after I got up from bed, and only after I had lost quite some time wondering through the hills trying to find him. Even though we are quite old now, it is an indisputable fact that the memories of our childhood and early youth remain unforgettable. They are the best part of a person's life."

Alekso tells us that "the collectivization conducted in the villages between 1948 and 1952, contributed to village population's leaving their birthplaces and seeking escape in the cities of former Yugoslavia and later in massive emigration abroad. This process began like an avalanche which no one could stop or slow down, covering those regions of the country which mainly border to Greece and Albania, such as the Bitola and Prespa region which showed the greatest intensity. As a result of this movement the villages remained empty, and Albanians began buying the Macedonian's properties. Only a few Macedonian families now live in Velushina. The village has a favorable location, large field,

убава местоположба, големо поле, река од која се наводнува, планина со густа шума и пасишта. Меѓутоа, Албанците од Острец му фрлија око и полека започнаа да го освојуваат. Досега во него се влезени преку осум албански семејства, со тенденција да доаѓаат и други, откупувајќи ги напуштените имоти на велувци", го заврши своето кажување Алексо, како дел од семејството Јановци, додавајќи дека од нив во Битола остана само семејството на Ристе Јановски.

a river for irrigation, and a mountain with thick forests and pastures. However, the Albanians from Ostrec took a fancy to it and slowly began conquering it. So far more than eight Albanian families have moved with the tendency of others buying the deserted estates of Velushiners," as a member of the Janovski family Alekso finished his story telling us that of their family in Bitola only Riste Janovski's family remains.

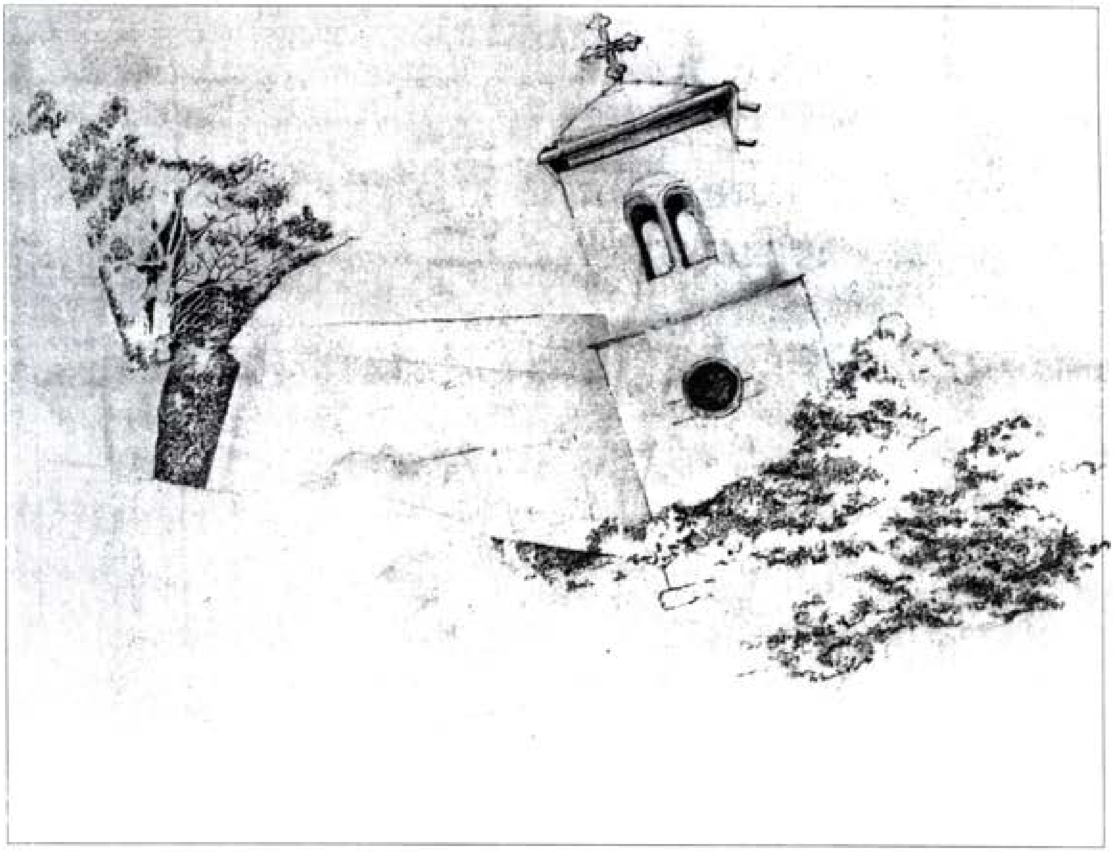

Ранко Струмениковски: Манастирот „Св. Ѓорѓи" во Велушина
Ranko Strumenikovski: The monastery "St. Georgi" in Velushina

Ѓорѓи и Фанија, родителите на Васил, Марко и Петар
Georgi and Fanija, the parents of Vasil, Marko, and Petar

Дедото Толе и мајката Фана со децата
Grandfather Tole and Mother Fana with the children

Дел од поширокото семејство на Јановци
Part of the Janovski family

Петар и Софија
Petar and Sofija

НОВАТА
ТАТКОВИНА
КАНАДА

CANADA – THE NEW FATHERLAND

Македонската православна црква Св. Климент Охридски-Торонто
The Macedonian Orthodox Church of St. Clement of Ohrid in Toronto

Свадба пред куќата на Јановци
A wedding in front of the Janovski house

Бракаша Васил, Марко и Пешар Јановски
The brothers: Vasil, Marko, and Petar Janovski

Амблемош на „Обединеши Македонци„ од Торонто
The amblem of the "United Macedonians" in Toronto

Даница и Марко на ӣрослава
Danica and Marko at a celebration

Софка и Пеѿар со внучињаѿа
Sofka and Petar with their grandchildren

Џорџ и Кайе Јановски
George and Cathy Janovski

Миле и Сузи со децаша
Mile and Suzy with their children

Џорџ води македонско оро
George leads a Macedonian dance

Ник и Евелин Јановски
Nick and Evelin Janovski

Петар води македонско оро
Petar leads a Macedonian dance

Синовите, снаите и внучињата на Васил
Vasil's sons, daughters-in-law, and grandchildren

Петар и Марко со сопругите на прослава
Petar and Marko with their wives at a celebration

Ник, Петар, Софи и Ѓорѓи
Nick, Petar, Sofie, and George

Џорџ и Кети со децата
George and Cathy with their children

Марко со внукот Марко
Marko with his nephew, Mark

ИСЕЛЕНИЧКИТЕ ПРОЦЕСИ

THE EMIGRATION PROCESS

Тешкиот живот во македонските села, главно, поради миграционите движења во земјата, до кои дојде со развојот на градовите по ослободувањето и форсирањето на индустријализацијата, полека ама сигурно доведе до динамизирање и на иселеничките процеси и надвор од државата. Мотивацијата била да се заработи дополнително уште некој долар на покус рок, за потоа пак да се дојде во земјата и со спечаленото да се поправи куќата, да се огради дворот или да се зголеми бројот на стоката. Затоа во почетокот на овие процеси, прво се одело во блиските држави, за потоа тој тренд да продолжи на подолга патека кон богатите држави на другите континенти, какви што се Америка, Канада и Австралија.

Печалбарската треска нашите села ги зафатила уште во XIX век. Првата дестинација и за велушинци бил Истанбул. Кој прв отишол таму не се знае, но набрзо потоа таква цел им станале и Србија и Влашко. Таму тие патувале како бичкиџии. Патувањата биле циклични: секоја пролет натаму, секоја есен наваму. Со сите ризици што таквите патувања во

Slowly but steadily the emigration process abroad was quickened by the hard life in the Macedonian villages, mainly as a result of the migratory movement within the country caused by the growth of the cities after the liberation and the fast industrialization. The main motivation was to earn an extra dollar in as short a time as possible and to come back with the earnings to fix the house, to put up a fence around the yard, or to increase the number of the cattle. For this reason in the beginning people went to the nearby countries, only to continue later to go farther away to the wealthier countries on the other continents, such as America, Canada, and Australia.

This "fever" to emigrate, to earn and save, spread in our villages as early as the 19th century. The first destination for Velushiners was Istanbul. No one knows who went there first, but very soon Serbia and Vlashko also became such targets. They traveled there as a kind of wood cutters. Their trips were cyclical, going that way every spring and this way every autumn. Because of the gangs of bandits they came across

тоа време ги носело поради разбојничките банди на кои налетувале. Затоа се одело групно и во тајфа се враќале. Овие луѓе народот ги викал „гурбетчии", а нивните активности „гурбетчилак".

Патувањата на подолги рокови биле и поболни. Се заработувало подобро, но и трошоците за пат не биле мали. Еден бротски билет за Америка или Канада чинел цело богатство.

Враќањето на печалбарот било најрадосниот миг во неговиот и во животот на семејството. Најавеното враќање предизвикувало возбуда, радост и неспокој. Кога домаќинот ќе пристигнел дома, жив и здрав и со спечалена пара во џебот, целото семејство било исполнето со радост и среќа. Тој чин бил свечено прославуван, со богат ручек, на кој се канеле сите соседи и пријатели, млади и стари. Овој ритуал бил незаборавен настан за сите во селото. Повратникот добивал благослов со зборовите: „Жив и здрав да ни бидеш, повторно здрав да одиш и побргу да ни дојдеш, ти нам – Господ тебе!".

Циклусот се повторувал. Печалбарот дома престојувал година-две, додека не се родат едно или две деца и повторно заминувал на пат. Семејството останувало дома, во очекување абер, писмо или пари, ангажирано околу полските и домашните

such trips were quite risky at the time. Therefore, they traveled in larger groups and also came back similarly. These people were referred to as gurbetchii and their activities as gurbetchilak.

Longer distance trips were also more painful. Earnings were better, but travel costs were also high. One boat ticket to America or Canada cost an entire fortune.

The return of the pechalbar (the one who had gone away to earn money) was the happiest moment in his life and that of his family. The expected return caused excitement, joy, and restlessness. When the head of the house returned home, alive and well, with the earned money in his pocket, the entire family was filled with joy and happiness. This was an event for celebration with a rich feast to which all the friends and neighbors were invited, both young and old. This ritual was an unforgettable event for everyone in the village. The one returning would be blessed with what would be close to the following words: "Be alive and well, once again healthy to go and more quickly to return, you to us - God to you!"

The cycle repeated itself. The pechalbar would stay home for a year or two until one or two children were born, and then he would leave again. The family remained at home in expectation of news, a letter or money,

работи. Така, животот течел со децении. Во почетокот ретки биле случаите, печалбарот, по престојот во странство, да го повлече кај себе и целото семејство. Но, од втората половина на минатиот век, таа промена станала нормална, така што голем број Македонци – печалбари во земјите во кои престојувале, ги доселувале и своите семејства. Инаку, масовното семејно иселување од Велушина започнало во 60-тите години на дваесеттиот век. Најмногу во Торонто, Канада и Сиракјуз, Америка.

Од ваквата судбина не било поштедено ни семејството Јановци. Приказната за него ми ја раскажа Александар Јановски – Алексо, со кого ја посетив и Велушина на крајот на февруари 2001 година. Алексо е внук на Ѓорѓи Јановски, сега пензионер којшто живее во Битола.

Семејствата на Васил, Марко и Петар Јановски живеат во Канада, во земјата на иднината, како што многумина ја нарекуваат. Педантните аналитичари запишале дека Канада е држава во која живеат 35 милиони жители, главно од англиско и француско потекло, а има и над сто други националности, меѓу кои и околу 120.000 Македонци од трите дела на Македонија. Таа е составена од 10 покраини (провинции): Алберта, Британска Колумбија, Квебек, Манитоба,

engaged in field and housework. Life went on this way for decades. In the beginning it was very rare for the pechalbar, after staying abroad for a while, to take his family with him. However, in the second half of the last century, it became normal for a large number of Macedonians to bring their families to the country where they were. Otherwise, massive movement from Velushina began in the 1960's with most people going to Toronto,Canada, and Syracuse, America.

This kind of destiny did not exclude the Janovski family either. I was told their story by Aleksandar Janovski - Alekso, with whom I visited Velushina toward the end of February, 2002. Alekso is Gjorgji Janovski's grandson / nephew, now a pensioner living in Bitola.

Vasil, Marko, and Petar's families now live in Canada, the land of the future as many like to call it. Analysts noted that Canada is a country of more than 35 million residents, mainly of English and French origin, with more than a hundred other nationalities including approximately 120,000 Macedonians from all three parts of Macedonia. It is comprised of ten provinces: Alberta, British Columbia, Quebec, Manitoba, New Scotland, New Brunswick, Newfoundland, Ontario, Prince Edward

Нова Шкотска, Њу Бранзвик, Њуфаундленд, Онтарио, островот Принц Едвард и Саскачеван; потоа од две самостојни територии: Јукон и Северозападната област на Арктичкиот (Францускиот) архипелаг. Службени јазици се англискиот и францускиот. Припадниците на сите народи го зборуваат мајчиниот јазик, имаат свои училишта, цркви, друштва... Главен град е Отава, со околу 800.000 жители и се наоѓа во Онтарио, а важни и поголеми метроплои се: Монтреал, Торонто, Ванкувер, Едмонтон, Хамилтон, Винипек, Квебек, Калгари, Хелифакс, Виндзор и др. Во Канада владее континентална клима, на југ субарктичка и поларна на север. Најпознати реки се Сент Лоренц, Макензи и Нелсон, а од езерата Горно, Хјурон, Ири, Онтарио, Винипек, Големо Ропско и други, додека најпознати планини се Карпестите Планини што се протегаат на западниот дел на Канада.

Пред доаѓањето на Европејците, Канада била населена, главно, со Индијанците Ирокези и со Ескими. Се претпоставува дека во XI век за првпат дошле Норманите. Меѓутоа, се смета дека во 1497 година прво се откриени источните брегови и полуостровот Лабрадор од Џовани Кобато, италијански морепловец во служба на Англија. Први доселеници од Европа биле Французите,

Island, and Saskatchewan; two independent territories, Yukon and the Northwestern district of the Arctic (French) archipelago. English and French are the official languages. Members of every nation speak their mother tongue; have their own schools, churches, and societies. Ottawa is the Capital with a population of approximately 800,000 and it is in Ontario. More significant larger cities are the following: Montreal, Toronto, Vancouver, Edmonton, Hamilton, Winnipeg, Quebec, Calgary, Halifax, Windsor, and others. Canada has a continental climate, sub arctic in the south and polar in the north. Best known rivers are the Saint Lorenz, Mackenzie, and Nelson, and of the lakes: Superior, Huron, Erie, Ontario, Winnipeg, Great, and others. The best known mountains are the Rocky Mountains which stretch along the western part of Canada.

Prior to the arrival of the Europeans, Canada was inhabited mainly by Erokese Indians and Eskimos. It is assumed that the Normans were the first to arrive in the 11th century. However, it is believed that the eastern coast and the Labrador Peninsula were first discovered in 1497 by Giovanni Caboto, an Italian explorer serving England. First migrants from Europe were the French,

кои во 1608 година под водство на Самиел Шаплен го основале Квебек. Во 1620 година Канада е под името „Нова Франција". Истата година формирана е засебна компанија со задача да се колонизира новата земја и да се користат нејзините големи богатства.

Во текот на XVII век се доселуваат и англиски колонисти кои, исто така, воделе борби против Ирокезите и постепено освојувале простори и се проширувале кон запад. Во почетокот на XVIII век, Француско–англиската војна во Европа предизвикала судири во Канада. Бидејќи освојувачката политика во Европа, водена од Луј XIV, ја запоставува грижата за Канада, превласта почнала да преоѓа од Французите на Англичаните. Во текот на војните за шпанското наследство, Англичаните успеале да освојат еден нејзин дел и со Утрхтискиот мир во 1713 година им е признато правото на Акадија и областите околу Хадсоновиот залив. Во текот на седумгодишната војна, Англичаните ја освоиле цела Канада и таа им припаднала со Парискиот мировен договор во 1763 година. Во текот на XIX век се вршело големо населување и ширење на колонистите кон запад, што во 1867 година довело до формирање на Канадската конфедерација со статус на доминион.

who founded Quebec in 1608 under the leadership of Samuel de Champlain. In 1620 Canada was known as "New France." The same year a new company was formed with the task of colonizing the country and taking advantage of its large resources.

English colonists migrated throughout the 12th century. They too waged battles against the Erokese gradually conquering new lands and spreading westward. At the beginning of the 18th century the French-English war in Europe caused clashes in Canada. Because the conquering policy of Europe, led by Luis XIV neglected the concern for Canada, dominance began shifting from the French to the English. During the wars for Spanish heritage, the English managed to conquer one part of it and with the Treaty of Utrecht in 1713 they were granted the right to Acadia and the districts surrounding Hudson Bay. Throughout the seven year long war the English conquered the whole of Canada and it became theirs with the Paris Peace Agreement in 1763. During the 19th century there was great migration of colonists westward which led to the formation of the Canadian confederation with the status of a dominion in 1867.

Денес Канада се смета за светски пример на мултикултурно општество. Од Втората светска војна во оваа демократска и многунационална земја се одвиваат значајни социјални, културни и економски преобразби, а со тоа и голема трансформација во нејзиниот етнички состав. Таа е прва земја во светот која официјално го признава мултикултурното шаренило и ја продолжува континуираната и доследна недискриминаторска политика, а со тоа мултикултурата се прогласи за политика на владата на Канада, каде што секој има право на слобода на свеста, верата, мислата, изразувањето, мирното собирање и дружење, негување на сопствената култура, пропагирање и применување на сопствената религија и употреба на мајчиниот јазик.

Затоа често се вели дека Канада е „ветената земја" за Македонците, особено од егејскиот дел на Македонија, кои во Канада ги уживаат сите човечки права. Додека во својата родна земја се туѓинци; им се оспорува националниот идентитет; врз нив се врши асимилација, денационализација и систематско истребување од родната грутка. Затоа, со право и со гордост Македонците во Канада ја пеат химната „О, Канада...".

Today Canada is considered to be a world example of a multicultural society. Since the Second World War this democratic and multinational country has undergone significant social, cultural, and economic changes, and at the same time large transformations in its ethnic composition. It was the first country in the world to officially recognize multicultural dispersion, and it has continued its consistent non-discriminatory policy. Therefore, its multicultural policy was declared the policy of the Canadian government where everyone has the right to freedom of conscience, religion, thought, peaceful gathering, nurturing of their own culture, practicing their own religion, and use of their own language.

For this reason Canada is often referred to as the "promised land" for the Macedonians, especially those from the Aegean part of Macedonia, who enjoy every human right in Canada. In their own native country, on the other hand, they are treated as foreigners, they are denied their national identity, they are subject to assimilation, denationalization, and systematic extermination from their birth place. This is why the Macedonians in Canada rightfully and proudly sing the hymn "Oh Canada..."

КАНАДСКИ ХОРИЗОНТИ

CANADIAN HORISONS

Надворешниот изглед на фабриката
Outside appearance of the factory

Внатрешниот изглед на фабриката
The factory inside

Фабриката во изградба
The factory under construction

Осветување на објектот од македонски свештеници
Macedonian priests bless the building

Марко на работа
Marko at work

Марко и Петре во фабриката
Marko and Petar at the factory

Дел од фабриката
Part of the factory

Марко Јановски
Marko Janovski

Посета на ученици на фабриката
Students visiting the factory

Авторот на монографијата со вработените
The author of the book with the staff

Дел од администрацијата
A part of the administration

Дел од производството
Part of the production process

Марко и Петре во производството
Marko and Petre in the production process

Еден од значајните делови од фабриката
One of the most important parts of the factory

Џорџ Јановски со соработничките
George Janovski and his collaborators

Петар Јановски
Петар Јановски

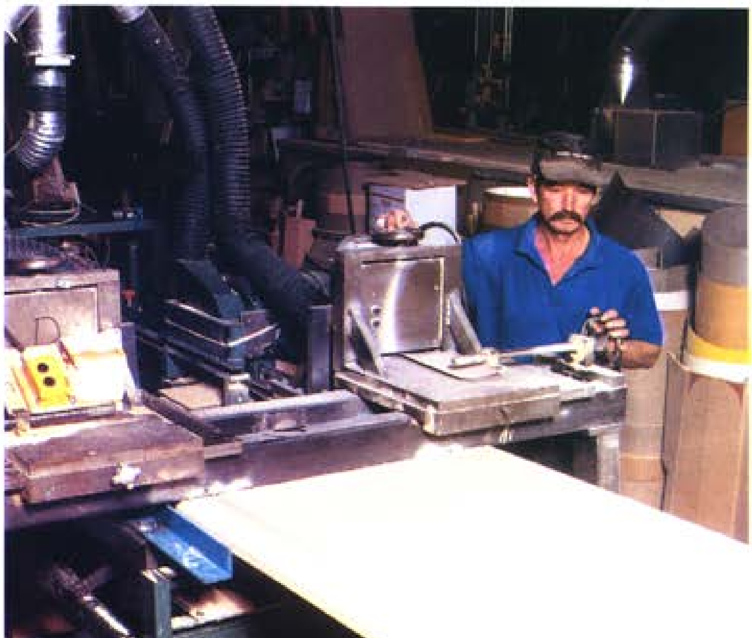

Една од машините во фабриката
One of the factory machines

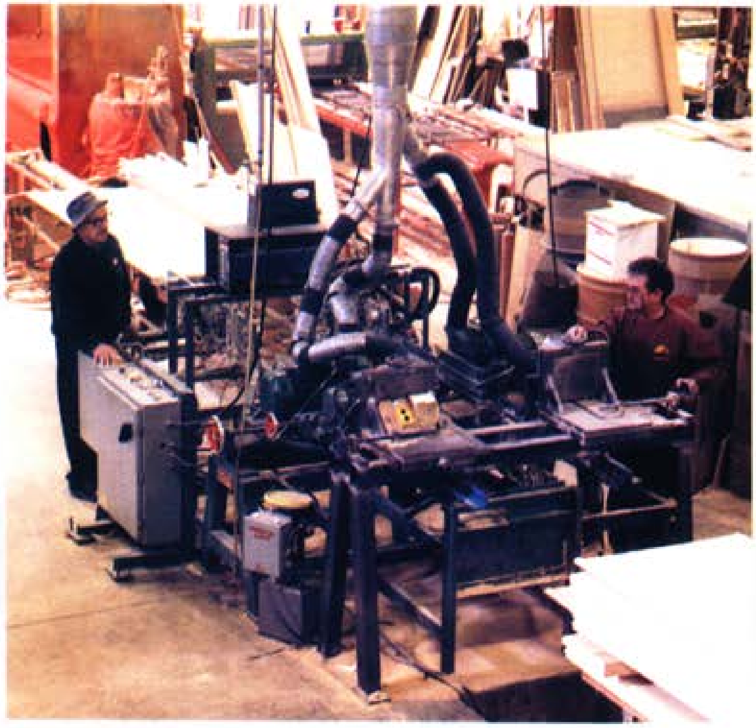

Еден од значајниѿе делови од фабрикаѿа
One of the most important parts of the factory

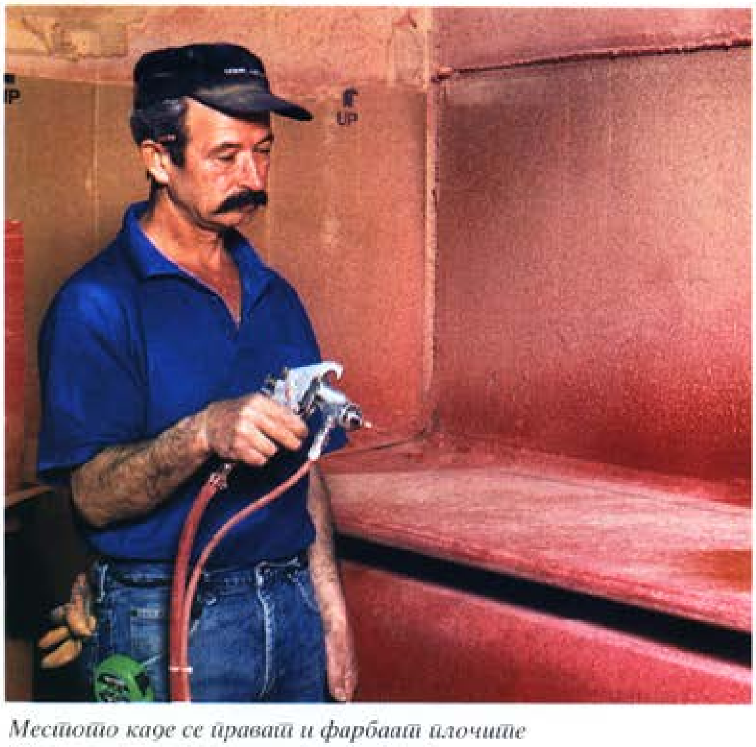

Месѿоѿо каде се ѿраваѿ и фарбааѿ ѿлочиѿе
The place where plates are cut and painted

Петар со соработничките
Petar and his collaborators

Петар и Марко со Славе Катин
Petar and Marko with Slave Katin

Браќата Васил, Марко и Петар Јановски
The brothers: Vasil, Marko, and Petar Janovski

Васил Јановски
Vasil Janovski

Прослава по успешната работа
Celebration after a successful job

Гости од Битола и Торонто
Guests from Bitola and Toronto

Петар Јановски
Петар Јановски

Димитар, Марко, Славе и Петар
Dimitar, Marko, Slave, and Petar

Роза и Бери Кунер
Rose and Barry Cooner

Дел од гостите
Part of the guests

Петар Јановски на изложбен штанд
Petar Janovski at an exhibition

Поранешниот претседател Киро Глигоров со Ѓорѓи и Марко Јановски
Former Macedonian President Kiro Gligorov with George and Marko Janovski

БИЗНИСОТ НА ЈАНОВЦИ
JANOVSKI'S BUSSINESS

За големиот биланс на активностите на Македонците во Торорнто, не помалку се заслужни и браќата Петре и Марко, кои веднаш по пристигнувањето во оваа далечна земја, својата енергија и способности ѝ ги ставија на располагање на македонската заедница. Затоа, по толку години, од денешна дистанца, кога ќе се види што сè е постигнато на планот на организирањето и вклучувањето на Македонците во динамичниот крвоток на оваа богата и демократска мултиетничка држава. Неодминлив е придонесот на браќата Јановци и на нивната фирма, која се наоѓа на северната страна на Торонто, во гратчето Маркам.

Македонската православна црква во Торонто е во фокусот на вниманието и ангажманите на браќата Јановци, а посебно на Петре и Марко како успешни менаџери и активисти во Црковниот одбор. Скоро секоја недела се присутни на богослужбата. Потоа се собираат во големата сала на црквата, по која продолжуваат кафесредбите, каде речиси се постојано вклучени не помалку од 400 до 500 македонски иселеници, од сите возрасти. На нив, сепак, доминира постарата

Petre and Marko, the brothers, are no less deserving of such a great balance of the activities of the Macedonians in Toronto. As soon as they had arrived in this distant country they offered their knowledge and energy to the Macedonian community. Therefore, after many years, when we now look at everything that has been achieved in respect to organization and participation of the Macedonians in the blood flow of this rich and democratic multiethnic country. We cannot avoid mentioning the contribution of the Janovski brothers and their firm, located in the north side of Toronto, in the town of Markham.

The Macedonian Orthodox Church is in the centre of the attention and engagements of the Janovski brothers, especially Petre and Marko, as successful managers and activists of the church council. They attend the church service almost every Sunday. Then they gather in the large church hall where no less than 400 to 500 Macedonian emigrants of all ages continue their meeting over a cup of coffee. Nevertheless, there is a dominance of

генерација, која има и најмногу теми за дебатирање, почнувајќи од родниот крај, па завршувајќи со тековните настани во новата татковина. Нивното внимание особено го привлекува доаѓањето на висок свештеник од Македонија, претставник на Македонската православна црква или на истакнат државник од Скопје, Битола и други градови, со кои темпераментно се дискутира за сите горливи прашања, било од доменот на црквата или од тековната политика на Владата на земјата, за која нашите иселеници не секогаш имаат позитивна оценка. Во таквите сеанси не заостанува учеството на Петре и Марко, кои свесни за ефектите на своите ангажмани на овој план, не штедат усилби за сопствени донаторски вложувања во работата на радио и ТВ часовите, но и во реализацијата на бројни акции што одат преку црквата, како Матица на сите Македонци во Торонто и воопшто во Канада.

Присуството на браќата Јановци во македонската колонија се протега и на нивните ангажмани околу црквата *Свети Димитрија Солунски*, нивните донации и тука се присутни, бидејќи ова верско светилиште кое го чувствуваат како свое, се наоѓа во близина на нивната фабрика. Но, нивниот хуманитарен хоризонт не запира тука: не помала е нивната грижа и за црквите *Св. Илија* и *Св. Недела*, но

the elderly generation who also has the most topics to debate over, starting from the native land and finishing with the current affairs in their new fatherland. Their attention is especially attracted to visits by a high priest from Macedonia, a representative of the Macedonian Orthodox Church, or a distinguished leader from Skopje, Bitola, and other cities. These opportunities are used for temperamental discussions of painful issues regarding the church or the current policy of the Macedonian government, about which our emigrants do not always have positive opinions. Petre and Marko never miss these meetings. Conscious of the effects of their engagements in this field, they do not save on their donations for the work of the radio and TV hours, as well as the realization of numerous activities conducted through the church as Matica or home of all the Macedonians in Toronto and Canada.

The presence of the Janovski brothers in the Macedonian colony also stretches to their engagements in the Saint Dimitrija Solunski church. They also give donations here for they feel this church as their own since it is located near to their factory. Still, their humanity does not end here. They show no less concern for

и за бројни хуманитарни акции поврзани со укажување помош на болните, во покривањето на дел од трошоците за скапите оперативни зафати и во низа други случаи.

Вродените способности на луѓето секогаш доаѓаат до израз ако за нивното експонирање државата создава услови. Во спротивно, тие никогаш не ги даваат очекуваните резултати, особено во доменот на активностите за кои човекот носи такви предиспозиции. Типичен е примерот со браќата Јановски, особено со Петре и Марко, кои дури биле во Велушина, како деца или момчиња, својата преокупација ја наоѓале во грижата за добитокот, зашто објективно немало простор за нивни поинакви ангажмани, какви што оствариле во Торонто, во услови на создадена клима и еднакви шанси на сите Канаѓани да покажат што умеат и да се докажат како успешни бизнисмени. Таквата шанса не можела да остане неискористена од надарените браќа, кои во менаџментот ја виделе својата животна шанса.

Денес во гратчето Маркам се наоѓа нивната фабрика за производство на мебел, односно на кујнски елементи, барани на овој пазар, главно, заради нивниот квалитет. Имав чест и задоволство, како гостин на семејството, да го посетам овој производен капацитет и на самото место да ја доживеам атмосферата

the Sveti Ilija and Sveta Nedela church for numerous humanitarian activities that require giving aidto the ill, in covering costs for expensive operations, and a series of other cases.

People's inborn abilities always come to the surface if the country provides opportunities for their expression. If not, they will never give the expected results, especially in the field for which the person has such predisposition. The Janovski brothers are a typical example, Petre and Marko in particular. As children, or young men they were preoccupied with caring for their cattle because realistically there was no room for any other engagements like those they achieved in Toronto, in conditions of right environment and equal opportunity for all Canadians to show what they are good at and to prove themselves as successful businessmen. The talented brothers could not but take advantage of the opportunity, and saw their lifetime chance in management.

In Markham they now have a furniture production factory. They produce kitchen elements sought on this market mainly for their quality. It was my pleasure, and honor, as a guest of the family, to visit this production plant and to feel the authentic atmosphere in which it functions.

во која функционира. Она што прво паѓа во очи е големината на капацитетот кој зафаќа преку пет илјади квадратни метри површина, но и системот на неговото функционирање без застој, а со кој, раководи главниот менаџер – Џорџ (Ѓорѓи), синот на Петре Јановски. Тој е роден во Канада, завршил машински факултет, се оженил и има две деца. До него дојдов преку неговата секретарка, една пријатна Канаѓанка, по потекло од Егејска Македонија, вешта во комуникацијата со гостите и клиентите. На лице место имав можност да се запознаам со процесот на производството, но и со фактот дека Џорџ е клучниот човек во работата на фабриката, во презентацијата на производите и нивниот пласман. Импресивно делува изложбениот салон, кој врие од клиенти заинтересирани за купување на разни елементи од кујнскиот мебел.

Фабриката е автоматизирана, процесот на производството го контролираат петнаесеттина работници, од кои повеќето се Македонци. Амбиентот околу фабриката е култивиран со убава градина, во која покрај возниот парк, се наоѓа и парцелата за производство на македонски традиционални земјоделски производи: пиперки, домати, краставички, но и здравец како симбол за препознавање на македонските домови. Здравецот расте на планините Баба и Бигла

What strikes one first is the size of the plant which covers an area of more than five thousand square metres, and the system by which it functions without stopping. Its main manager is George, Petre Janovski's son. He was born in Canada, has a degree from the School for Mechanical Engineering, he is married, and has two children. I reached him through his secretary, a pleasant Canadian with origins from Aegean Macedonia, skillful in communicating with guests and clients. I was directly able to learn about the production process, as well as the fact that George has the key position in the work of the factory, in presentation of the products, and their disposal. Their display salon is quite impressive and crowded with clients interested in buying various elements of kitchen furniture.

The factory is automatic and the production process is controlled by about fifteen workers, the majority being Macedonians. The factory surroundings are cultivated with a beautiful garden where, in addition to the motor pool, there is also a section for production of Macedonian traditional agricultural products: paprika, tomatoes, gherkins, and geraniums as a sign of recognition of the Macedonian homes. Geranium grows on Mount Baba and Mount

и се наоѓа во секоја македонска куќа, а неговото присуство овде, во Канада ги потсетува Македонците на својот роден крај. Како што веќе истакнав, фабриката се наоѓа во квартот во кој е концентрирана лесната индустрија, на една височинка обиколена со бројни убави објекти. Фабриката се наоѓа во непосредна близина на улицата Вудбајн и Автопатот број седум, една од најважните зони од новиот дел на Торонто.

Bigla and is found in every Macedonian home. Its presence in Canada reminds the Macedonians of their native land. As I already mentioned, the factory is located in a suburb which has a concentration of light industry, on a little hill surrounded by numerous beautiful buildings. The factory is located close to Woodbine and Highway Seven, one of the most important zones in the new part of Toronto.

ПОРТРЕТИ НА СЛОЖНИТЕ БРАЌА

Васил е најстариот брат, човек со среден раст, отворен и љубопитен за сè. Кога го запознав, првата негова реакција беше да чуе за Велушина, за Македонија, за Битола... Реагираше на начин како вчера да ја напуштил татковината. Интересот го изразува со рафали од прашања, со кои го бара очекуваниот одговор. Посебен интерес покажа за моите книги, за кои слушнал на локалното радио, од весникот „Македонија“ што излегува во Торонто, но и од Матицата на иселениците. Посебна преокупација му е религиозната тематика чии изданија ги чита, а кога слушна дека сум автор на Библискиот речник, беше пријатно изненаден и среќен што му се укажала прилика да се сретне и да разговара со авторот на едно такво дело.

PORTRAITS OF THE HARMONIOUS BROTHERS

Vasil is the eldest of the brothers, a man of medium build, open and curious for everything that interests him. When I met him his first reaction was to hear about Velushina, Macedonia and Bitola. He reacted as though it was only yesterday that he had left his native land. He showed his interest with a shower of questions, expecting his answer. He showed special interest in my books of which he had heard over the local radio, from the "Macedonia" newspaper published in Toronto, and from the Matica na iselenicite (the emigrants' organization.) He is especially interested in my religious themes and reads my publications. Hearing that I was the author of the Biblical Dictionary he was pleasantly surprised and happy to have the occasion to meet and talk to the author of this work.

По префрлувањето од Грција во Канада, Васил прифаќал разни ангажмани, колку да може да опстане, да ја обезбеди основната егзистенција. Во еден подолг период имал и свој бизнис, со кој не може да се пофали дека бил успешен. Поради тоа и не успеал навреме да се вклучи во проектот за фабриката на браќата, па морал на крајот да им се придружи како општ работник, а не како рамноправен партнер. Сепак, со поголем напор и желба да успее, навлегол во дрводелскиот занает и иако најстар од браќата полека, но сигурно си го нашол своето место како мајстор што има свој корисен придонес за развојот на фабриката.

Марко е вториот брат кого го красат убави особини: благороден, тих, скромен и вреден. Со понизок раст од другите браќа, продорен поглед и широки мустаќи, тој е кормиралот на фабричкиот брод. Иако има место во канцелариският дел, неговиот мегдан се погоните во кои се произведуваат бараните кујнски производи за канадскиот пазар. Надгледува, помага и интервенира во разрешувањето на техничките и другите проблеми што ќе се појават во процесот на производството. Неговиот четириесетгодишен син, исто така, работи на машините. Сопругата на Марко е од Велушина, добра и вредна домаќинка и мајка, која сега како

When Vasil first arrived in Canada from Greece he accepted various engagements only to survive, to provide a basic existence. For quite a long while he had his own business, which was not so successful. Because of this he was not able to join in the factory project with his brothers on time. In the end, he had to join them as a laborer and not as an equal partner. Nevertheless, with great effort and will to succeed, he entered carpentry and even though the eldest of the brothers, slowly but steadily he found his place as a craftsman making a useful contribution to the development of the factory.

Marko is the second brother adorned with beautiful characteristics: noble, quiet, modest, and hardworking. Of somewhat smaller build than his brothers, with penetrating look and wide moustache, he is the helmsman of the factory ship. Although with his own place in the office section, his challenge is really the section that produces the much sought kitchen products for the Canadian market. He supervises, assists, and intervenes in resolution of technical and other problems that may arise in the production process. His forty-year-old son also works on the machines. Marko's wife is from Velushina, a good and hardworking housewife and mother. Now a grand-

баба своето време им го посветува на внуците, раскажувајќи им приказни од родниот крај.

Како што веќе нагласив, Марко првин заминал за Австралија, од каде го повлекле браќата во Канада, каде што со Петар навлегле во посериозен бизнис, кој денес ја доживува својата полна афирмација. Можеби токму поради тоа тие се и неразделни еден од друг (каде да ги сретнеш секогаш се заедно), како тандем кој функционира поврзано и професионално. Она што ги разликува се типично македонските манири кај Марко, кој иако живее во Торонто, се чувствува како да е во Велушина или во Битола и така се однесува во секојдневниот живот. Бил во управата на *Свети Климент Охридски*, комуницира со голем број луѓе, не пропушта приредби и разни свечености, на кои задолжително е присутен со својата сопруга. Во оваа приказна за Марко има и еден друг куриозитет: првпат дознал дека сум синот на неговите пријатели – моите родители, со кои редовно оделе во црква и имале добри пријателски односи, кои ќе му останат во добар спомен. Посебна била блискоста на нивните сопруги со мојата мајка. И Марко не го криеше својот интерес за моите книги, често прашувајќи за нивната содржина посветена, главно, на тажната судбина на Македонците во дијаспората.

mother, she devotes her time to her grandchildren telling stories of her native land.

As I already emphasized Marko had first gone to Australia from where his brothers invited him to Canada. Here with Petre they entered into a more serious business, which is now living its full affirmation. Perhaps this is the reason why they are inseparable, always together wherever you see them, like a tandem that functions together and professionally.

That which makes them different is Marko's typically Macedonian manners. Although he lives in Toronto, he feels like he is in Velushina or Bitola and he behaves that way in his everyday life. He was in the management of St. Clement of Ohrid , communicates with a large number of people, does not miss performances and various formalities, which he always attends with his wife. It is also interesting in this story about Marko to.mention that he had just found out that I was the son of his friends, my parents, with whom they used to go to church and had good friendly relations, which they will gladly remember. Their wives were especially close with my mother. Marko also did not hide his interest in my books, frequently asking about their contents devoted mainly to the sad destiny of the Macedonians in the Diaspora.

Петар е најмалиот брат кој со своите способности успеал да се издигне во светот на бизнисот и да ги почувствува неговите погодности. Иако богат, парите не го промениле неговиот карактер: останал скромен и срдечен човек, кој повеќе му се радува на семејството и на внуците, односно на човечките вредности, отколку на моќта на капиталот. Во негови раце е кормилото на фабричната фрегата, посебно на маркетингот, односно освојувањето на пазарот. Овој симпатичен, умен и разговорлив Македонец, милозлив соговорник, со питомо срце и душа, плени со својата појава. Заслуга за тоа има и неговата сопруга, која ги сака и почитува неговите човечки и деловни способности, настојувајќи секогаш да биде во топ форма, во што најмногу ѝ помага џогингот.

Меѓународната одисеја на Петар започнала кога тој избегал во Грција, од каде што, по извесно време, се префрлил во Белгија. Оваа земја, позната по својот стандард и култура, извршила големо позитивно влијание врз формирањето на неговата личност во светот на бизнисот. Престојот во Европа му дошол како приправнички стаж пред да го започне искачувањето на бизнисменскиот олимп во Канада. Се разбира, како и секој домаќин Македонец, така и Петар, во Белгија се одомил, освојувајќи го

Petre is the youngest brother. With his talents he managed to rise in the world of business and to feel its benefits. Although rich, money did not change his character. He remained a modest and sincere man, who finds more joy in his family and grandsons, in the human values, than in the power of the capital. The helm of the factory fleet is in his hands especially the marketing, or the conquering of the market. This likeable, wise, and talkative Macedonian, pleasant to talk to, with a tame heart and soul, he captivates with with his appearance. Deserving of credit for this is his wife, who likes and respects his human and business abilities, making an effort always to be in top shape, in which jogging helps her most.

Petre's international odyssey began with his escape to Greece from where he later went to Belgium. This country, renowned for its standard and culture, had a large positive influence on the formation of his personality in the world of business. His stay in Europe came to him as a kind of training period before beginning the climb up the businessman's Olympus in Canada. Of course, like every other Macedonian family man, Petre also got married in Belgium, gaining the heart of his present wife.

срцето на неговата сегашна сопруга, со што ја воспоставил неопходната ментална рамнотежа, како услов за совладување на канадските бизнис врвови.

Петар Јановски живее во стариот дел на Торонто. До него живее уште еден Македонец, од мојата Преспа. Бев гостин во неговиот дом, кој плени со својата убавина. Со својата скромност, чесност и работливост е многу почитуван меѓу Македонците во Торонто. Во бракот има два сина, од кои едниот е оженет за Гркинка, а другиот за Кинезинка. Семејството е зголемено со уште четворица внуци, кои се чести гости во куќата кај дедото и бабата Јановски. За разлика од него, неговата сопруга е многу љубопитна и располага со широк дијапазон на прашања. Добар дел од нив се за состојбите во Македонија и нејзината релација со Канада, а не помалку и за односите меѓу нашите сонародници во оваа земја.

Иако скромен во кажувањата, Петар не го криеше задоволството од подготовката на оваа книга, која ќе остане трајно сведоштво за неговото семејство, за огромниот број негови членови, а посебно за него и неговите браќа Васил и Марко, но и за нивните родители, за кои ми зборуваа со почит. Не случајно, фотографијата на неговиот татко Ѓорѓи, се наоѓа на влезот во фабриката.

Thus, he had established the necessary mental balance, as a condition for the conquest of the Canadian business summits.

Petre Janovski lives in the old part of Toronto. Another Macedonian, from my Prespa, lives next to him. I was a guest in his home, one of captivating beauty. With his modesty, sincerity, and hard work, he is very much respected among the Macedonians in Toronto. He has two sons from his marriage. One of his sons has a Greek wife, and the other a Chinese. They family has grown by four grandsons who are frequent guests in their grandparents' house. Unlike grandfather Janovski, his wife is quite curious and has a wide range of questions she is interested in. A good part of these concern the conditions in Macedonia and its relations with Canada, and the relationships between our compatriots in this country.

Although modest in his expressions, Petre did not conceal his pleasure at the preparation of this book which will remain an eternal witness of his family, of the huge number of its members, and especially of him and his brothers, Vasil and Marko, and of their parents of which they spoke to me with much respect. It is no coincidence that a photograph of his father, Gjorgji, is seen at the entrance to the factory. Also worthy of

Внимание заслужува и фотографијата на Марко и Петар со Киро Глигоров, кога бившиот претседател, по настапот во ООН, го посетил и Торонто.

attention is the photograph of Marko and Petre with Kiro Gligorov when the former President visited Toronto following his presentation at the UN Organization.

МАКЕДОНЦИТЕ ВО ТОРОНТО

Со обновувањето на Охридската архиепископија во лицето на Македонската православна црква, во Торонто во 1964 година се изгради првиот македонски храм во Канада, црквата *Св. Климент Охридски*, што претставува пресврт во македонското движење.

Св. Климент Охридски во Торонто е прва македонска православна црква во Канада и е една од најзначајните и најимпозантни цркви и културно-просветни институции на Македонците во Северна Америка и пошироко. Иницијативата за формирањето и изградбата на црковната општина се роди на илинденскиот пикник што националната организација „Обединети Македонци" го одржа во 1962 година, како израз на љубовта кон Македонија. Таа година на организирано живеење значеше желба, единство и љубов кон родната земја на македонските доселеници во Торонто и околината.

На големиот собир, што на 7 август 1962 година се одржа во хотелот „Кинг Едвард", се донесе

THE MACEDONIANS IN TORONTO

In 1964, with the restoration of the Ohrid Archiepiscopate within the Macedonian Orthodox Church, the first Macedonian church in Canada was built in Toronto. This church, the church of St. Clement of Ohrid represents a turn in the Macedonian movement.

St. Clement of Ohrid in Toronto is the first Macedonian Orthodox Church in Canada and is one of the most significant and impressive churches and cultural-educational institutions of the Macedonians in North America and the wider region. The initiative to found and build a church society arose at the Ilinden picnic which the national organization "United Macedonians" held in 1962 as an expression of their love towards Macedonia. This year of organized living meant desire, unity, and love of the native land of the Macedonian migrants in Toronto and its surroundings.

The decision to build the St. Clement of Ohrid church was reached on 7th August, 1962 at the great assembly held at the "King Edward"

одлука за изградба на црквата *Св. Климент Охридски*. На свеченоста, покрај неколкуте стотици македонски иселеници, присуствуваа и тогашниот злетовско-струмички епископ, митрополитот Наум и протаставрофорот Кирил Стојановски, парохиски свештеник. Тие беа првите македонски црковно-национални мисионери во најголемата македонска колонија, кои на 12 август истата година извршија за прв пат богослужба на македонски јазик и прво крштевање. Тоа беше настан што остана во сеќавањето и е запишан со златни букви во историјата на оваа црковна општина.

Голем придонес во организирањето на животот во црквата, покрај многумината истакнати иселеници се и браќата Васил, Петре и Марко Јановски, кои се членови на црквата и големи донатори.

Оваа значајна црковна општина денес е сопственик на храмот во кој се сместени бројни македонски икони, има три сали и кујна за над две илјади посетители (чија зграда претставува убав примерок на канадската архитектура), библиотека, помошни простории и огромен паркинг. Покрај духовното живеење, *Св. Климент Охридски* е седиште на културно-просветното, националното и спортското живеење на поголемиот број Македонци. Во составот на општината работи

hotel. In addition to the several hundred Macedonian migrants, this formality was also attended by the episcope of Zletovo and Strumica at the time, metropolitan Naum, and the protastavrofor Kiril Stojanovski, a parish priest. They were the first Macedonian church and national missionaries in the biggest Macedonian colony. On the 12th August of the same year they conducted the first service in Macedonian and the first christening. It was a long remembered event and one that is noted in gold letters in the history of this church council.

In addition to the numerous distinguished emigrants, the brothers Vasil, Petre and Marko Janovski, have made a great contribution to the organization of the church life as members of the church and large donators.

This significant church council now owns the church, a fine sample of Canadian architecture, which holds numerous Macedonian icons, has three halls and a kitchen that serves more than two thousand visitors, a library, additional rooms, and a huge parking lot. In addition to the spiritual living, St. Clement of Ohrid is the centre of the cultural, educational, national, and sports living of the majority of Macedonians. The renowned folk group "Makedonka" is part of the church society and has several hundred

познататa фолклорна група „Македонка", во која членуваат неколку стотици вљубеници на македонскиот фолклор. Таа повеќе од четириесет години ги одушевува љубителите на орото и песната, достојно презентирајќи го македонскиот фолклор во Канада. Групата учествува на голем број етнички и на други манифестации во Канада, гостувала на многу фолклорни фестивали низ светот и во Македонија, а неколкупати ја претставувала Канада на меѓународни фестивали.

Кога човек пристигнува во Торонто, главниот, најголемиот и најубавиот град во провинцијата Онтарио, се чувствува како да е во светот во кој се измешала американската и европската култура, старото и новото. Торонто е општосветски град во кој живеат околу три милиони граѓани на светот. Тој е сместен на северо-западниот брег на езерото Онтарио, едно од трите најголеми езера во Северна Америка и во светот, кое заедно со езерото Хјурон и Ири преку речниот тек на Лоренцовата река поврзува голем број американски и канадски метрополи кон Атлантскиот Океан. Меѓу езерата Ири и Онтарио се наоѓаат Нијагарните Водопади, најголемите и најпознатите во светот, а кои се само стотина километри оддалечени од Торонто.

Торонто е важна светска метропола со огромни перспективи, формиран во 1793 година

lovers of Macedonian folklore. For more than forty years it has impressed fans of song and dance and represented Macedonian folklore with much dignity in Canada. The group has participated in numerous ethnic and other manifestations in Canada and been guest at many folklore festivals throughout the world and Macedonia. A few times it represented Canada at international festivals.

At one's arrival in Toronto, the Capital, the biggest, and the most beautiful city in the province of Ontario, they feel as if they have entered a world where the American and European cultures, the old and the new, have come together. Toronto is a worldly city of about three million residents. It is situated on the northwestern coast of Lake Ontario. This lake together with Lake Huron and Lake Erie, through the St. Lawrence River, connects a large number of American and Canadian metropolis with the Atlantic Ocean. Niagara Waterfalls, the biggest and best known in the world, are situated between Lake Erie and Lake Ontario and only about a hundred kilometers away from Toronto.

Toronto is a significant world metropolis with huge prospects, founded in 1793 under the name of York, and got its present name in 1839. It spans from Oakville to

под името Јорк, а во 1839 година го добил сегашното име. Се простира од Оквил до Ошава на растојание од околу сто километри. Тоа е бисерот на Онтарио во кој се сместени, меѓу другото, голем број образовни центри, највисоката кула во светот, позната како Си Ен Тауер, Забавниот парк „Онтарио Плеис", „Харбоур Фронт", каде што се одржуваат голем број музички, театарски и други претстави, Спортскиот и културен центар „Скај Дом", Научниот центар „Онтарио" и голем број знаменитости познати ширум светот.

Во оваа канадска метропола и главен град на Онтарио живеат повеќе од сто нации, меѓу кои и Македонци. Често се вели дека Торонто е третиот македонски град по големина, во кој свиле гнездо над 120.000 Македонци. Нив ги има од сите делови на Македонија, од сите градови и села, меѓутоа се чини дека најголем е бројот на Македонците од егејскиот дел на Македонија. Се претпоставува дека баничани, желевци, буфчанци, ошчимци, преспанци и битолчани се најбројни во Торонто и околните места. Тешко се определува нивниот број, бидејќи тие доаѓаат со разни патни исправи и во зависност од тоа нивните презимиња се приспособуваат според земјата од каде доаѓаат. Се разбира дека некои од Македонците припаѓаат на различни политички,

Oshawa over a distance of about a hundred kilometers. It is the pearl of Ontario accommodating among other things: a large number of educational centers; the tallest tower in the world known as CN Tower; the "Ontario Place" Entertainment Park; "Harbor Front," where numerous musical, theatrical, and other performances are held; the sports and cultural centre "Sky Dome"; the "Ontario" Science Centre, and a large number of monuments renowned throughout the world.

More than a hundred different nationalities, including Macedonians, live in this Canadian metropolis and capital city of Ontario. Toronto is frequently referred to as the third biggest Macedonian city in which more than 120,000 Macedonians have made their home. There are Macedonians from every part of Macedonia, from every city and village. However, it seems that the majority of them come from the Aegean part of Macedonia. It is believed that banichani, zelevci, bufchanci, oshchimci, prepanci, and bitolchani (people referred to as such after the name of the place they come from, e.g. New Yorkers) count the most in Toronto and the surrounding areas. It is difficult to determine their number since they arrive with various travel documents and depending on this their names are adapted according to the country they come from.

национални и други организации. Некои од нив пропагандата од соседните земји ги вознемирила и ги натерала да си го заборават својот род, вера и нација.

Браќата Јановски се донатори на печатени книги на членовите на Друштвото како и на списанието „Литературна мисла", во кое се презентирани литературните достигнувања.

Семејството Јановски е учесник на голем број манифестации, меѓу кои и на Интернационалниот карван на нациите во Торонто, на Црковно-националните манифестации, како и на бројни активности во македонската колонија.

Исто така, семејството Јановски се едни од големите покровители на црквите, како и на друштвата и секциите што се во нивен состав. Не еднаш нивната материјална помош била од голема важност за продолжување на целокупната дејност на црквите, информативните гласила и другите асоцијации на Македонците во Канада.

Of course, some of the Macedonians belong to various political, national, and other organizations. Propaganda of the neighboring countries disturbed them forcing them to forget their own kin, faith, and nation.

The Janovski brothers are donators of printed books of the members and the Association which began publishing the "Literaturna misla" (Literary Thought) journal which presents their literary achievements.

The family Janovski participates in a large number of manifestations, including the international caravan of nations in Toronto; church and national manifestations; and numerous activities of the Macedonian colony.

In addition, the Janovski family is one of the greater patrons of the St. Clement of Ohrid Church and the societies and clubs within them. On many occasions their help was of great importance for continuing the general activities of the churches, media and other associations of the Macedonians in Canada.

МЛАДИТЕ ГЕНЕРАЦИИ

THE YOUNG GENERATIONS

Софи и Георѓи
Sophie and George

Софија со внукаѿа Софи
Sofia and her niece, Sophie

Кристина на прослава
Christine at a celebration

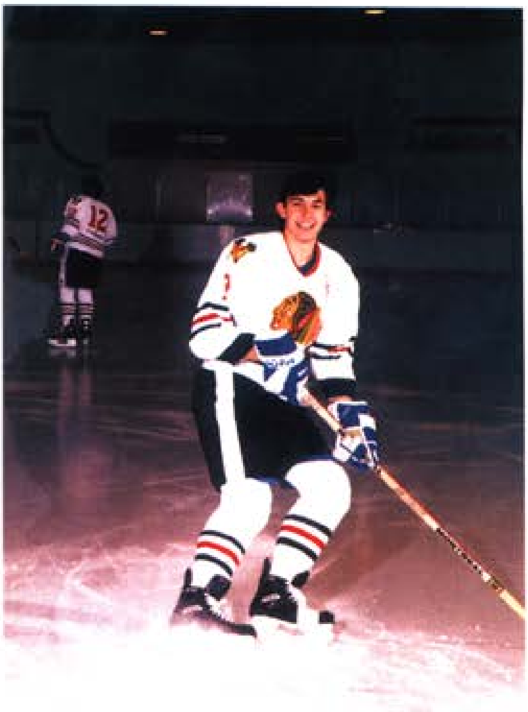

Цани како хокеар
John as a hockey player

Децата на Ник и Евелин
The children of Nick and Evelin

Дел од семејството Јановски
A part of Janovski family

Софи и Кристина
Sophie and Christina

Фани и Џорџ
Phany and George

Кристина Јановски
Christina Janovski

Џорџ на Перо како хокеар
George as a hockey player

Марк Јановски како хокеар
Mark Janovski as a hockey player

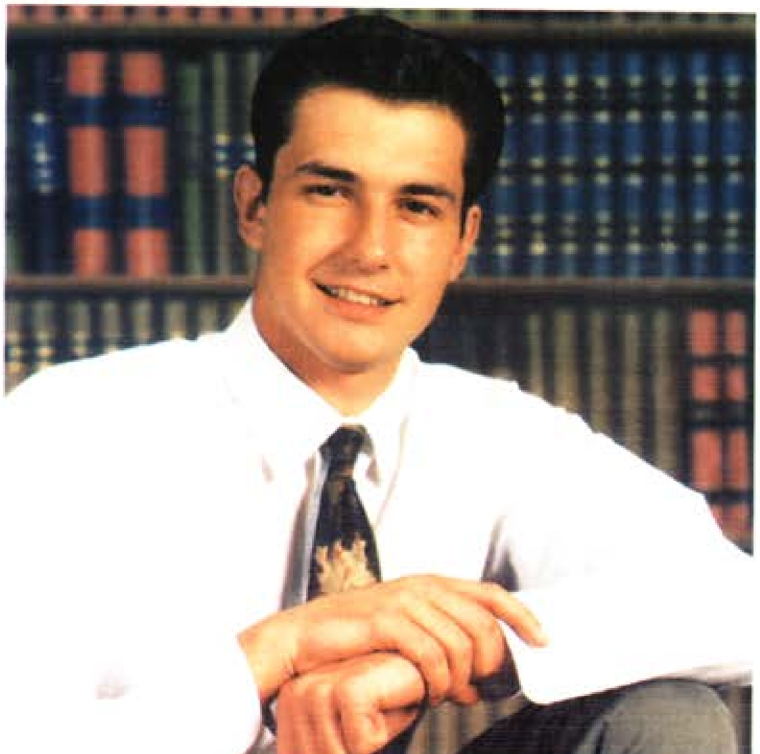

Џон Јановски
John Janovski

Брат на Софка Живко со фамилијата
Sophie's brother, Zivko and his family

Даница, Трендо и Љубица од Австралија
Danica, Trendo, and Ljubica from Australia

Даница со татко & Ставре во Австралија
Danica and her father, Stavre in Australia

Роднини на Софија во Сиракуза
Sofia's relatives in Syracuse

Тодор Гушевски, таткo и на Софка
Todor Gusevski, Sofka's father

ПОТОМЦИТЕ НА БРАЌАТА ЈАНОВСКИ
DESCENDANTS OF THE JANOVSKI BROTHERS

Несомнено е дека браќата Јановски постигнале завидни резултати во своите дејности во новата средина во Канада. И покрај нивната скромност, сепак треба да се каже дека тие се познати, признати и почитувани членови на македонската заедница во Торонто. Затоа монографијата „Јановски" ќе биде огледало на минатото и сегашноста на ова семејство. Таа ќе биде трајен документ за нивното семејство, за родното место Велушина, за Битола, за Македонија, за иселеништвото во Канада и пошироко, со порака: да не се заборават корените во Македонија и да се прикажат плодовите во новата средина. Исто така, таа ќе претставува мотив и поттик на другите доблесни трудбеници во иселеништвото да направат дела за нивните родни места, за семејствата и за идните генерации кои ќе претставуваат прилог кон македонската вистина.

Семејството Јановски е со голема и светла иднина. Таа се наоѓа во младите генерации, во синовите, внуците, во младоста и прогресот. Затоа овој скромен текст е посветен токму на поколенијата на Ѓорѓи и Фана Јановски,

Doubtless the Janovski brothers have achieved tremendous results in their activities in the new environment in Canada. Despite their modesty, we need mention that they are well known, acknowledged, and much respected members of the Macedonian community in Toronto. Thus, the "Janovski" monograph will be a mirror to the past and present of this family. It will be a permanent document about their family, about their native village of Velusina, about Bitola, Macedonia, and about the emigrants in Canada and beyond, all with one message: never to forget one's roots in Macedonia, and to show the fruits of the new environment. At the same time it will motivate and encourage other virtuous workers in the Diaspora to write books about their birthplaces, about their families, and the future generations which will contribute to the Macedonian truth.

The Janovski family has a great and bright future ahead of them. It is in their young generations, the sons, the grandchildren, youth, and progress. Therefore, this modest text is devoted precisely to the descendents of Gorgi and Fana Janov-

односно на синовите Васил, Марко и Петре и нивните потомства.

1. Семејството на Васил и Донка денес го сочинуваат синот Стефан, роден на 5 септември 1948 година во Велушина, кој по завршувањето на колеџот, работи како бизнисмен во Торонто. Оженет е со Гордана (Најдовска) родена на 7 април 1951 во с. Црноец, Битолско, со завршена гимназија. Во среќниот брак имаат три деца: Џани, роден на 25 август 1974 година во Торонто, факултетски образован и успешен бизнисмен е оженет со Вики. Потоа имаат две ќерки: Сузана, родена на 31 октомври 1976 година во Торонто, со завршена гимназија, денес работи како секретарка, мажена е за Зоран, а втората ќерка Џенифер е родена на 8 август 1986 година во Торонто, сега е сè уште ученичка.

Второто дете на Васил и Донка е ќерката Ленка, родена во Велушина на 13 декември 1952 година. Во Торонто завршила гимназија и работи во банка. Во брак е со Коста Спиров, роден на 2 април 1941 година во Бугарија, универзитетски образован, работи како хемиски инженер.

Третото дете на Васил и Донка е ќерката Фана, родена на 11 февруари 1963 година во Торонто, каде завршила колеџ и работи како секретарка. Нејзин сопруг е Силвано Антони Молент,

ski, i.e. to their sons, Vasil, Marko, and Petre, and their descendants.

1. Vasil and Donka's family now consists of their son, Stefan, born on 5 September, 1948 in Velusina. Having graduated from college, he is now a businessman in Toronto. He is married to Gordana (Najdovska) born on 7 April 1951**?** in the village of Crnoec, near Bitola. She is a high school graduate. In their happy marriage they have three children. Johnny, born on 25 August 1974, in Toronto, is a college graduate and a successful businessman. He is married to Vicky. Then they have two daughters: their elder daughter, Susanna, was born on 31 October 1976 in Toronto. She is a high school graduate and is presently employed as a secretary and is married to Zoran. The younger daughter, Jennifer, born on 8 August 1986, in Toronto, is a student.

Vasil and Donka's second child is their daughter Lenka, born in Velusina on 13 December 1952. She graduated from high school in Toronto and is now employed in a bank. She is married to Kosta Spirov, born on 2 April 1941 in Bulgaria. A college graduate, he is presently employed as a chemical engineer.

Fana is Vasil and Donka's third child. She was born on 11 February 1963, in Toronto, where she graduated from college and is now employed as a secretary. She is

Италијанец, роден на 2 мај 1960 година во Торонто, каде што завршил колеџ. Во бракот имаат два сина и ќерка: Мајкл Сегио Молент, роден на 27 ноември 1992 година во Торонто, Роберт Молент, роден на 3 ноември 1996 година и ќерката Стефани Молент, родена на 27 јануари 1998 година во Торонто.

2. Семејството на Марко и Даница го сочинуваат синовите Димко и Миле. Првиот, роден на 26 април 1956 година во Велушина, во Торонто завршил колеџ и работи како менаџер во фабриката на Јановци. Оженет е со Лела, родена на 18 јануари 1958 година во Крани, Преспа. Во Торонто завршила колеџ, но сега е домаќинка. Во бракот имаат две деца: Дијана, родена на 27 јули 1986 година, студент и синот Марко, роден на 20 мај 1989 год. во Торонто, ученик, кој го носи името на својот дедо.

Вториот син на Марко и Даница – Миле, е роден на 18 декември 1958 година во Велушина. Завршил колеџ во Торонто и работи како менаџер во фирма. Оженет е со Сузана, родена на 20 мај 1962 година во Торонто, завршила колеџ и е домаќинка. Во бракот имаат две девојчиња: Маргарета, родена на 12 октомври 1983 година во Торонто, завршила колеџ и сега студира и Кристина, родена на 18 јануари 1986 година во Торонто, сега студент.

married to Silvano Anthony Molent, an Italian, born on 2 May 1960 in Toronto, where he also graduated from college. They have two sons and a daughter: Michael Sergio Molent, born on 27 November 1992, in Toronto; Robert Molent, born on 3 November 1996; and their daughter Stephanie Molent, born on 27 January 1998, in Toronto.

2. Marko and Danica's family consists of their two sons, Dimko and Mile. Their elder son, born on 26 April 1956 in Velusina, graduated from college in Toronto and is presently manager at the Janovski's factory. He is married to Leila, born on 18 January 1958 in Krani, near Prespa. In Toronto she graduated from college, but is presently a housewife. They have two children: Diana, born on 27 July 1986, a student; and their son, Marko, a high school student born in Toronto, on May 20, 1989 and named after his grandfather.

Marko and Danica's younger son, Mile, was born on 18 December 1958 in Velusina. He graduated from college in Toronto and is employed as a manager in a firm. He is married to Susanna, born on 20 May 1962 in Toronto. She graduated from college in Toronto, but is presently a housewife. They have two children. Margaret, born on 12 October 1983 in Toronto, graduated from high school and is presently studying. Christina was born on 18 January

3. Најмалиот син на Ѓорѓи и Фана – Петре, е роден на 10 јули 1932 година во Велушина, а неговата сопруга Софија на 10 септември 1939 година, исто така, во Велушина. Завршила средно училиште. Во бракот имаат два сина: Георги (Џорџ) и Никола (Ник).

Џорџ Јановски е роден на 16 април 1964 година во Торонто. По професија е електроинженер, магистрирал инженерство во 1991 година на Универзитетот во Торонто и денес е генерален менаџер во фабриката „Јановски". Како тинејџер бил добар фудбалер, а како студент и добитник на голем број признанија и дипломи. Се оженил со Кети Крупис (на 29 септември 1990 година) родена на 6 февруари 1964 година во Торонто, каде што завршила високо образование. Таа работи како банкар и во струката е носител на бројни признанија и награди.

Џорџ и Кети имаат две ќерки: Софија и Кристина. Првата, родена на 17 јуни 1993 година во Торонто, ученичка, носител на жолт појас во „Тај кван ду", љубител на кучиња и коњи. Кристина е родена на први декември 1999 година во Торонто. Како дете брзо напредува во семејството, а и во средината во која расте.

Ник Јановски е роден на 24 декември 1965 година во 1986 in Toronto, and is presently a high school student.

3. Gorgi and Fana's son, Petre, was born on 10 July 1932 in Velusina. His wife, Sofia, was also born there on 10 September 1939. She graduated from high school. They have two sons, Gorgi (George) and Nikola (Nick).

George Janovski was born on 16 April 1964 in Toronto. An electrical engineer by profession, in 1991 he got an MA in engineering from the University of Toronto, and is presently General Manager of the "Janovski" factory. As a teenager he was a good football player, and as a student he was awarded numerous credits and diplomas. On 29 September 1990 he married Cathy Krupis, born on 6 February 1964 in Toronto, where she also completed her tertiary education. She is a bank employee and has received numerous awards and credits in her profession.

George and Cathy have two daughters, Sofia and Christina. The elder, born on 17 June 1993 in Toronto, is a student. She has a yellow belt in "Thai Kwan Do" and she loves dogs and horses. Christina was born on 1 December 1999 in Toronto. As a child she is making fast progress in the family and in the environment she is growing up in.

Торонто. Дипломирал на Универзитетот во Торонто во 1988 година, а во 1990 година магистрирал на Универзитетот во Јорк, на тема од областа на бизнисот. Работи како аналитичар за недвижен имот. Оженет е со Елеин (Схук-Ман) родена на 28 февруари 1965 година во Хонгконг. Дипломирала на Универзитетот во Торонто и работи како медицинска сестра. Во бракот имаат два сина: Томас и Метју, првиот роден на 25 септември 1996 година, а вториот на 24 октомври 1999 година, во Торонто.

Nick Janovski was born on 24 December 1965 in Toronto. He graduated from the University of Toronto in 1988, and in 1990 he got an MA in business from the University of York. He is employed as a real estate analyst. He is married to Elaine (Shuk-Man) born on 28 February 1965 in Hong Kong. She graduated from the University of Toronto, and is employed as a nurse. They have two sons: Thomas, the elder, was born on 25 September 1996; and Mathew, the younger, was born on 24 October 1999 in Toronto

ШТО РЕКЛЕ ДРУГИТЕ ЗА СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

Семејството Јановски е многу почитувано меѓу Македонците во Торонто и пошироко. Со својата честитост, благородност, хуманост и други позитивни особености се пример во македонската заедница. За нив мнозина се изразиле со одбрани зборови. Затоа, во наредните страници поместуваме одреден број препораки и писма кои зборуваат за величието на семејството Јановски.

WHAT THE OTHERS HAVE SAID ABOUT THE JANOVSKI FAMILY

The Janovski family is highly respected among the Macedonians in and out of Toronto. Known by their honesty, nobleness, humanity and many other positive characteristics they serve as an example in the Macedonian community. A number of people have expressed their respect for the members of this family. Therefore, in the following pages a few recommendations and letters, all of them in regard to the greatness of the Janovski family, are given.

PETRE, MARKO, JIMMY AND GEORGE

Janovski Counter Tops is truly a Canadian Macedonian institution Petre, Marko, Jimmy and George Janovski have created an empire, yet haven't forgotten their Macedonian heritage. The Janovski brothers are pillars in Toronto's Macedonian community. I can remember several times when our show encountered serious difficulties financially. I appealed to Petre and without hesitation his response was, "No problem! Anything to help the Macedonian TV program". Whenever we've organized a dance the Janovski brothers and their wives are always in attendance. They are proud Macedonians born in the village of Velusina in Macedonia. What strikes me most is their sincerity and their values which they have passed on to their children, who will carry the Janovski torch as we continue in the new millennium. The Janovski brothers are synonymous with Macedonian pride and are only one of a handful of Macedonian owned businesses that have not hid their identity. As one enters their factory on Spy Court in Markham, Ontario, (a suburb of Toronto), one can't help but notice the family name JANOVSKI proudly displayed on the side of the building. The Janovski family exemplifies Canadian multiculturalism; helping make Canada a better place to live in, while adding their Macedonian pride to the ethnocultural mix of this great country. Not only have the Janovski's been contributors to all facets of our community over the years, but their firm, Janovski Counter Tops is a leader in the quality manufacturing of custom built coner tops. And we are proud to have had the fortune to know Petre, Marko, Jimmy and George. One can't help but learn from one of the Macedonian community's true success stories!

Bill Yancoff
Producer Macedonian Heritage TV, CFMT-TV, Toronto

FOR MY RESPECTED FRIENDS MARCO AND PETER

I first met Marco and Peter in 1975 when I was selling industrial real estate. Marco was looking for space where he could start manufacturing laminate counter tops. After showing them several units they leased a 2500 square foot unit on Don Park Road in Markham. It was there that I learned all about the manufacturing of counter tops. They would let me help with simple things at first then entrust me with more difficult things as time passed. It was not long before they needed more space as their business grew. They were able to lease the adjoining unit and after knocking a large opening in the wall were able to increase their production.

Marco and Peter seemed imprevious to time. They worked long hours each day including Saturdays. Saturday afternoons however were set aside to take Tina and Sophie shopping. Hard work paid off and they moved to Denison St., Markham into 10,00 square feet of space. It was not the perfect space. Backing a forty foot transport truck loaded with 12 foot lengths of core board was a real challenge for the driver and those who had to unload it. If I was around I would give them a hand. I was asked one day if I would like to install a finished counter top for them and I was soon on another career. By now Marco's son Jim was helping in the buisiness.

All this time they had a dream of one day owning their own property and building. After a lot of looking they bought the property at 25 Spy Court, Markham and in 1986 moved into their present location. Each year a small space of ground on the east side of the building is turned into a wonderful vegetable garden and they share generously with others the peppers, tomatoes, cucumbers and other produce. I guess it reminds them of their earlier years in Yugoslavia. Thanks to them I was introduced to Macedonian food. Rosalyn and I were privileged to attend the special evening celebrated at their Church by the towns people from their village.

It has been a real honour to know them both, their charming and hard working wives and great children, their spouses and grandkids. I hope they will retire some day and take time to do the things they dream of doing.

Rose and Barry Cooner

Commercial & Professional Bookkeeping Services

24 ROBINTIDE COURT, SCARBOROUGH, ONTARIO M1T 1V1

494-3847
239-9683

2002-05-10

FROM: KUNDA SHETHNA

RE: JANOVSKI COUNTER TOPS LTD.

I CAME TO KNOW JANOVSKI BROTHERS PETER AND MARKO, AND THEIR SONS JIM AND GEORGE, SOME FIFTEEN YEARS AGO, WHEN I STARTED KEEPING THEIR BOOKS OF ACCOUNTS. I GO TO THEIR OFFICE ONCE A WEEK. EVERY TIME I GO THERE THEY TREAT ME AS ONE OF THEM. THEY ALWAYS GREET ME WITH GENUINE WARMTH. THEY ARE REALLY ONE OF A KIND. THEY ARE VERY HONEST TO THEIR CUSTOMERS AND ARE VERY KIND AND HELPFUL TO ALL. I LEARNED FAMILY VALUES AND EUROPEAN CULTURE FROM THEM. I WISH THEM SUCCESS IN ACHIEVING ALL THEIR GOALS.

K Shethna

Macedonian Orthodox Cathedral "St. Clement of Ohrid"

МАКЕДОНСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА "СВ.КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Епархиски соборен храм

76 Overlea Blvd., Toronto ONT M4H 1C 5 PHONE: (416) 421-7451 FAX: (416) 421-0721-0721

Very Rev. Jovan Boseovski (905) 472-2296

Very Rev, Ilija Donev (905) 502-0495

МАРКО И ПЕТРЕ ЈАНОВСКИ

За македонските иселеници во Торонто, Канада, е пишувано повеќе пати и од повеќе стручни и новинаески аспекти, бидеќи македонските иселувања на нашите луге датира од многу поодамна и е од најразлични причини: економцки, политички и потрага за парче леб и подобра иднина на своите семејства.

Една е вистината : да си Македонец е света и одговорна работа за секој чесен човек, безразлика каде тој се родил или се определил да живее. На овие канадски простори Македонците се потврдени како лојални, трудољубиви и големи работници, за кое можам да го потврдам и јас како долгогодишен парохиски свештеник на Македонската правоалавна црква ,,Свети Климент Охридски,, во Торонто, тоа го имаат искажано со најпофални зборови, на повеќе свечаности нјвисоки личвости од политичкиот живот на Канада.

Едни такви наши македонци и доблесни видни сонародници во Торонто, се секако браќата Марко и Петре Јановски, сопственици на коппанијата ,,Јановски Каунтер тап,,тие служат за пример во нашата Македонска средина имено како големи домаќини тие помагаат се што е Македонско во Торонто, и се редовни членови на Катедралната Македонска православна црква ,,Свети Климент Охридски,, во Торонто, ги помагаат македонските Радио и Телевизиски часови, весниците кои се печатат на овие простори, како и се учесници на голем број хуманитарни акции.

Ја користиме приликата да му балагодариме за се што направиле досега и во иднина посакувќи му добро здравје и долг живот на нив и на целата нивна почитувана фамилија, да послужат како пример за нашите нови идни македонски фамилии на сите простори во диаспората.

Протаставрофор Јован Босеовски

VOICE OF MACEDONIA RADIO PROGRAM

2145 Daforth Avenue
Toronto, Ontario
M4C-1K4
(416) 691-7184 tel
(416) 691-8864 tel
(416) 691-8902 tel
(416) 691-3439 fax

За семејството Јановски,

Книгата за фамилијата Јановски е потполно оправдана, зашто од селото Велушина како древна македонска населба изникнала и дала плод оваа благородна фамилија.

Познати уште од Битола на нашата фамилија, а овде уште повеќе, да се зборува за фамилијата на Васил, Марко и Петре Јановски, а особено за овие чесни браќа бизнисмени треба многу денонокија.

Ако се спомне името Македонија, веднаш мислите ќе одлетаат кај големите патриоти Марко и Петре, зашто тука се отвора и клучот на хуманоста.

И не случајно велиме: „Се бара ли помош, тука меѓу првите не се појавуваат само Марко и Петре со нивната фирма, туку веднаш доаѓаат и нивните сопруги Даница и Софка за да не изостанат од нивните домаќини".

Срцето, душата и мислата е во оваа позната угледна велушка фамилија од која блика радост и топлина за сѐ што е македонско вклучувајќи ја и мојата радиопрограма „Глас од Македонија".

Нека родот Јановски, македонски биде вечен.

Драгица и Никола Белчевски
Торонто

СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

Семејството Јановски го знам скоро од првите денови од моето доаѓање во Канада. Во тоа време, како и денес, ја помагав македонската телевизиска програма „Македонски корени", која меѓу другите Македонци редовно ја гледаа Петре и Марко Јановски.

Еден ден, со големо задоволство дознав дека браќата Петре и Марко решиле да ја помогнат оваа ТВ програма со понуда – нивна реклама да се прикажува три месеци на малите екрани. Договорот од три месеци се продолжи неколку пати, а Јановски станаа едни од најсигурните спонзори на телевизиската програма. Како на некој начин да сакаа да им покажат и на останатите Македонци како треба да се подржува македонството во оваа земја.

Браќата Јановски не ја помагаа само оваа ТВ програма. Нивното име е познато на сите уредници на радио и ТВ програми, како и на списанијата што излегуваат во македонската комуна. Тие го помогнаа организирањето на Првиот македонски деловен саем во Торонто. Браќата Јановски се луѓе со бескрајна добрина и интегритет.

Нашите првични средбите и взаемно почитување придонесе да се развие едно мошне топло пријателство меѓу моето семејство и она на браќата Јановски. Го имав задоволството да го запознам и нивниот многу ценет татко. Тоа беше еден ден кога направив видео запис на неговиот роденден што многу свечено и достоинствено го прославија браќата Јановски. Тој миг се претвори во една семејна средба која вечно ќе се памети. Миг кога сите Јановски беа заедно како еден, а јас ја имав таа ретка привилегија како единствена личност што не беше од нивното семејство да ја споделиам среќата со нив. Таа вечер ќе остане вечно во моите сеќавања.

А се сеќавам мошне добро и на една друга фамилијарна веселба, кога ја снимав свадбата на Петровиот син. Повторно Јановски беа заедно и повторно Петре и Марко зборуваа за – Македонија и македонството, неуморно и со оптимизам, како впрочем и секогаш.

Затоа и нека не зачудува што Јановски се едно од ретките семејства во Торонто за кое скоро секој Македонец знае. Семејство кое ужива голема почит како Македонци и голем респект како сопственици на нивниот бизнис. Лично за мене, Јановски се семејство кое во новиот свет го персонифицира македонскиот дух со сета негова блескавост.

Од нивниот вечен пријател,
Зоран Карапанчев

РОДОСЛОВИЕТО НА ЈАНОВЦИ

THE JANOVSKI FAMILY TREE

ПОТОМЦИТЕ НА СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

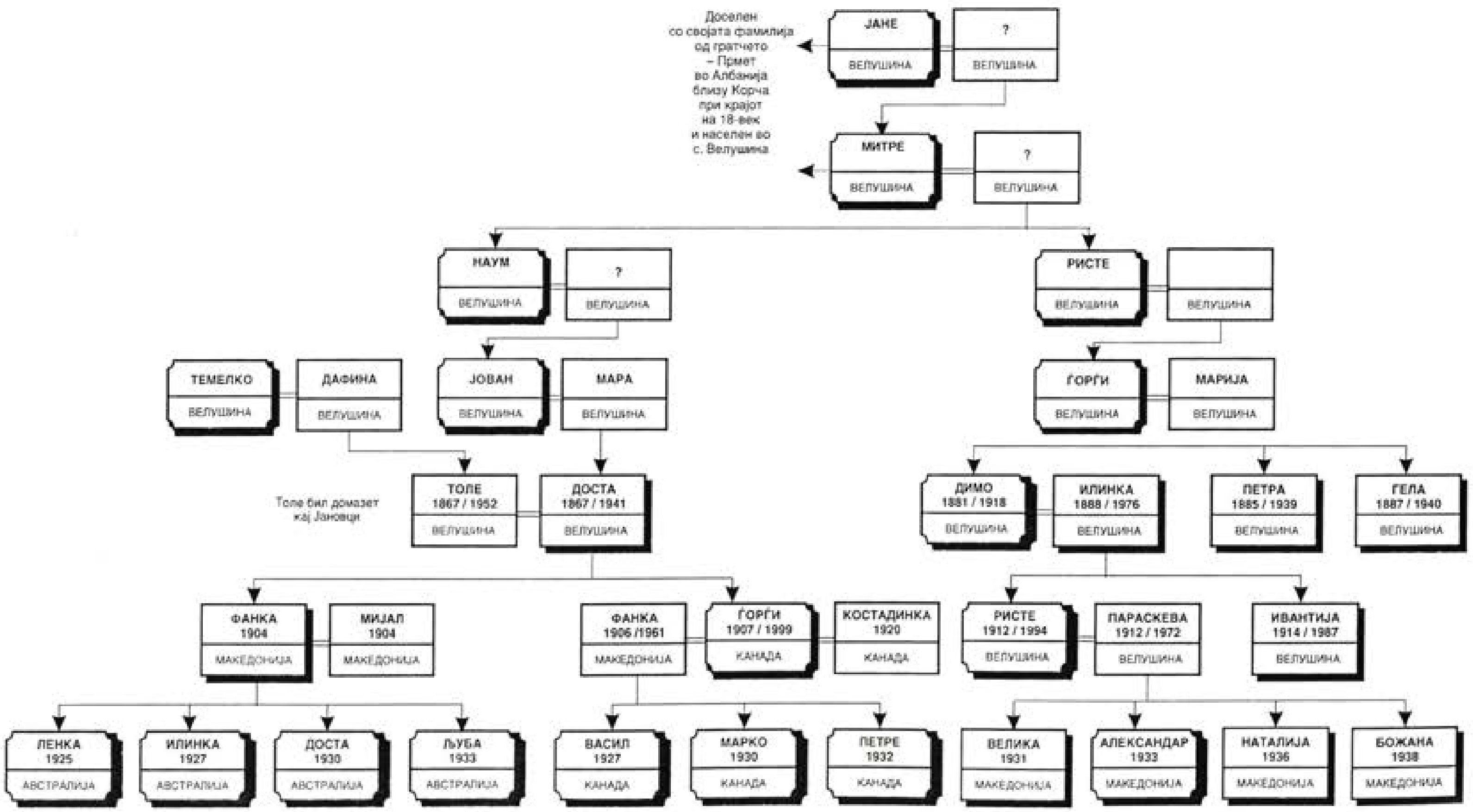

THE FAMILY TREE OF JANOVSKI

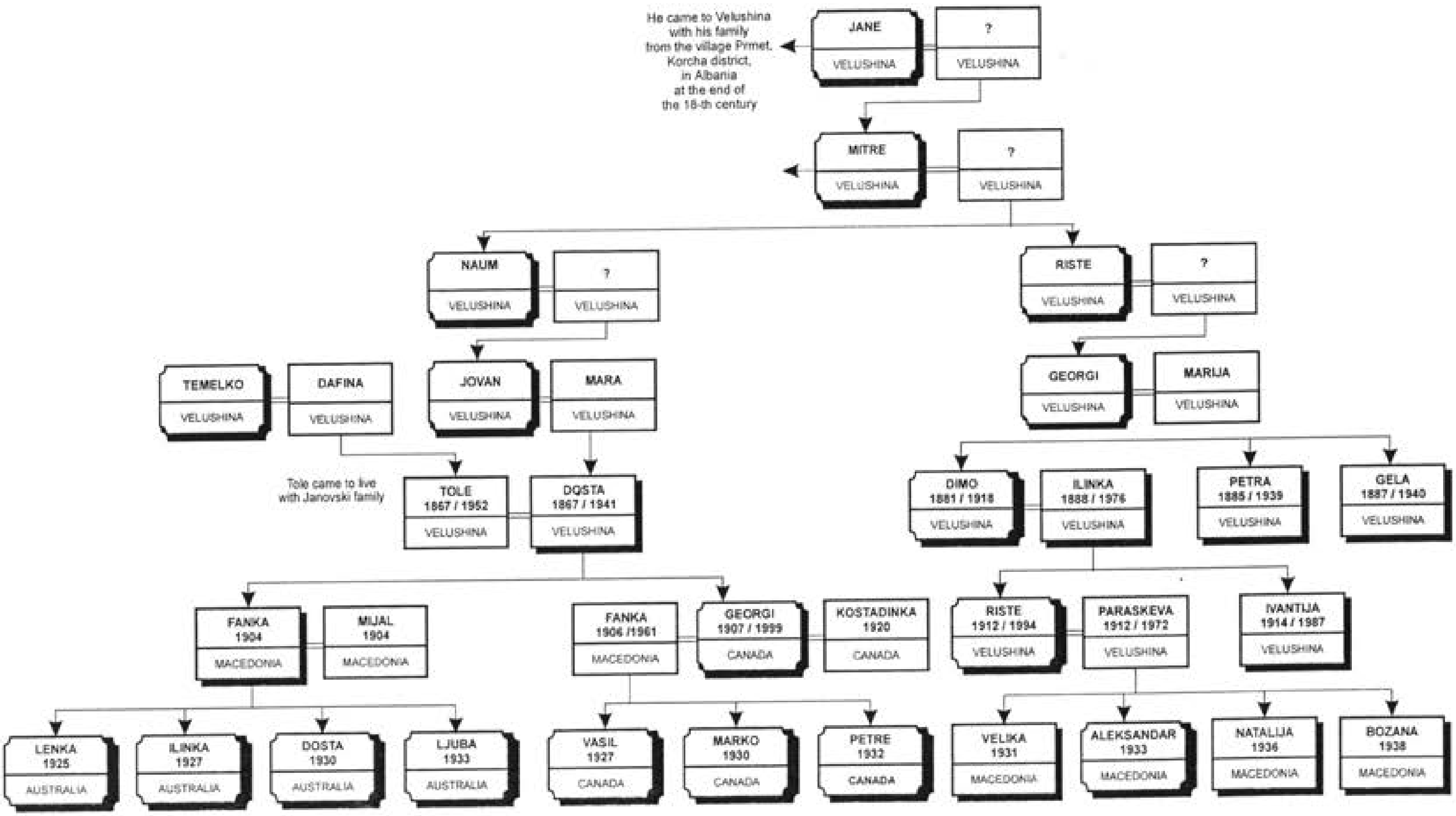

РОДОСЛОВОТ НА ФАНКА ЈАНОВСКА (РАЗМОВСКА)

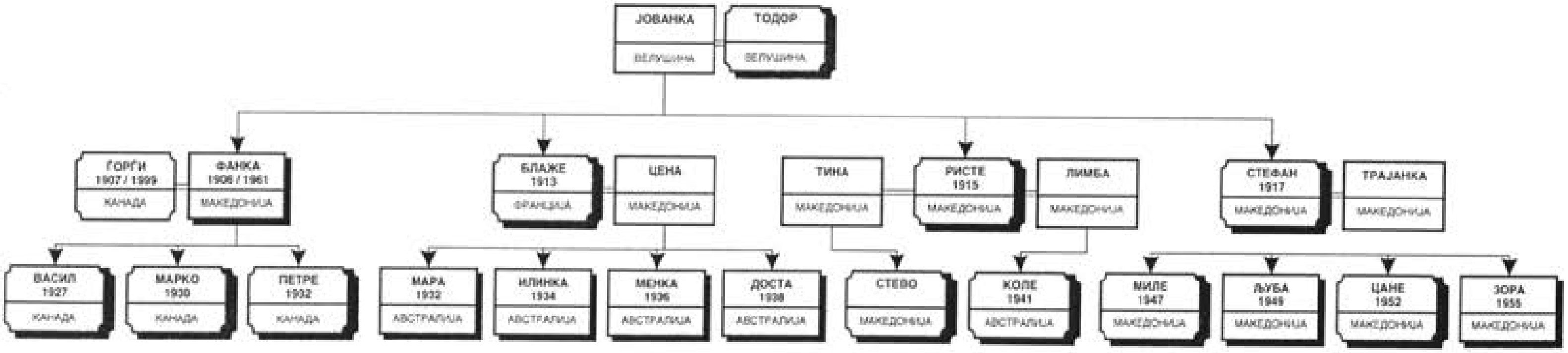

THE FAMILY TREE OF FANKA JANOVSKA (RAZMOVSKA)

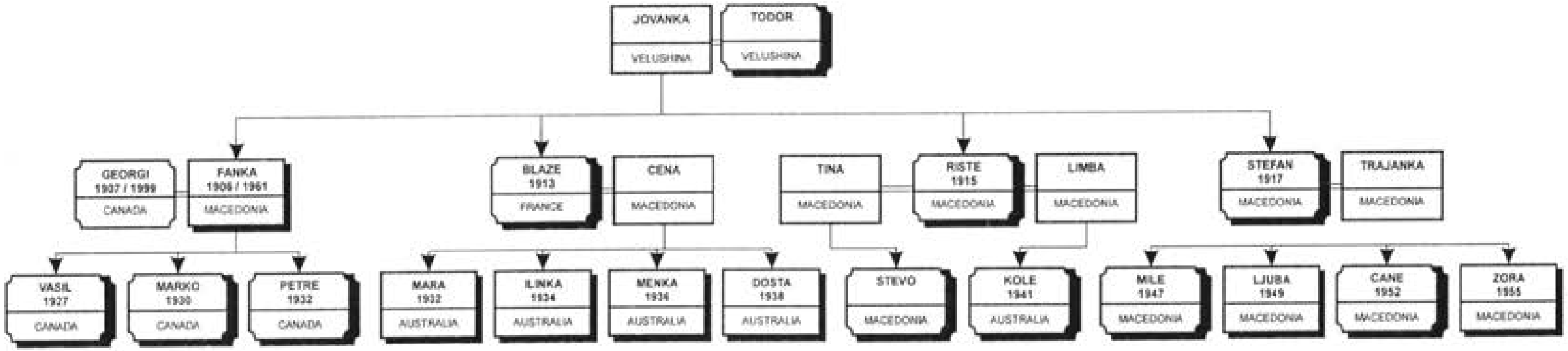

ПОТОМЦИТЕ НА
РИСТЕ И ПАРАСКЕВА ЈАНОВСКИ

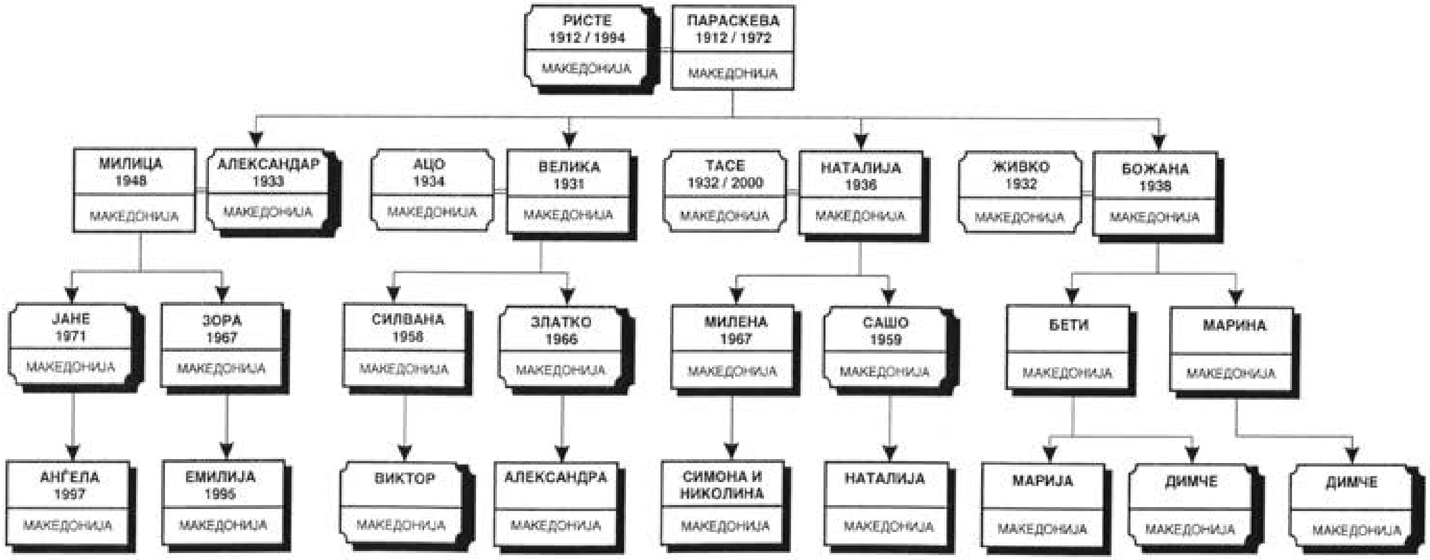

THE FAMILY TREE OF RISTE AND PARASKEVA JANOVSKI

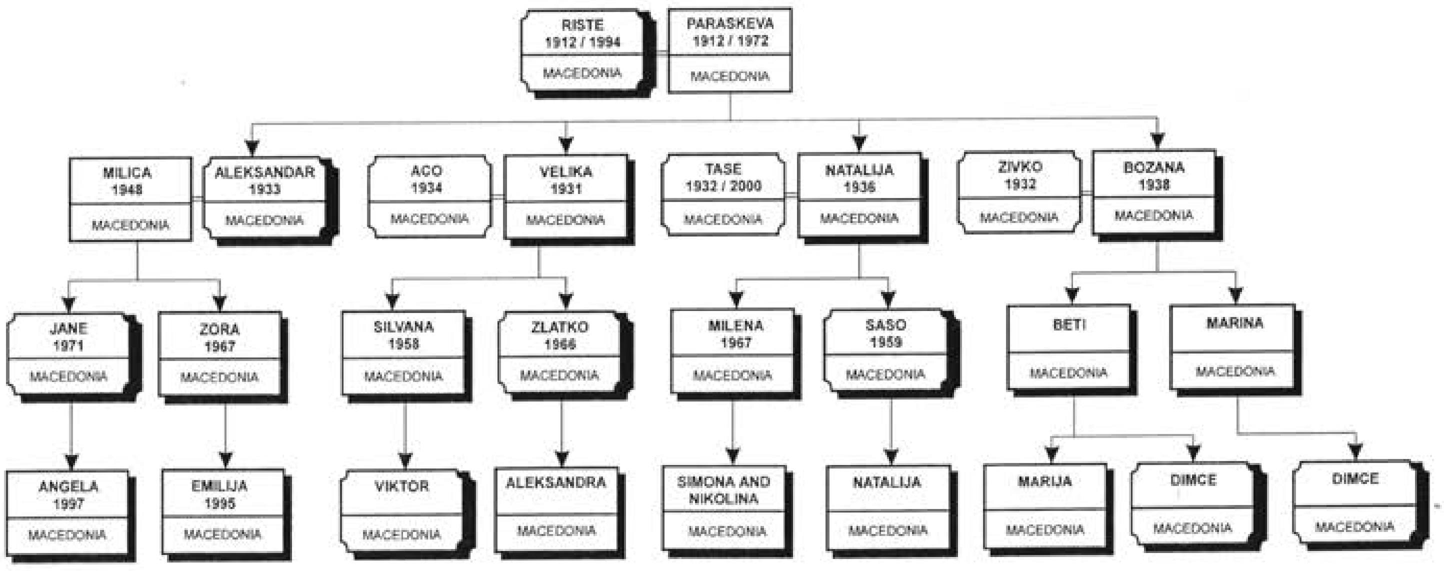

ПОТОМЦИТЕ НА
ФАНКА И ЃОРЃИ ЈАНОВСКИ

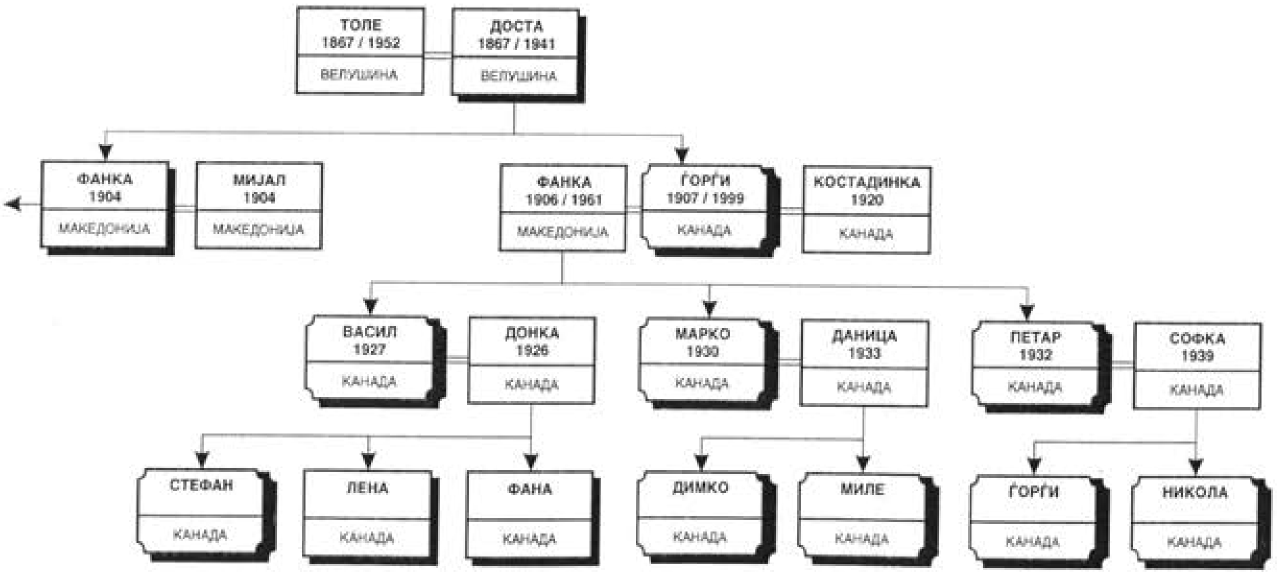

THE FAMILY TREE OF FANKA AND GEORGI JANOVSKI

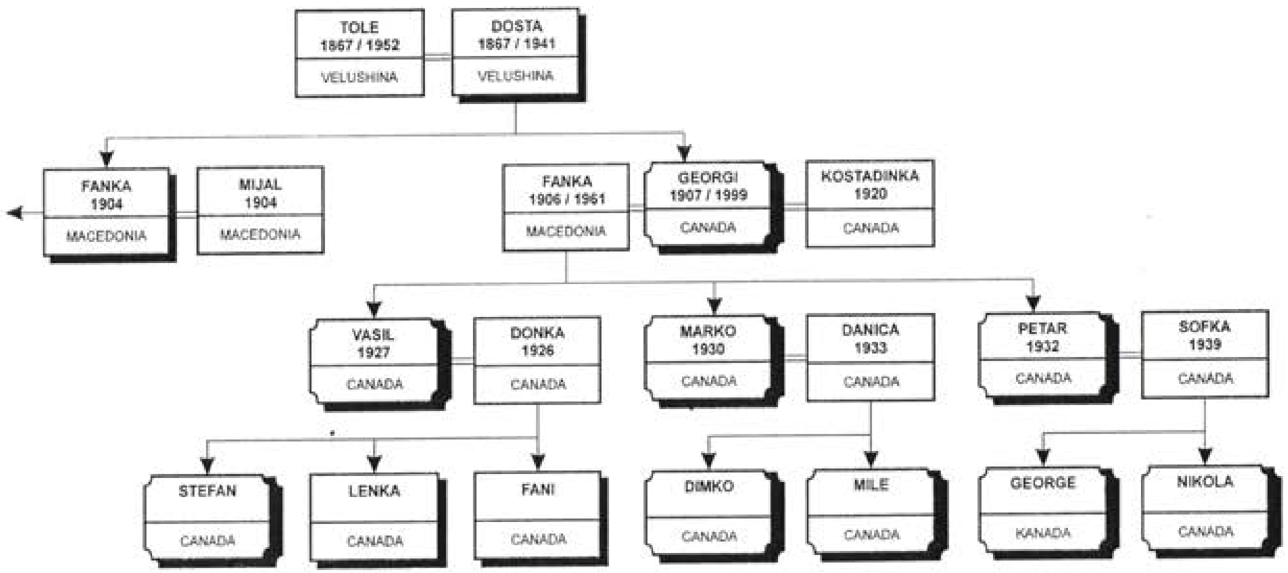

ПОТОМСТВОТО НА ВАСИЛ И ДОНКА JАНОВСКИ

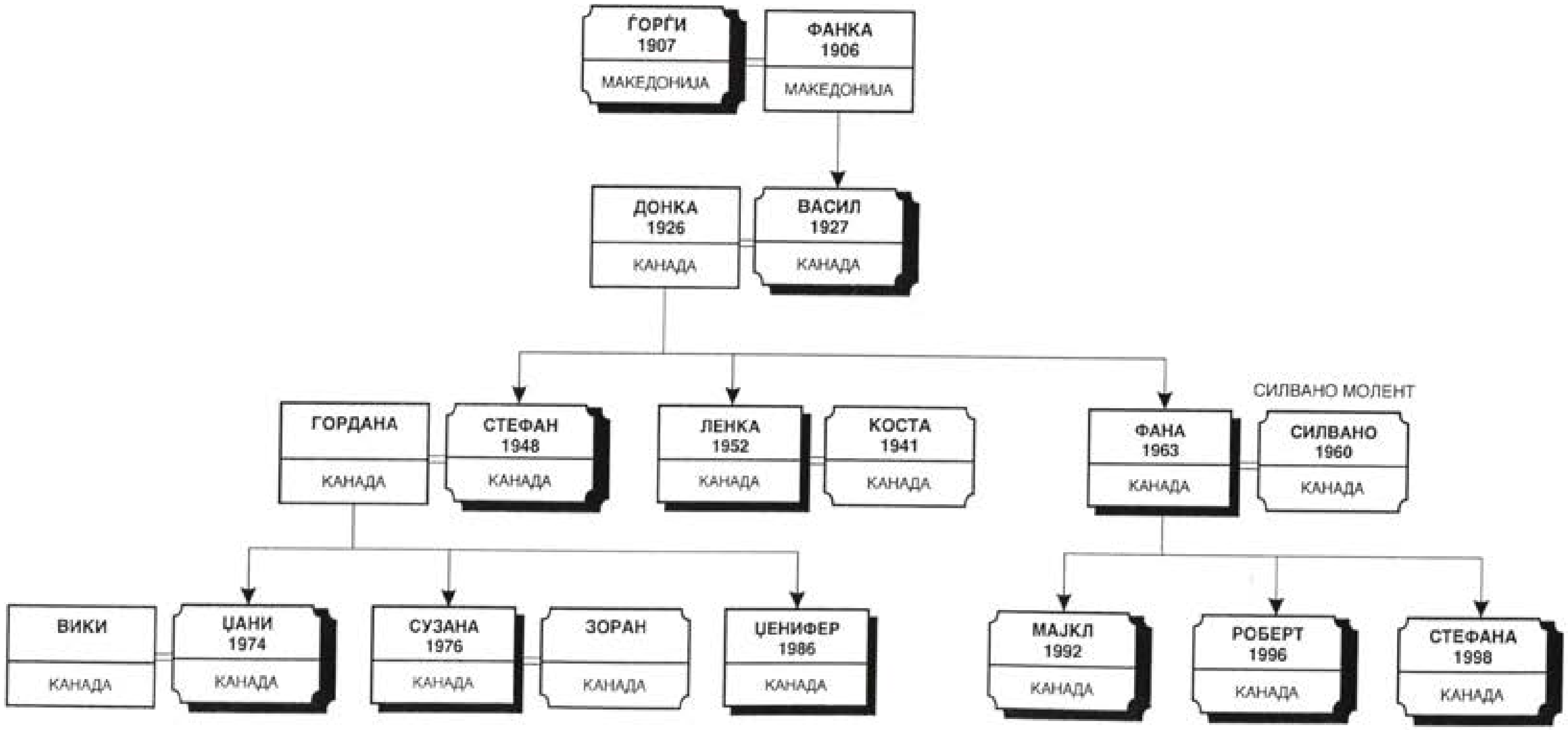

ПОТОМЦИТЕ НА
МАРКО И ДАНИЦА ЈАНОВСКИ

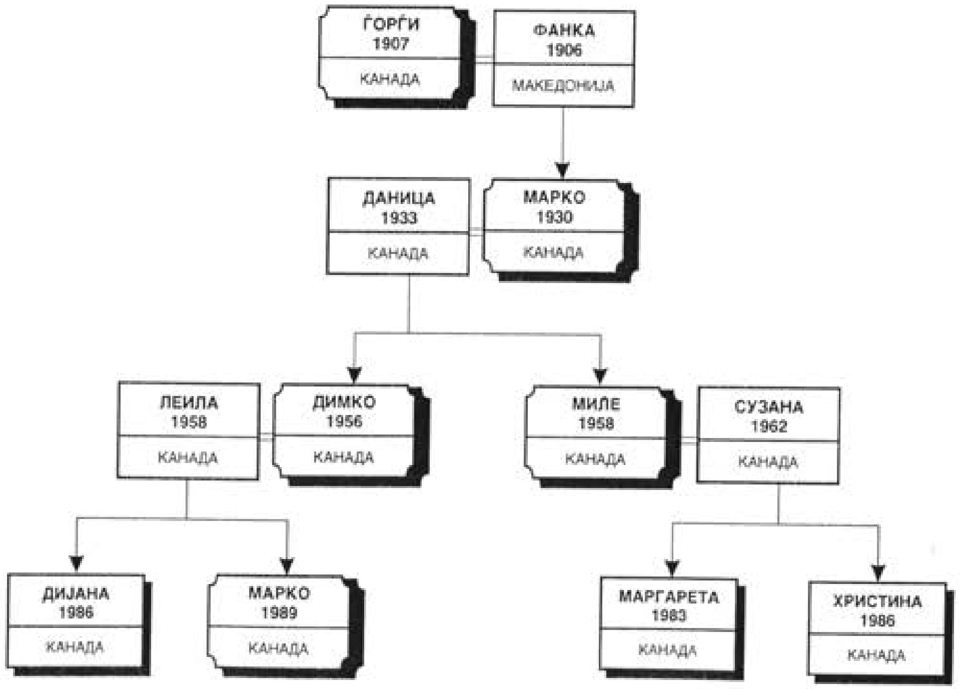

THE FAMILY TREE OF MARKO AND DANICA JANOVSKI

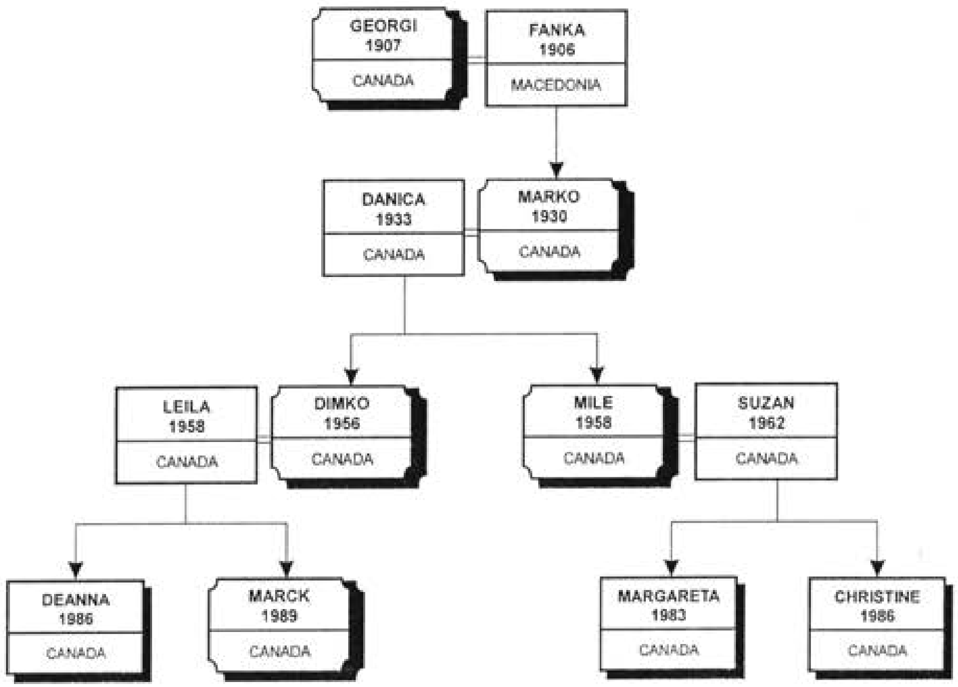

ПОТОМЦИТЕ НА
ПЕТАР И СОФКА ЈАНОВСКИ

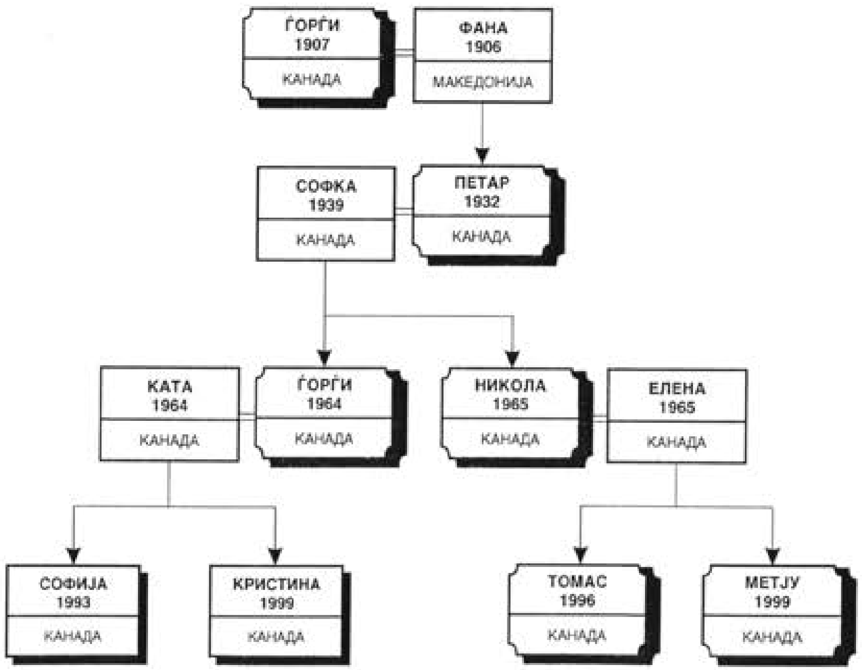

THE FAMILY TREE OF PETAR AND SOFKA JANOVSKI

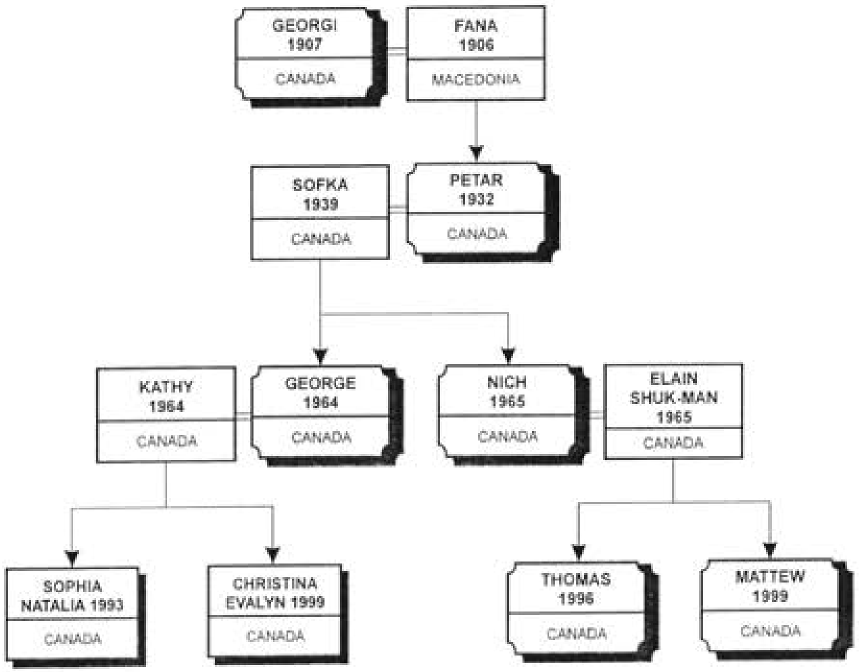

ФАНКА ОД ЈАНОВЦИ (СЕСТРА НАЃОРЃИ) – ГАГОВСКА

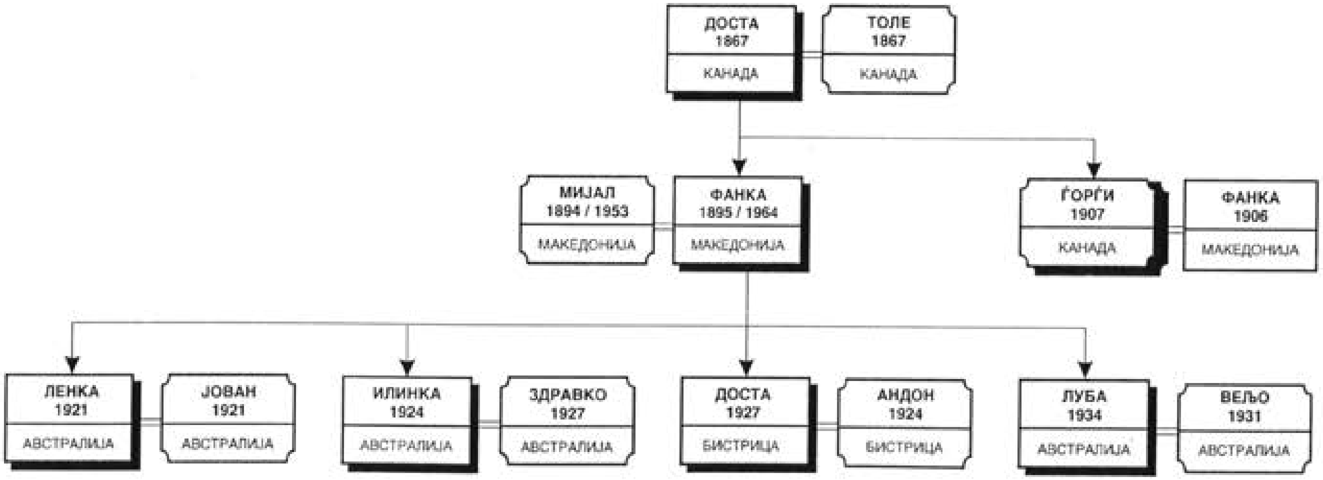

THE FAMILY TREE OF FANKA JANOVSKA – GAGOVSKA
(SISTER OF GEORGI)

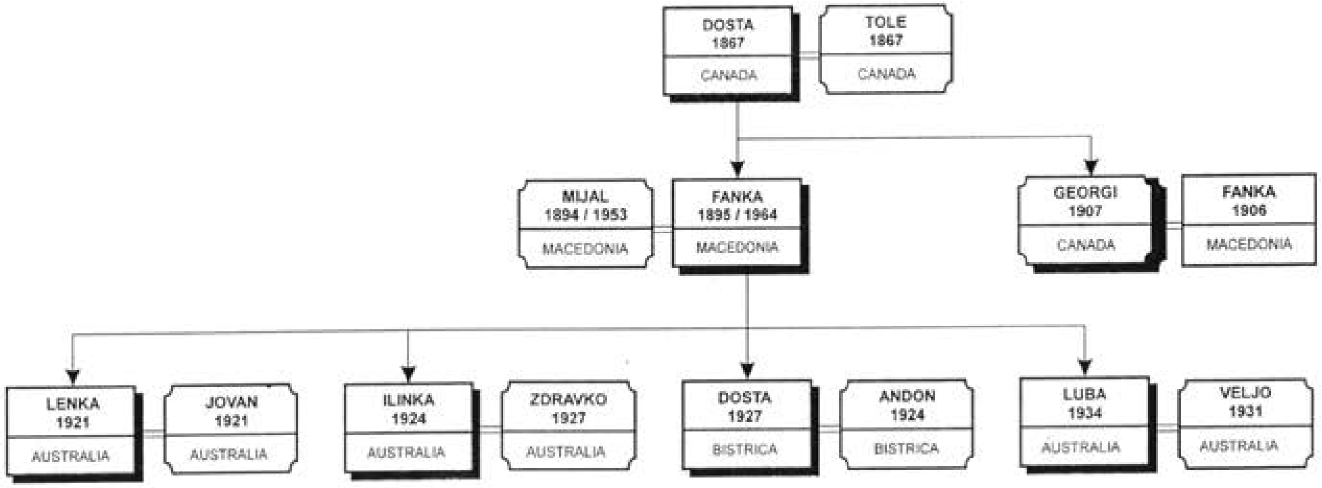

ДОНКА (ВАСИЛ) ЈАНОВСКА – ВАСОВСКА

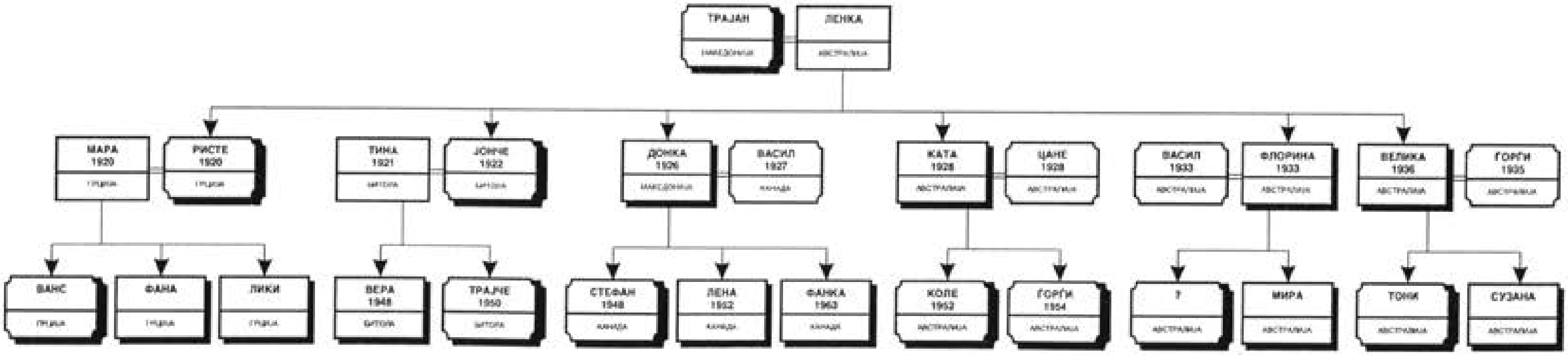

THE FAMILY TREE OF DONKA (VASIL) JANOVSKA – VASOVSKA

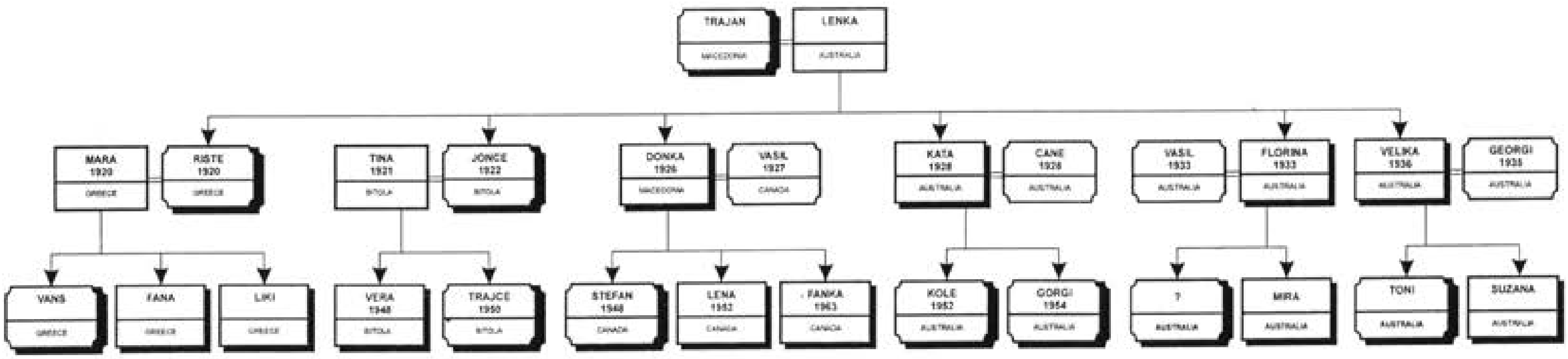

ДАНИЦА (МАРКО) ЈАНОВСКА – ШАЈКОВСКА

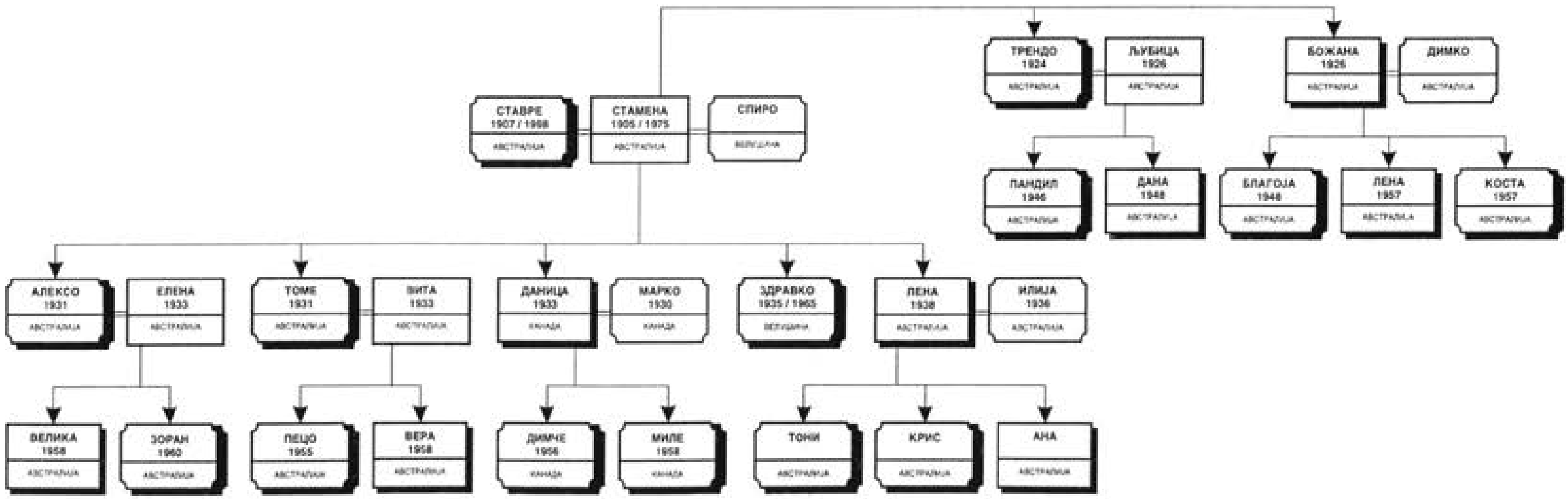

THE FAMILY TREE OF DANICA (MARKO) JANOVSKA – SHAJKOVSKA

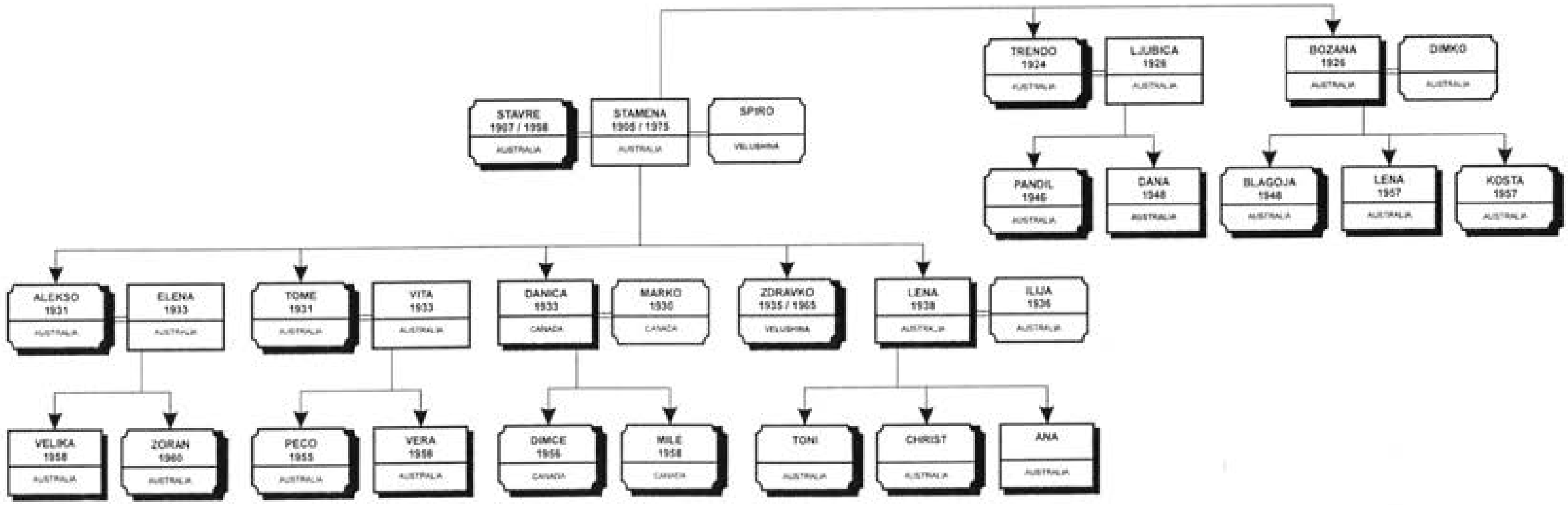

СОФИЈА (ПЕТАР) ЈАНОВСКА – ГУШЕВСКА

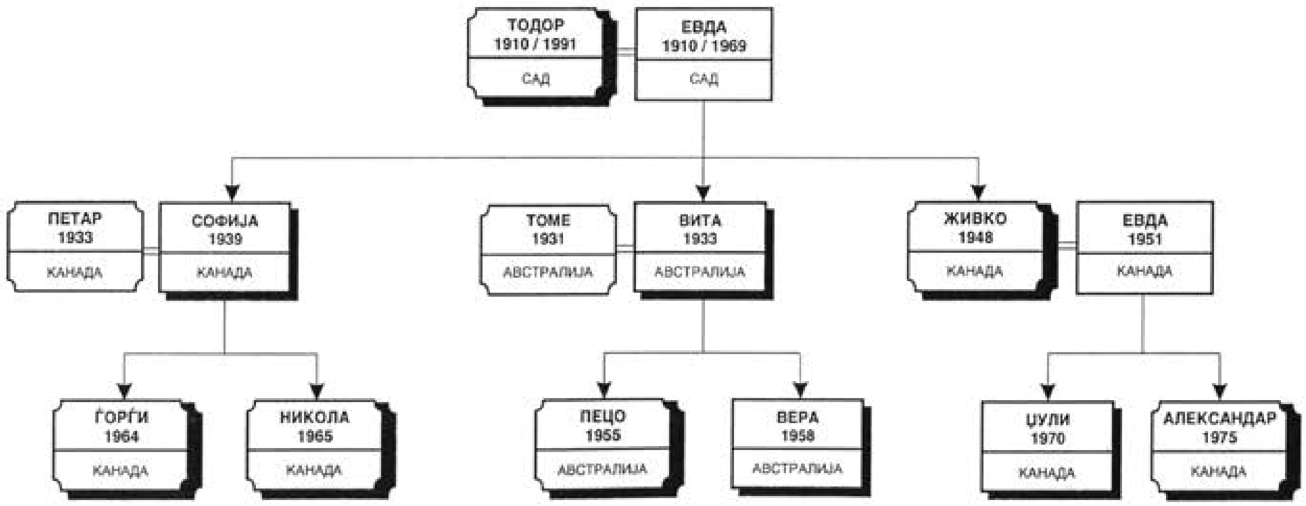

THE FAMILY TREE OF
SOFIJA (PETAR) JANOVSKA – GUSHEVSKA

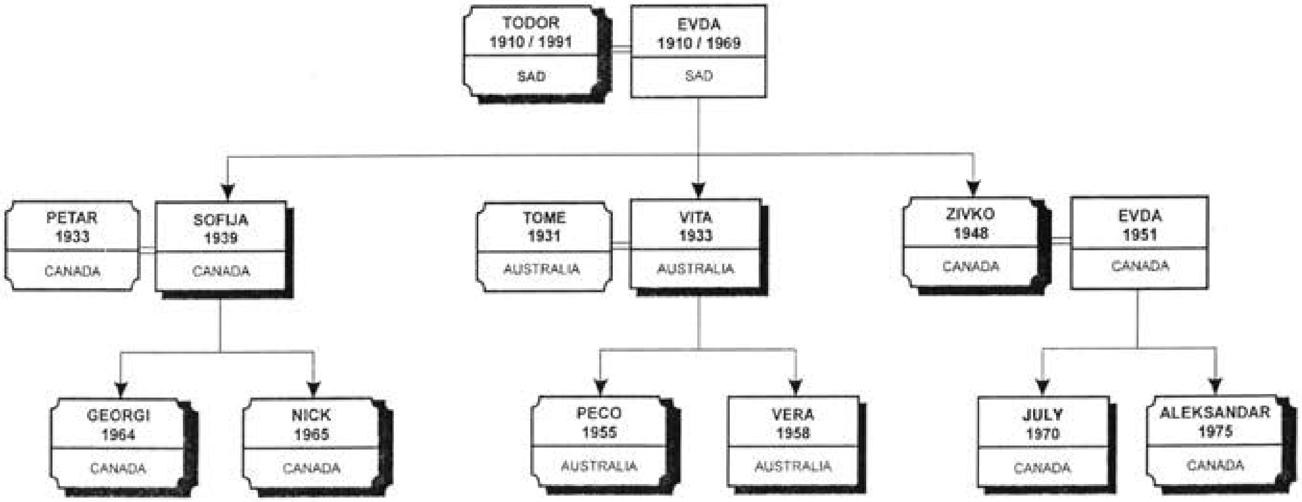

СОДРЖИНА

Вовед ГЛАСОТ НА СУДБИНАТА 5

МАКЕДОНИЈА – ТАТКОВИНАТА НА СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

МАКЕДОНИЈА – БИБЛИСКА ЗЕМЈА 17
Епохални настани 21
Нови подјармувања 23

БИТОЛА БАБАМ БИТОЛА

БИТОЛСКИ КООРДИНАТИ 33
Историски турболенции 35

РОДНОТО СЕЛО ВЕЛУШИНА 49
Велушина низ вековите 52
Пописот во XV век 57
Археолошки мозаик 60
Селото по двете војни 65

ЦРКВИТЕ ВО ВЕЛУШИНА

ДУХОВНОТО ЖИВЕЕЊЕ 81
Успение на Пресвета Богородица 82
Св. Атанасиј 84
Св. Илија 85
Св. Недела 85
Манастирот Св. Ѓорѓи 86
Трите капелки 88
Семејни и селски слави 90
Периодот по војната 91

СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

СЕМЕЈНОТО СТЕБЛО НА ЈАНОВЦИ 105
Генезата на семејната лоза 109
Фамилијата на Ѓорѓи и Фанка 111
Иселувањето на браќата 117
Споменот за таткото Ѓорѓи 121

НОВАТА ТАКОВИНА КАНАДА

ИСЕЛЕНИЧКИТЕ ПРОЦЕСИ 137

КАНАДСКИ ХОРИЗОНТИ

БИЗНИСОТ НА ЈАНОВЦИ 161
Портрети на сложните браќа 165
Македонците во Торонто 170

МЛАДИТЕ ГЕНЕРАЦИИ

ПОТОМЦИТЕ НА БРАЌАТА ЈАНОВСКИ 185

РОДОСЛОВИЕТО НА ЈАНОВСКИ

СЕМЕЈСТВОТО НА ЃОРЃИ И ФАНА ЈАНОВСКИ 198

CONTENTS

Introduction THE SOUND OF DESTINY 5

MACEDONIA - THE FATHERLAND OF THE JANOVSKI FAMILY

MACEDONIA - A BIBLICAL LAND 17
Epochal Events 21
New Subjugations 23

BITOLA BABAM BITOLA

COORDINATES OF BITOLA 33
Historical Turbulences 35

OUR NATIVE COUNTRY

THE NATIVE VILLAGE OF VELUSHINA, NEAR BITOLA 49
Velushina Through the Centuries 52
The 15th Century Census 57
Archaeological Mosaic 60
The Village After the Two Wars 65

THE CHURCHES IN VELUSHINA

SPIRITUAL LIVING 81
Assumption of the Holy Mother of God 82
St. Atanasij 84
St. Ilija 85
St. Nedela 85
St. Gjorgji Monastery 86
The Three Chapels 88
Family and Village Feasts in Honor of Patron Saints 90
The Post War Period 91

THE JANOVSKI FAMILY

THE FAMILY TREE OF THE JANOVSKI FAMILY 105
Genesis of the Family Tree 109
Gjorgji and Fanka's Family 111
The Brothers' Emigration 117
The Memory of Gjorgji, the Father 121

CANADA – THE NEW FATHERLAND

THE EMIGRATION PROCESS 137

CANADIAN HORIZONS

JANOVSKI'S BUSSINESS 161
Portraits of the Harmonius Brothers 165
The Macedonians in Toronto 170

THE YOUNG GENERATION

DESCENDANTS OF THE JANOVSKI BROTHERS 185

THE JANOVSKI FAMILY TREE

THE FAMILY OF GEORGI AND FANA JANOVSKI 198

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „МАКЕДОНСКА ИСКРА“ – СКОПЈЕ

Бул. „Кочо Рацин“ бр. 10
Скопје, Република Македонија
тел. ++389 - 2 -136 - 318
факс: ++389 - 2 - 165 - 025
E-mail: makedonskaiskra@email.com.

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ – КАТИН

СЕМЕЈСТВОТО ЈАНОВСКИ

За издавачот:
Сунчица Змејкоска

Уредници:
Дафинка Николовска
Борче Наумовски

Ликовно обликување:
Ѓорѓи Даневски

Фотографии:
Петар Ставрев

Комјутерска обработка:
Даниела Панчевска

Печат
Софија, 2002 Богданци

PUBLISHING HOUSE „МАКЕДОНСКА ИСКРА" – SKOPJE

Bul. "Kočo Racin" br. 10
Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389 - 2 -136 - 318
fax: ++389 - 2 - 165 - 025
E-mail: makedonskaiskra@email.com.

SLAVÈ NIKOLOVSKI – KATIN

THE JANOVSKI FAMILY

For the publisher:
Sunchica Zmejkoska

Editors:
Dafinka Nikolovska
Borche Naumovski

Design:
Georgi Danevski

Photographs:
Petar Stavrev

Computer design:
Daniela Panchevska

Printed by
Sofija, 2002 Bogdanci

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

929.52.09Јановски"19/20"

НИКОЛОВСКИ, Славе - Катин
Семејството Јановски : (монографија) / Славе Николовски - Катин ; [превод Весна Стефковска = translated into english by Vesna Stefkovska ; ликовно обликување Ѓорѓи Даневски = designed by Georgi Danevski], - Скопје : Македонска искра, 2002. - 228 стр. 133 слики во бои ; 28 см. - (Едиција Катин)

На задникната на насл. стр.: The Janovski family : (monograph). - Текст напоредно на англ. јазик. - Родословието на Јановци; The Janovski family tree: стр. 198-219

ISBN 9989-831-48-3

а) Јановски (семејство) - Историја - 19-20 в.
COBISS-ID 49255434

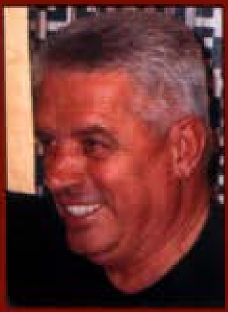

SLAVE NIKOLOVSKI - KATIN is known to the Macedonian and interna-tional cultural and academic public by his numerous descriptive reporting and research dedicated, mainly, to the life of the Macedonians all around the world, and for many other aspects related to the Diaspora, like culture, literature, language, religion, science, history...

The following books in his creative opus deserve special attention: **The Macedonian Holocaust, The Macedonian Assumption, Expatriot longing, Australia as Home, In Honor of Saint Cyril and Methody, Macedonian Orthodox Churches in Australia, Canada and USA, Macedonian Expatriot Panopticon, Expatriot Poetic Horizonts, The Macedonians in USA and Canada, Atanas Bliznakov's, and Andre Branov's.** He is also know for his lexicographical editions, and the translations of the novel **Alexander the Great** (from English into Macedonian), **Foreigners about Macedonia and the Macedonians, and The Monograph of the Village Nevoljani - Lerin (Florina) Region** (from Macedonian into English).

Slave Katin was received many awards, amongst which is the Award **"Krste P. Misirkov"** of the Association of the Journalists of Macedonia in the area of the journalism.

ISBN 9989-831-48-3